

Betænkning om Billedkunst

[Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Søg](#)

Resumé:

Betænkningen om billedkunst peger på det grundlæggende problem, at omsætningen på billedkunstmarkedet er for lille i forhold antallet af professionelle kunstnere. Betænkningens forslag skal derfor ses i det lys, at der ad forskellige veje bør søges skabt en forøget omsætning af billedkunsten.

1. Den indenlandske formidling af kunst bør styrkes gennem en billedkunstlov, hvor der gennem en Produktionspulje og en Formidlingspulje skabes bedre vilkår såvel for kunstnerne som for udstillingsinstitutionerne, og hvor igennem lokale udsmykningsprojekter kan støttes via amtslige billedkunstråd.
2. Som kulturstøtteordning foreslås indført en visningsafgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje.
3. Det foreslås overvejet om kunstmuseerne skal have en egen lov eller om de skal have et særligt kapitel i museumsloven.
4. Der foreslås en udvidelse og stramning af det gældende cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri.
5. Der foreslås indført mulighed for skattemæssig afskrivning af virksomheders indkøb af nulevende kunstners værker ved førstegangssalg.
6. Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg foreslås styrket med en forøget bevilling.

Indhold:

- [Sammenfatning](#)
- [Indledning](#)
- [Kapitel 1](#)
Udvalgets betragtninger om billedkunstens betydning og om grundlaget for udvalgets forslag til nye initiativer: Billedkunsten i et erhvervspolitisk perspektiv
- [Kapitel 2](#)
Den billedkunstneriske produktion, Statens Kunstfond og Produktionspulje
- [Kapitel 3](#)
Billedkunstformidlingen, eksisterende ordninger og Formidlingspulje om disse museers tilknytning til museumslovgivningen
- [Kapitel 4](#)
Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet
- [Kapitel 5](#)
Boligministeriets ordning vedrørende kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri, den såkaldte 1%'s-regel
- [Kapitel 6](#)
Billedkunstaftgift ved offentlig visning af kunstværker, kaldet visningsafgift
- [Kapitel 7](#)
Beskatningsspørgsmål
- [Kapitel 8](#)

Forslag til struktur for en fremtidig administration af billedkunst-området

- [Bilag 1](#)
Omkostninger ved gennemførelse af udvalgets forslag
- [Bilag 2](#)
Udkast til lovforslag
- [Kolofon](#)
- [Ren tekst version af publikationen i HTML](#) (146 KB)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 43* gange
http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/index.htm · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Sammenfatning af udvalgets overvejelser og anbefalinger

I vor kultur, som efterhånden er blevet gennemrationaliseret, og hvor alle beslutninger næsten udelukkende baseres på økonomiske kalkulationer, er kunsten et af de sidste områder for de åndelige og visionære dimensioner, som giver os mulighed for kritik, indsigt, sammenhæng i tilværelsen og til at stille spørgsmål, som kan åbne vore øjne for nye ideer.

Efter omfattende analyser af hele billedkunstområdet konstaterer udvalget, at billedkunsten har en særlig rolle at spille i et internationalt informationsfund som vort.

Samfundet investerer alt for lidt i billedkunstens mange allerede eksisterende arbejdspladser. Det vil være en samfundsmæssigt rigtig investering at styrke kunstens meget forskelligartede institutioner og at satse på billedkunstens mange decentrale arbejdspladser som et helt nødvendigt supplement til samfundets gigantiske investeringer i andre billedmedier: tv, film, edb og reklame.

Udvalget kan konstatere, at billedkunstområdet økonomisk halter betydeligt efter andre områder som f.eks. teater og musik, der i sammenligning har langt flere ressourcer til rådighed.

Det er udvalgets grundholdning, at man skal komme væk fra den almissetankegang, der har præget området – at kunstnerne er nogle stakler, der bør hjælpes og støttes. Der må begrebsligt gøres op med støttepolitikken på området. De penge, samfundet investerer i kunsten, er betaling for det, kunstnerne yder til samfundet. Kunsten skal ikke have almisser, men samfundet må betale for de ydelser, det får. Udvalget har således ikke anlagt en socialpolitisk synsvinkel på kunststøtten, men understreget billedkunstens samfundsmæssige status som erhverv, der bør støttes og behandles på lige fod med andre erhverv. Samtidig adskiller kunsterhvervet sig dog fra andre erhverv på en række væsentlige punkter. Kunstens frihed og uafhængighed er afgørende, og der ligger i den kunstneriske proces en undersøgelse og forskning, som ikke nødvendigvis ligger i andre erhverv.

Udvalget har på denne baggrund udarbejdet en række forslag, som tilsammen vil fremme billedkunsten i Danmark. Gennemføres disse forslag vil det betyde

- en større sammenhæng på billedkunstområdet samtidig med, at der bevares et flerstrengt støttesystem,
- en forøget omsætning, der giver en større dynamik og udvikling på området,
- at man skal honorere kunstnerne for deres arbejde i forbindelse med udstillinger,
- at man skal honorere kunstnerne for offentlighedens brug af deres værker gennem en visningsafgift,
- en større kvalitet og bredde i kunstformidlingen,
- en større kvalitet og bredde i det offentliges og virksomheders brug af kunst,
- hjælp til mindre virksomheder og de specielle håndværk, der arbejder med kunst, og derigennem bevare og udvikle disse håndværk.

En del af forslagene foreslås gennemført ved, at der tilvejebringes et lovgrundlag, der styrker den billedkunstneriske produktion og formidling. Ved denne lovgivning søges samtidig skabt en større sammenhæng på

billedkunstrådet bla. gennem etablering af nye organer – Statens Billedkunstråd – samt 15 amtslige billedkunstråd. På baggrund af sit arbejde konstaterer udvalget, at det er nødvendigt at tilføje billedkunstrådet 143,3 mio. kr. årligt til gennemførelse af forslagene.

Udvalgets forslag kan skitseres således:

1. Lov om billedkunst

Inden for rammerne af en lov om billedkunst foreslår udvalget tilvejebragt en årlig bevilling på finansloven med det formål at fremme billedkunstproduktionen og formidlingen af nulevende, danske kunstneres arbejder. Der afsættes således dels en pulje til støtte af den billedkunstneriske produktion (produktionspulje) og dels en pulje til støtte af den billedkunstneriske formidling (formidlingspulje).

Produktionspuljen finansierer billedkunstneres produktion i forbindelse med egne projekter, billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes lokalt, billedkunstneres produktion i samarbejde med værksteder samt billedkunstneres deltagelse i biennalerne i Venedig og Sao Paulo.

Formidlingspuljen yder bevillinger til billedkunstneres udstillingsvirksomhed, herunder til udstillinger af nulevende kunstneres værker på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, i kunsthaller, andre udstillingsinstitutioner samt på gallerier og udstillingssteder m.v. Endvidere kan der af puljen ydes støtte til statslige og statsanerkendte kunstmuseers indkøb af nulevende kunstneres værker. Endelig kan der af puljen ydes periodisk driftstøtte til kunsthaller.

Til hver pulje afsættes 50 mio. kr. årligt.

Til at fordele midlerne nedsættes et billedkunstråd – Statens Billedkunstråd – bestående af 9 kunstkyndige medlemmer, der skal være billedkunstnere og kunstformidlere.

Til at følge rådets virksomhed nedsættes et repræsentantskab med bred repræsentation for billedkunstneriske og samfundsmæssige interesser.

For at styrke billedkunstens placering lokalt foreslås oprettet et billedkunstråd i hvert amt, der skal have til opgave at fremme det kunstneriske niveau. Rådene består af 5-7 medlemmer med repræsentation af billedkunstnere, formidlere og lokale myndigheder. Rådernes væsentligste opgave vil være at give støtte til lokale udsmykninger.

2. Visningsafgift

Udvalget foreslår, at der indføres en visningsafgift til nulevende danske billedkunstnere for kunstværker, som er i offentligt eje, og for værker, der er deponeret af private fonde i offentlige institutioner og i det offentlige rum, svarende til forfatteres biblioteksafgift. Afgiften foreslås som en individuel ret for den enkelte kunstner som kompensation for, at institutionen har adgang til at vise værkerne offentligt. Afgiften beregnes efter et pointsystem baseret på værkernes værdi, art og placering. Ordningen foreslås etableret som en kunststøtteordning i lighed med tilsvarende ordning i Sverige.

Staten afsætter i en forsøgsperiode på 3 år 30 mio. kr. årligt til dette formål.

3. Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen

Udvalget har overvejet spørgsmålet om kunstmuseernes tilknytning til museumslovgivningen på baggrund af disse museers særlige opgaver med formidlingen af samtidskunst. Det er udvalgets vurdering, at placeringen i museumsloven er ganske hensigtsmæssig på nogle områder, først og fremmest de antikvariske. Loven afspejler imidlertid ikke kunstmuseernes nuværende virkefelter i deres totalitet og lægger ikke op til en udvikling af det tilstedeværende potentiale med hensyn til det aktuelle billedkunstliv. Problemerne er af både strukturel og økonomisk art.

Udvalget har derfor nøje overvejet fordele og ulemper ved kunstmuseernes lovmæssige tilhørsforhold og ved at integrere disse fuldstændigt i en egentlig billedkunstlov. Man er imidlertid nået frem til, at dette ikke vil være

hensigtsmæssigt, da kunstmuseerne så vil mangle forbindelseslinierne til det øvrige museumsområde og det antikvariske område.

Udvalget foreslår derfor, at det i forbindelse med en kommende revision af museumsloven overvejes, om det vil være mest hensigtsmæssigt, at der gennemføres en særlig lov om kunstmuseernes virksomhed, eller kunstmuseerne bør forblive under en fælles museumslov, men med et særligt kapitel i loven, hvor kunstmuseernes opgaver specificeres, og hvor der sker en økonomisk styrkelse af kunstmuseernes arbejde.

Samtidig er det udvalgets opfattelse, at det er vigtigt, at der sker en styrkelse af kunstmuseernes virksomhed som formidlere af samtidskunsten, og at det sker i tæt sammenhæng med det billedkunstområde, som kunstmuseerne er en væsentlig del af. Det er vigtigt at understrege betydningen af, at kunstmuseerne indgår i et aktivt samspil med samtidens kunstmiljø.

Udvalget foreslår derfor, at der inden for rammerne af den under punkt 1. nævnte billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af udstillinger med nulevende kunstneres arbejder på statslige og statsanerkendte kunstmuseer samt indkøb af disse kunstneres værker. Gennem den foreslåede struktur, hvor billedkunstnere og formidlere sidder sammen, vil der ske en styrkelse af forbindelsen mellem de to områder.

4. Kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri – 1%'s-reglen

Udvalget har behandlet spørgsmålet om administrationen af Boligministeriets cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri. Udvalget er af den opfattelse, at cirkulæret både set fra institutionernes side og fra kunstnerens side er et velegnet instrument til at fremme den kunstneriske produktion. Men det er udvalgets indtryk, at cirkulærets regler ikke følges fuldt ud.

Udvalget foreslår derfor en række ændringer i ordningen, der bl. a. vil gøre det muligt, at kunstnerne inddrages i et byggeri i projekteringsfasen. Specielt skal nævnes, at ordningen foreslås udvidet til at gælde også statsstøttede bygge- og anlægsarbejder og byggearbejder i lokaler lejet af staten. Endvidere skal nævnes, at der foreslås etableret en form for kontrol med, at cirkulærets regler overholdes.

5. Skattemæssige spørgsmål

Udvalget foreslår en ændret skattemæssig praksis, hvor virksomheder over driftsbudgettet kan indkøbe kunst, der er førstegangskøb fra gallerier eller kunstnere. Udvalget foreslår således, at kunst på lige fod med andre driftsmidler kan afskrives. Ændringen af gældende praksis hænger først og fremmest sammen med, at skattemyndighedernes præmis om, at kunst stiger i værdi, ikke holder. Men udvalget argumenterer og så for, at kunst som andet inventar slides og desuden mister sin aktualitet på linie med f.eks. edb-software. Endvidere mener udvalget, at indkøb af kunst bør være en naturlig del af en virksomheds profil og dermed en naturlig del af driftsbudgettet.

6. Statens Kunstfond

Det er udvalgets opfattelse, at støtten til de skabende kunstnere under Statens Kunstfond, herunder de livsvarige ydelser fungerer tilfredsstillende, og at der ikke er behov for at ændre på fondens virkeområde eller struktur. Dog mener udvalget, at der er behov for øget indsats på udsmykningsområdet.

Udvalget foreslår derfor, at Statens Kunstfond får forøget sine bevillinger med 10 mio.kr. årligt til udsmykningsopgaver dels for at kunne sætte flere opgaver igang dels for at kunne honorere kunstnerne bedre i forbindelse med disse opgaver.

Dette skal ses i sammenhæng med de bevillinger, der foreslås afsat under Statens Billedkunstråd og de amtslige billedkunstråd til kunstneriske udsmykninger lokalt. Statens Kunstfond skal fortsat tage sig af opgaver overalt i Danmark af national betydning, og som det er særligt vigtigt at gennemføre for at fremme udviklingen af udsmykningskunsten i Danmark. Andre udsmykningsopgaver foreslås løst gennem Statens Billedkunstråd og de lokale billedkunstråd.

De tre søjler

Udvalgets forslag til en billedkunstlov bygger på 3 søjler for skabelse, brug og omsætning af billedkunst: Produktionen, Formidlingen og Markedet.

Kunststøtte er også erhvervsstøtte. Kunststøtte er det offentliges betaling til kunstnerne for et helt nødvendigt stykke arbejde. Kunst giver arbejdspladser.

De instrumenter, som denne betænkning vil give indenfor rammerne af en billedkunstlov, vil aktivt fremme kunsten i samfundet.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 6* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/samf.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Indledning

Kulturministeren nedsatte 7. juni 1996 udvalget for billedkunst.

Udvalget fik følgende kommissorium:

»Udvalget skal analysere og vurdere behovet for en mere synlig sammenhæng i billedkunstpolitikken, herunder behovet for en eventuel lov om billedkunst.

Udvalget skal i den forbindelse behandle

- de kulturpolitiske støtteordninger overfor de bildende kunstnere, herunder forholdet til Statens Kunstfond, samt de øvrige statslige og statsstøttede kulturpolitiske initiativer og ordninger på billedkunstområdet
- kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet om disse museers tilknytning til museumslovgivningen. Udvalget skal i den forbindelse tage sit udgangspunkt i Rapport af 10. november 1995 om arbejdet i følgegruppen vedrørende eventuel revision af museumsloven
- behovet for rådgivende eller koordinerende organer.

Udgangspunktet for udvalgets drøftelser er en forbedret udnyttelse af eksisterende ressourcer.

Udvalgets forslag skal ledsages af et overslag over eventuelle merudgifter eller besparelser ved forslagernes gennemførelse.

Udvalget kan tage kontakt med og indhente oplysninger fra enkeltpersoner og institutioner indenfor kunst- og kulturlivet. Udvalgets arbejde skal være afsluttet senest den 1. august 1997.«

Udvalget fik følgende sammensætning:

Direktør, mag.art. Karsten Ohrt, formand
Billedhugger, professor Bjørn Nørgaard, næstformand
Maler Poul Agger
Billedkunstner Merete Barker
Billedhugger, professor Hein Heinsen
Billedhugger Lone Høyer Hansen
Billedkunstner Karin Meisl
Galleriejer Susanne Ottesen
Museumsdirektør, mag.art. Jesper Knudsen
Overinspektør, mag.art. Vibeke Petersen.
Sekretærer for udvalget har været specialkonsulent Helvinn Høst og fuldmægtig Hanne Lundblad.

Udvalget har haft møder med repræsentanter for Statens Kunstfond, Kunstnersammenslutningernes Samråd, Vandredstillingernes Sekretariat, Center for Dansk Billedkunst, Udstillingsbygningen ved Charlottenborg, Statens Værksteder for Kunst og Håndværk, Akademirådet, Billedkunstnernes Forbund, Danske Billedkunstnere

Fagforening, Dansk Kunstnerråd, Foreningen af Danske Kunstmuseer, Foreningen af Kunsthaller i Danmark og Dansk Gallerisammenslutning.

Udvalget har afholdt 33 møder.

København, den 3. august 1998

Karsten Ohrt Bjørn Nørgaard Hein Heinsen
Poul Agger Merete Barker Lone Høyer Hansen
Jesper Knudsen Karin Meisl Susanne Ottesen

Vibeke Petersen

/Helvinn Høst
Hanne Lundblad

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/indl.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 1

Udvalgets betragtninger om billedkunstens betydning og om grundlaget for udvalgets forslag til nye initiativer: Billedkunsten i et erhvervspolitisk perspektiv

1. Hvorfor bør der satses på billedkunsten nu?

Moderne samfund bestemmes i højere og højere grad af internationale billedmedier, TV, reklamer og Internet.

Disse medier skaber et kunstigt, virtuelt rum, som opløser de lokale fysiske rum i fragmenter. Enhver ser sit program, enhver skaber sit eget rum. Denne udvikling svækker et lands identitet og vanskeliggør den demokratiske debat.

Vi er fælles om medieskuespillet om Dianas død eller Clintons sex, mens livets substans, liv – død – kærlighed, er fragmenteret og privat. Politik bliver i værste fald show, i næstværste teknik, og mister sin værdi som vores fælles dialog om holdninger og konkrete problemer

Det er en hovedopgave i dag at skabe et fælles rum, hvori det danske demokrati kan udspilles.

Det er nærliggende at møde den internationale udfordring til fællesskabet ved at støtte massemedierne på danske betingelser, dansk film og TV. Dette er vigtigt og gøres allerede.

Men den massive påvirkning fra den internationale medieindustri har et modspil på et andet plan, billedkunstens. Denne har sit afsæt i det virkelige fysiske rum, kroppens rum, materialernes rum, i det lokale. Med dette sanselige udgangspunkt forsøger billedkunsten at vise og forstå mennesket og skabe et rum for mennesket i de felter, det nye elektroniske univers danner.

Billedkunsten forbinder det lokale med det universelle.

Billedkunsten kan med enkle midler vise uendelige åndelige universer, som kan udtrykke en dansk erfaring.

Måske ligger et lille lands særlige mulighed for at demonstrere egne værdier i at satse på billedkunsten. Her er mange producenter, der lokalt skaber noget egenartet og indbyrdes forskelligt med en beskeden investering, fordi et uendeligt billedunivers ikke nødvendigvis er bestemt af en kostbar teknologi.

Trods sit lokale udgangspunkt har billedkunsten et verdensomspændende, stadigt voksende og velfungerende netværk af formidlere: Museer, kunsthaller og gallerier, som kan vise dansk billedkunst uden at begrænses af det danske sprog. Oprettelsen af »Center for Dansk Billedkunst« viser, at Kulturministeriet og Folketinget har været opmærksomme på vigtigheden af international billedkunstformidling.

Et eksempel på hvordan danske erfaringer bliver internationale, er en ikke særlig stor Hammershøi-udstilling i Musée d'Orsay, der overrasker og begejstrer Paris med efterfølgende analyser i alle store aviser i hele Europa.

De små grå billeder udtrykker det danske, det beskedent sammensatte, det blide lys, melankolien, nuancerings drøm om klarhed i en verden i opløsning. Efter Paris er udstillingen blevet vist på Guggenheimmuseet i New York.

Billedkunstudvalget har set det som sin opgave at undersøge, om billedkunsten har sådanne betingelser i samfundet, at dansk kunst kan være medskaber af en dansk identitet og medvirke til, at Danmark kan være medspiller i en international verden.

Billedkunstens samfundsmæssige størrelse

Udvalget har derfor undersøgt billedkunstens samlede omsætning. Undersøgelsen »Billedkunstens økonomiske rum« er udført for Kulturministeriet af Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut, AKF, og viser, at billedkunstens samlede omsætning er 200 mio. Heraf er ca. halvdelen offentlige og halvdelen private midler.

Til sammenligning kan nævnes at dansk teater, som alene kan virke nationalt og har 2,5 mio tilskuere, modtager ca. 800 mio. i statstilskud, mens samtlige danske kunstmuseer modtager ca. 100 mio. (1997) til det samme antal besøgende, nemlig 2,4 mio. Dertil kommer gallerier, kunstnersammenslutningernes udstillinger og vandredstillinger m.v. Men måske sætter det billedkunstomsætningen endnu mere i relief, at et billedmedie som dansk reklame har en omsætning på 20 mia. En stor del af reklamen er en billedverden, som i meget høj grad bruger billedkunstens nyskabelser.

Det er udvalgets opfattelse, at billedkunstens muligheder er misrøgtet, at den økonomisk udgør en alt for lille del af samfundet.

En billedkunstlov

Hvis vi skal sikre, at den samfundsmæssige investering kan skabe grundlag for kunst på et internationalt niveau, må kunstnerne have professionelle arbejdsbetingelser.

Udvalget ser det derfor som sit mål at skabe en samlet løsning for billedkunsten i form af en billedkunstlov, så danske kunstnere kan udvikle kunsten lokalt, nationalt og internationalt og derved tilføre samfundet åbenhed, fordybelse og fantasi, som er nødvendig for den samfundsmæssige dynamik.

Samfundet har brug for kunstneren og kunstneren for samfundet – men det bærer ikke lønnen i sig selv at være kunstner, og samfundet betaler usædvanligt dårligt for dennes indsats. God kunst kræver fordybelse og tid, og den frembringes ikke på et iskoldt loftskammer. Det er derfor udvalgets hensigt at forbedre eksisterende ordninger og skabe nye strukturer for at sikre, at kunstnerne i fremtiden betales for de res arbejde. Med andre ord, at de penge der investeres i dansk billedkunst også havner hos de skabende kunstnere til produktion.

I lovforslaget vil udvalget foreslå forskellige nye tiltag, som har været tiltrængt gennem mange år, og som vil ligestille billedkunsten med andre kunstarter som teater og musik.

Erhvervs politik, socialpolitik

Udvalget mener, at der må gøres op med støttepolitikken. Kunsten skal ikke have almisser, men samfundet må betale for de ydelser, det får. Udvalget har således ikke anlagt en socialpolitisk synsvinkel på kunststøtten. Kunstnerne skal ikke have støtte, fordi de er fattige, men fordi samfundet har brug for deres arbejde.

Alligevel er det udvalgets opfattelse, at kunstnere bør have samme sociale sikkerhedsnet som andre faggrupper, men det ligger udenfor udvalgets kommissorium, og må løses mellem kunstnernes organisationer og de relevante ministerier.

2. Billedkunstens betydning for fem samfundsområder

Kunstens funktion har fra urtiden været at skabe de »sprog« eller de former, som gjorde det muligt at orientere sig i en verden af tomhed, død eller kaos: »... og jorden var øde og tom..«. Jf. 1. Mosebog, kap. 1, vers 2.

Kunstværket udspringer af den enkeltes evne til at give stoffet form.

Kunsten kan og skal ikke legitimeres gennem på forhånd fastlagte samfundsformål.

Kunsten er netop det anderledes, det samfundet endnu ikke kender, det nye sprog, som kulturen senere udtrykker sig i.

På den baggrund vil udvalget pege på fem områder, hvor billedkunsten spiller en afgørende rolle for samfundet:

Den demokratiske proces, globaliseringen, miljøet, håndværket og massemediernes.

Den demokratiske proces

Billedkunsten fornyer ustandselig de billedmæssige former, som lukkes og indsnævres i massemediernes gentagelser af de samme billeder. Billedkunsten peger på det uudgrundelige, det som ingen magt eller interessegrupper kan besætte, men som er tilgængeligt for alle og derved holder den demokratiske samtale åben.

I »Mennesket i centrum« skriver Julius Bomholt: »Der må være rummelig plads for eksperimentet, ikke blot på det videnskabelige område, men på alle kulturlivets felter. De store institutioner har pligt til at give plads for eksperimentet, så at der aldrig indtræder en autoritetsbetonet stivhed i form af vanehandlinger og vanetænkning. Det frie og måske udfordrende eksperiment kan bane vejen for goder, der engang bliver alles eje.«

Globaliseringen

Den stadig tiltagende globalisering er blevet et uafviseligt vilkår for os alle. Men det gør samtidig en øget interesse for vor fælles regionale eller nationale kulturarv nødvendig, for at den enkelte kan forstå sig selv i en multikulturel virkelighed. Den er en realitet og udfolder sig billedmæssigt på tv-skærmen hver eneste time på dagen. Hvis det hele ikke skal ende som tilfældige modeluner, politisk opportuniste eller markedets jagen efter hurtige profitter, er den nutidige billedkunsts arbejde med billedets muligheder og billedets mekanik en nødvendighed. Her kan vi aflæse fortid, nutid, fremtid, lokale værdier og fremmede kulturer samtidigt og sætte det i forhold til iagttageren, os selv, og herigennem forstå de sammenhænge, der danner det mønster, vort liv består af.

Miljøet

Den miljøbelastning, vores nuværende produktionsmetoder forårsager, har som konsekvens, at fremtidens velfærd i højere grad vil bygge på åndelige kvaliteter frem for materiel kvantitet. Hvert eneste produkt vil i fremtiden blive en fortælling om, hvad produktet kommer af, hvilken sammenhæng det indgår i, hvordan det kan nedbrydes og indgå i nye sammenhænge, og hvilke mennesker det henvender sig til. Et køleskab er ikke blot en brugsting men en billedverden.

Håndværket

Billedkunsten har, fordi den eksperimenterer med stoffet og materialerne ud fra komplicerede helhedssyn, altid stillet nye krav til håndværket. Tænk blot på forskellen mellem et barok- og et empireskab. Her er helt forskellige formverdener og håndværkskrav på spil. Håndværket kan ikke udvikles uden kunst. Det gælder også i dag. Per Kirkeby stiller krav til murerne, krav som byggeriet under modernismen næsten havde glemt. Paul Gernes har udfordret mange slags håndværk. Og i Holstebro har Helge Bertram eksperimenteret med mangfoldige brændinger af leret.

Håndværket bærer fortællingen og erfaringen fra generation til generation. Hånd og ånd i fællesskab gør os til hele mennesker. Vi tænker ikke kun med hovedet, men med hele kroppen. At iagttage, at opleve, at arbejde med billedkunst kræver hele kroppen.

Massemediernes

Men måske vigtigst: Billedkunsten fungerer som en art grundforskning for og kritik af de billeder, som de samfundsmæssigt tunge medier gør brug af. Det gælder arkitekturen, TV og reklame.

3. Kunstnerens samfundsmæssige stilling

Det er en kendsgerning, at billedkunstnerne har haft meget vanskeligt ved at indpasse sig i det herskende organisationsystem på arbejdsmarkedet og endnu vanskeligere ved at skabe egne slagkraftige organisationer.

Dette skyldes ikke, at kunstnere mangler evne for organisation eller er særprægede individualister, som ikke ønsker at organisere sig, men at kunstneren spiller en dobbeltrolle over for sit arbejde.

Over for kunstværket må kunstneren forholde sig absolut, over for samfundet må han som andre spille de roller, der findes på arbejdsmarkedet, hvor det absolutte værk bliver relativet til vare eller tjenesteydelse.

Det absolutte forhold til værkskabelsen betyder, at kunstneren for en tid og inden for en samfundsskabt ramme må have den fulde frihed til at søge, til at tage fejl, til at være en fiasko for måske at skabe noget nyt. Noget uventet.

Kunstneren opfylder derfor ikke altid med sit arbejde markedets behov og når ofte et andet resultat end forventet og derfor også et andet resultat end det, arbejdsgiveren har ønsket.

Skal et samfund vedblive at være åbent, mangfoldigt og dynamisk, har det brug for kunstens og forskningens frihed til at besvare spørgsmål, som samfundet endnu ikke har stillet. Dette sker kun i absolut frihed.

Den absolutte side ved værkskabelsen betyder, at omsætningen for kunst naturligt er meget lille og aflønningen oftest dårlig.

Til trods herfor vil kunstneren erhvervsmæssigt søge at fungere i samfundet enten som selvstændig erhvervsdrivende eller som lønmodtager med de store problemer, det giver, at omsætning og løn er langt under andre faggruppers.

Det er derfor ikke ualmindeligt, at nyskabende kunst, som senere viser sig at få betydning for vor fælles kultur og være afgørende for samfundets selvforståelse, f.eks. skattemæssigt behandles som hobby begrundet i den lille indtjening.

Kunstnernes lave omsætning og ringe indtægt medfører da også, at de så godt som aldrig kan gøre brug af de arbejdsmarkedsordninger, som de selvfølgelig, som alle andre, betaler til, men hvis ydelser fra aktiveringsfond, dagpengefond og sygedagpengefond de næsten aldrig kan nyde godt af.

På den baggrund er det udvalgets opfattelse, at det er tvingende nødvendigt gennem en kunstlov at skabe et sammenhængende redskab for billedkunst, så kunsten som erhverv og kunstneren som erhvervsdrivende kan integreres i samfundet i lighed med andre faggrupper.

Danmark har 3 billedkunstuddannelser: Det Kgl. Danske Kunstakademi, Det Fynske Kunstakademi og det Jyske Kunstakademi. Af disse er Det Kgl. Danske Kunstakademi en højere læreanstalt. Dette viser, at samfundet tillægger billedkunsten væsentlig betydning. En i april 1998 udsendt evalueringsrapport fra »Center for kvalitetsudvikling og evaluering af de videregående uddannelser« viser, at billedkunstundervisningen i Danmark er på et internationalt højt niveau og sagtens kan måle sig med de bedste udenlandske akademier. Til trods herfor må rapporten konstatere: »Det er kun de færreste dimittender, der har mulighed for at ernære sig ved kunstnerisk praksis«.

Billedkunstens afgrænsning

At billedkunstnerne er vanskelige at indpasse på arbejdsmarkedet betyder ikke, at der ikke er en faglig afgrænsning. Og selvom det i sidste instans er historiens dom, som afgør, hvilken kunst, der kom til at betyde noget for samfundet, betyder dette ikke, at der ikke kan foretages en afgrænsning af, hvem der i dag udgør kunstnerstanden.

Akademirådets strukturudvalg har arbejdet med afgrænsningsproblematikken og er kommet frem til, at billedkunstnerne fagligt udgøres af Kunstnersamfundet og medlemmerne af de faglige organisationer, Billedkunstnernes Forbund og Danske Billedkunstneres Fagforening. Hertil kommer de helt nye kunstnere og enkelte ældre, ialt ca. 2.000. Denne afgrænsning af standen sammenholdt med AKF's undersøgelse af billedkunstmarkedets størrelse danner grundlaget for betænkningens forslag. Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut er nået frem til en samlet omsætning i billedkunstsektoren på 200 mio. kr. årligt. Det betyder en gennemsnitlig omsætning pr. kunstner på 100.000 årligt brutto.

Med lov kan kunsten fremmes

Billedkunsten viser sig samfundsmæssigt som værker på museer, som en synlig kulturarv, som lokalt udspil til det internationale, som udsmykninger i det offentlige miljø, som eksperimenter i sammenhæng med håndværk, som forudsætning for og samarbejde med arkitektur og i samarbejde med og kritik af reklame. For alle disse samfundsmæssige roller modtager billedkunstnerne en ringe betaling, sådan som kulturministeriets undersøgelse af de skabende kunstners indkomstforhold, der udkom i 1997, viser.

En billedkunstlov og dermed en ny struktur er derfor nødvendig.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap01.htm · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 2

Den billedkunstneriske produktion, Statens Kunstfond og Produktionspulje

Den statslige støtte til den billedkunstneriske produktion er i dag samlet i Statens Kunstfond. Det er fondens opgave at virke til fremme af dansk skabende kunst inden for den bildende kunst, den litterære kunst, tonekunsten, kunsthåndværket, den kunstneriske formgivning, arkitekturen, filmkunsten og teaterkunsten samt andre former for kunstnerisk skabende virksomhed, som kan sidestilles med de nævnte, og som ikke kan få statsstøtte efter anden lovgivning, jf. kunstfondslovens § 1, stk.2.

Billedkunsten indgår således her på linie med andre kunstneriske områder. Fondens støtte til det billedkunstneriske område ydes hovedsageligt i form af stipendier i perioder af op til 3 år, arbejdslegater og rejselegater, indkøb af kunst samt billedkunstneriske udsmykninger.

Fondens midler til det billedkunstneriske område fordeles af 2 udvalg, udsmykningsudvalget og indkøbs- og legatudvalget. I 1997 udgjorde udvalgenes rådighedsbeløb henholdsvis ca. 10,7 mio. kr. og 10,0 mio. kr. Det svarer til ca. 33,8 % af fondens samlede rådighedsbevilling. Der blev imødekommet 11 ansøgninger om udsmykningsopgaver, indkøbt 136 kunstværker og uddelt 66 stipendier og arbejdslegater.

Udvalget er opmærksomt på, at der fra 1998 er sket en styrkelse af fondens eksisterende støtteordninger, især i forbindelse med legater til billedkunstnere, hvor rådighedsbeløbet over en 4-årig periode forhøjes med 10 mio. kr. Hertil kommer en række nye igangsætningstipendier til for trinsvis yngre kunstnere. Ved en fuldt udbygget ordning i år 2000 vil der være 20 mio. kr. til rådighed til dette formål, hvoraf en stor del forventes at gå til unge billedkunstnere.

Hertil kommer de livsvarige ydelser på finansloven til billedkunstnere, hvoraf der i dag er 90 efter en forøgelse i 1998 på 20.

Udvalgets overvejelser

Det er udvalgets opfattelse, at støtten til de skabende kunstnere under Statens Kunstfond, herunder de livsvarige ydelser fungerer tilfredsstillende, og at der ikke er behov for at ændre på fondens virkeområde eller struktur.

Den styrkelse af billedkunstområdet i Statens Kunstfond, der har fundet sted fra 1998, finder udvalget er væsentlig, og en fortsat styrkelse bør prioriteres. I den forbindelse peger udvalget især på styrkelse af de 3-årige legater.

Med hensyn til de nye igangsætningsstipendier finder udvalget, at det ikke er hensigtsmæssigt, at det er Statens Kunstfond, der foretager fordelingen af disse stipendier, da den nye ordning efter udvalgets opfattelse i praksis bygger på andre tildelingskriterier end Kunstfondens sædvanlige. Ordningen bør derfor henføres til et andet forum.

Udvalgets vurdering er, at den ordning, der er skabt under Statens Kunstfond med at gennemføre billedkunstneriske udsmykninger, er god. Udvalget ønsker dog at henlede fondens opmærksomhed på, at honorarerne til kunstnerne i forbindelse med udsmykningerne generelt bør tages op til overvejelse, idet det er opfattelsen, at de ofte ikke står i rimeligt forhold til indsatsen og de øvrige udgifter ved en opgaves gennemførelse. Endvidere ønsker udvalget at

pege på det urimelige i, at Statens Kunstfond ikke kan afløfte betalt moms af sin rådighedsbevilling til indkøb og udsmykninger på samme måde, som fonden kan af sin almindelige driftsbevilling.

Udvalget mener, at der er behov for en øget indsats på udsmykningsområdet. Statens Kunstfonds bevilling til formålet er som nævnt på omkring 10-11 mio. kr. årligt, som gør det muligt for fonden at imødekomme ca. 10 årlige udsmykninger. Det betyder, at fonden årligt må afslå 90 ansøgninger ud af knapt 100 modtagne ansøgninger. Langt den største del af midlerne til udsmykninger anvendes endvidere til fremstilling af værkerne d.v.s. til materialer, håndværkerudgifter m.v.

Og netop derved, at en så stor del af Kunstfondens samlede bevilling til billedkunstområdet går til andre end kunstnerne, adskiller billedkunstområdet i Statens Kunstfond sig fra de andre støtteområder under fonden. Dette er blevet særligt tydeligt, efter at Kunstfondens støtteområde er blevet udvidet til at omfatte skabende kunstnere inden for filmkunsten og teaterkunsten. Bevillingerne til værkfremstillingen/ værkfremførelsen inden for disse kunstarter samt inden for litteraturen og musikken ligger i væsentligt omfang uden for Kunstfonden i andre lovgivninger således i teaterlov, filmlov, musiklov og litteraturlov.

Udvalget finder det derfor rimeligt, at der parallelt til de øvrige kunstneriske områder sker en bevillingstilførsel uden for Statens Kunstfond til den billedkunstneriske produktion. I den forbindelse henvises til de gode resultater, der er opnået i den tidligere produktionspulje.

Det er således udvalgets opfattelse, at der er behov for en styrkelse af billedkunsten udover, hvad Statens Kunstfond kan dække. Fondens legatstøtte ydes sædvanligvis uden hensyn til det umiddelbare resultat og tager ikke sigte på situationer, hvor billedkunstnere skal producere noget nyt i forbindelse med et konkret projekt. Sådanne produktioner kan ofte være forbundet med betydelige udgifter for kunstneren og vanskelige at skaffe finansieringsgrundlag til. I den forbindelse peges på, at der eksempelvis kun i meget begrænset omfang under Statens Kunstfond er givet støtte til produktion af værker til biennaledeltagelse – kunstbiennalerne i Venedig og Sao Paulo, der arrangeres af Center for Dansk Billedkunst. Udvalget finder, at der bør tilvejebringes en særlig bevilling til produktion af kunstværker med henblik på biennaledeltagelse samt andre internationale arrangementer, hvor kunstneren indbydes af staten til deltagelse som dennes nationale repræsentant.

Tilsvarende bør der være midler til produktion i forbindelse med andre konkrete projekter i ind- og udland. Det kan eksempelvis være i forbindelse med, at en kunstner inviteres til at deltage i en udstilling på et museum eller andet udstillingssted, og kunstneren i den forbindelse skal producere nye værker.

Udvalget finder det væsentligt at påpege, at man samtidig styrker de industri og håndværksvirksomheder, som ofte indgår som en væsentlig del af et kunstværks tilblivelse. Det er i de egentlige håndværksvirksomheder: broncestøberier, stukkatørfaget, stenhuggerier, murer faget, tømrerværksteder, smedier, teglværker o.s.v., at det kunstneriske arbejde mødes med håndværkets hverdag. Det er i disse virksomheder, at kunstens æstetiske og etiske fordringer bliver afprøvet, hvilket betyder, at både kunstnerens og håndværkerens arbejde kan få et løft og give en skærpet forståelse for kunstens muligheder i samfundet. Det er både kunstnerisk, kulturelt og samfundsmæssigt af stor betydning, at der gives større muligheder for, at kunstnere kommer ud at arbejde med deres kunstneriske projekter i erhvervslivet. I den sammenhæng tænker udvalget også på kunstnernes arbejde med de digitale medier, der skaber nye muligheder på området.

Realiteten er imidlertid, at en række af disse mindre værksteder med jævne mellemrum har vanskeligt ved at klare sig økonomisk. Det er yderst væsentligt for den kunstneriske produktion, at disse værksteders eksistens med deres ofte gennem generationer oparbejdede ekspertise bevares som samarbejdspartner med billedkunstnere. Den ekspertise risikerer at gå tabt, hver gang et sådant værksted lukker. Derfor finder udvalget det afgørende at kunne støtte en kunstners produktion i samarbejde med værksteder.

I den forbindelse skal i øvrigt nævnes, at det er udmærket, at staten har skabt en »legatmulighed« for kunstnere i Statens Værksteder for Kunst og Håndværk i Gl.Dok. Der er her skabt gode værkstedsfaciliteter og atelierer, som billedkunstnerne får tildelt som en form for legatstøtte.

Udvalgets forslag

For at sidestille billedkunstområdet med de andre kunstarter under Statens Kunstfond, der som nævnt har særlige bevillinger uden for Kunstfonden til specielt værkfremstillingen/værkfremførelsen, skal udvalget foreslå, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstproduktion – en

produktionspulje.

Af puljen foreslås støtte ydet til følgende formål:

1. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. til billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. til billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem lokale billedkunstråd, jf. betænkningens kapitel 8 om strukturen og
4. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentant i biennalerne i Sao Paulo og Venedig.

Det er hensigten – til forskel fra normal praksis i Statens Kunstfond – at lade støtten følge værket således, at der er tale om støtte til en målrettet produktion med henblik på et konkret projekt. Produktionsstøtten vil normalt omfatte udgifter til materialer, håndværkere, teknikere samt kunstnerens timeforbrug i forbindelse med produktionen af et kunstværk. Det indebærer, at i tilfælde af salg af et værk, hvortil der er givet produktionsstøtte, kan produktionsstøtten helt eller delvist tilbagebetales. Ordningen er således en form for garantiordning for dækning af produktionsomkostninger.

For så vidt angår direkte støtte til billedkunstneriske udsmykninger, jf. ovenfor punkt 3) er hensigten at lade støtteordningen udelukkende hvile på lokale initiativer og med væsentlig lokal medfinansiering.

Afgrænsningen over for de udsmykningsopgaver, som støttes af Statens Kunstfond, tænkes således, at Statens Kunstfond fortsat tager sig af opgaver overalt i Danmark af national betydning, og som det er særligt vigtigt at gennemføre for at fremme udviklingen af udsmykningskunsten i Danmark. En ny billedkunstlov kan gennem et centralt og lokale billedkunstråd, jf. nedenfor, løse andre mulige udsmykningsopgaver.

Støtte efter den foreslåede nyordning for billedkunstneriske udsmykninger forudsætter som nævnt væsentlige bidrag fra den ansøgende institution. Således tænker man sig, at der ved udsmykninger med støtte fra lokale billedkunstråd skal være 50% 's medfinansiering, såfremt der er tale om en offentlig myndighed (statslig, amtslig eller kommunal) og 75% 's medfinansiering, såfremt der er tale om en ikke-offentlig institution eller virksomhed.

Administrationen af den foreslåede nye støtteordning foreslås henlagt dels til et nyoprettet Statens Billedkunstråd dels til nyoprettede amtslige billedkunstråd, jf. nærmere kapitlet om strukturen.

Det foreslås, at der inden for billedkunstlovens rammer afsættes en særlig bevilling til udsmykninger på den måde, at hvert amtsligt billedkunstråd får en årlig dispositionsbevilling på 1.0 mio. kr. Herudover skal der fra de lokale råds side kunne ansøges om yderligere midler fra Statens Billedkunstråd til særlige projekter, hvortil ialt afsættes 8,0 mio. kr. årligt.

Udvalget skal samtidig foreslå, at der fortsat tilføres Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg øgede midler til gennemførelse af de opgaver, der er henlagt til fonden, og der foreslås en bevillingsforhøjelse på 10 mio. kr.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 3 Billedkunstformidlingen, eksisterende ordninger og Formidlingspulje

Formidlingen af billedkunst i Danmark foregår både gennem forskellige institutioners initiativ og gennem kunstneres egen indsats, hvor disse selv arrangerer udstillinger. Se nedenfor.

På billedkunstområdet findes der imidlertid ikke en sammenhængende kulturpolitisk tilskudsordning med det formål kontinuerligt at sikre grundlaget for visning af udstillinger af dansk billedkunst i Danmark.

Til sammenligning bør det nævnes, at musik og teater har hver sin lovgivning, der på hvert af områderne samler eksisterende tilskudsmuligheder og udgør det centrale redskab for formidlingen af koncerter og forestillinger m.v. i landet.

I kraft af musikloven og teaterloven tilsikres det bl. a., at der findes midler både til direkte formidlingsrelaterede udgifter og til vederlæggelse af de involverede kunstnere m.fl.

Formidlingen af billedkunst i Danmark foregår gennem en lang række meget forskelligartede institutioner.

Danske kunstmuseer varetager en betydelig del af formidlingen af billedkunst i Danmark. Museerne har imidlertid en række andre opgaver foruden formidlingen af samtidskunst, se nærmere kapitel 4, hvortil kommer, at de midler, der er til rådighed over museumsloven, ikke i tilstrækkelig grad tager højde for de betragtelige udgifter, som medgår til etableringen af udstillinger af samtidskunst på højt kvalitetsniveau.

Ved siden af kunstmuseernes udstillinger udføres den permanente kunstformidling af kunsthaller samt af en række andre udstillingssteder. Kunsthallerne er i de senere år kommet til som professionelle udstillingsteder på linie med kunstmuseerne, dog således, at de især for midler samtidskunsten. Kunsthallerne er blevet vigtige led i formidlingen, idet de er platforme for den unge kunst, den eksperimenterende kunst og nye udtryk. Kunsthallerne adskiller sig fra kunstmuseerne ved, at de ikke har faste samlinger og ved, at der ikke er nogen forskningsforpligtelse. Se om udvalgets overvejelser nedenfor, hvor overvejelserne vedrørende kunsthaller er anført i punkt 8.

Der er grund til at fremhæve den betydelige udstillingsvirksomhed, der foregår på en lang række lokale udstillingssteder rundt i landet, hvor kunstnere og andre med lokal støtte etablerer skiftende udstillinger af samtidskunst. Herudover viser de mange kunstforeninger og firmakunstforeninger samt Kunst på Arbejdspladsen og vandrestillingsorganisationerne en lang række udstillinger på virksomheder, offentlige kontorer, rådhus, skoler og uddannelsessteder. Hertil kommer udstillinger af samtidskunst i de private gallerier.

På mange måder er der tale om en god differentiering af udstillingsmuligheder – fra mindre og tætte udstillinger på arbejdspladser og offentligt tilgængelige steder til større udstillinger i kunsthaller og på kunstmuseer, hvor udstillingerne i sidstnævnte tilfælde så godt som altid indgår i dialog med museernes faste samlinger.

En betydningsfuld del af formidlingen af billedkunst foregår gennem kunstnersammenslutningerne og vises på

udstillingssteder som Charlottenborg Udstillingsbygning, Den Frie Udstillingsbygning og andre steder, hvor sammenslutningerne lejer lokaler til deres årlige udstillinger.

I. Eksisterende ordninger

Selvom der således er en bred og varieret »infrastruktur« for kunstudstillinger, er der imidlertid ikke tilstrækkelige midler til at udnytte strukturen på en for billedkunsten optimal måde. Ofte er det ikke muligt at planlægge aktiviteterne på tilfredsstillende, idet udstillingsstederne i høj grad er afhængige af mere eller mindre tilfældige finansieringsmuligheder til de enkelte arrangementer. Med andre ord, selve udstillingsbudgetterne er ikke tilstrækkelige.

Man er kommet i den paradoksale situation, at man kan få tilskud til at vise dansk kunst i udlandet, men ikke til at vise dansk kunst i Danmark.

Udvalget finder det derfor nødvendigt, at der skabes et mere kvalificeret grundlag for en koordineret udstillingspolitik i Danmark, herunder en større synliggørelse og offentlig markering af de enkelte udstillingstyper og deres særlige karakteristika i det samlede kunstliv.

Udvalget har gennemgået de eksisterende statslige støtteordninger og drøftet spørgsmålet om behovet for eventuelle ændringer. I lyset af udvalgskommissoriets bestemmelse om behovet for at skabe mere synlig sammenhæng i billedkunstopolitikken, er det udvalgets generelle opfattelse, at en række af ordningerne bør samles under Billedkunstrådet således, at der fremtidigt sikres bedre overskuelighed og samling i det billedkunstopolitiske støttesystem.

1. Akademiet for de skønne kunster

Akademiet for de skønne kunster har til opgave at virke til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiet står endvidere til rådighed som rådgiver for amtskommunale og kommunale myndigheder. Akademiet udgør sammen med Arkitekt-, Billedkunst- og Konservatorskolen Det Kongelige Danske Kunstakademi, jf. Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 393 af 5. juli 1988. Akademiets samlede bevilling incl. tilskud til kunstnersammenslutninger m.v. var i 1997 3,6 mio. kr. incl. driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at akademiet fortsat bør være statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Det har imidlertid været drøftet, om det er hensigtsmæssigt, at Kunstnersamfundet og Akademiets Jury fortsat bør varetage opgaven med at fordele de årlige tilskud til kunstnersammenslutningerne af tipsbevillingen på 1 mio. kr. Udvalget finder, at denne opgave naturligt vil falde ind under Billedkunstrådets virksomhed. Det samme gælder tipstilskuddene til de censurerede kunstudstillinger (bevilling 300.000 kr.) og bevillingen på 400.000 kr. til Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at administrationen af de årlige tilskud til kunstnersammenslutningernes udstillinger, de censurerede kunstudstillinger og Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed henlægges til Billedkunstrådet. Udvalget foreslår samtidig til Kulturministeriets overvejelse om disse bevillinger fremover bør finansieres af de ordinære tipsmidler, eller om de ikke snarere bør indgå som dele af Billedkunstrådets samlede bevilling.

2. Center for Dansk Billedkunst

Center for Dansk Billedkunst er en selvejende institution oprettet med henblik på at styrke formidlingen af dansk billedkunst i udlandet og varetage den internationale udveksling på billedkunstområdet. Centrets samlede bevilling udgjorde i 1997 10,2 mio. incl. driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet centrets virksomhed, formål og bevillinger. Det har konstateret, at der er en tilfredsstillende sammensætning af centrets bestyrelse, og at der gøres en målrettet indsats for udbredelsen af dansk kunst i udlandet. Udvalget finder, at det er afgørende, at centret fortsat bevarer sin status og autonomi som sagkyndigt specialorgan, også efter at Det Danske Kulturinstitut har fået tildelt en række opgaver med hensyn til dansk kulturarbejde i udlandet.

Udvalget har imidlertid behandlet spørgsmålet om vilkårene for danske kunstneres deltagelse i de 2 eksisterende internationale kunstbiennaler, Venedig og Sao Paulo, der har national repræsentation. Udvalget finder, at når en dansk kunstner udpeges som officiel repræsentant, bør der tilvejebringes/medfølge midler til produktion af kunstværker med henblik på de 2 biennaler. Se nærmere kapitel 2 om den billedkunstneriske produktion.

Udvalgets forslag

Udvalget har ikke fundet anledning til at stille forslag vedrørende Center for Dansk Billedkunst, bortset fra bevillingen til danske kunstneres biennaledeltagelse, jf. kapitel 2 om produktion.

Det er udvalgets opfattelse, at centret bør forblive under Kulturministeriet som en selvstændig institution, der kan samarbejde med Billedkunstrådet om relevante opgaver og projekter.

3. Charlottenborg Udstillingsbygning

Charlottenborg Udstillingsbygning har til opgave at vise udstillinger af dansk, nordisk og anden international kunst indenfor alle kunstarter. Udstillingsbygningen ledes af en bestyrelse bestående af kunstnere. Den samlede bevilling på finansloven udgjorde i 1997 6,1 mio. kr. incl. driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder det hensigtsmæssigt, at Charlottenborg Udstillingsbygning som statsinstitution fortsætter i ministeriets regie med selvstændig finanslovbevilling til formidlingen af samtidskunst og således indgår som del af et flerstrengt støttesystem for billedkunsten.

Udvalgets forslag

Charlottenborg Udstillingsbygning bør forblive under Kulturministeriet som en selvstændig institution, der kan samarbejde med Billedkunstrådet om relevante opgaver og projekter.

4. Kulturministeriets Udstillingssted Overgaden

Den selvejende institution Overgaden har til opgave at vise udstillinger af især den yngre billedkunst. Bevillingen på finansloven for 1997 udgjorde 1,5 mio. kr.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at Overgaden som selvejende institution kan overføres til Billedkunstrådets domæne. Overgaden har en egen bestyrelse bestående af kunstnere. Udvalget mener, at der principielt ikke er noget til hinder for, at denne struktur vil kunne opretholdes, idet det kan være Billedkunstrådets opgave på det overordnede plan at følge virksomheden og at tilvejebringe den årlige driftsbevilling. Imidlertid vil det være formålstjenligt, at Billedkunstrådet får lejlighed til at overveje, hvilken fremtidig struktur, der vil være mest hensigtsmæssig.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at Overgaden overføres til Billedkunstrådets overordnede ansvarsområde, og at det overlades til rådet at vurdere Overgadens fremtidige struktur og placering i billedkunstpolitikken.

5. Kunstnersammenslutningernes Samråd

En række kunstnersammenslutninger har eksisteret gennem størstedelen af dette århundrede og præget dansk kunstliv. De såkaldt stemmeberettigede sammenslutninger har endvidere indflydelse på et antal eksisterende institutioner gennem regler om udpegning af repræsentanter til institutionernes bestyrelser og repræsentantskaber m.v. Gennem sammenslutningerne er der bl. a. ved lovgivning og andre regler sikret medindflydelse for kunstnerne i det officielle kunstliv. De stemmeberettigede sammenslutninger har organiseret sig i Kunstnersammenslutningernes Samråd.

Udvalgets overvejelser

Kunstnersammenslutningerne er et særkende for dansk kunstliv, der ikke findes tilsvarende i andre lande. Det er udvalgets opfattelse, at sammenslutningerne har betydning for dansk kunstliv, og at de også fremover vil spille en rolle.

Udvalgets forslag

Administrationen af tilskuddene til kunstnersammenslutningernes årlige udstillinger, som hidtil har været varetaget af Kunstnersamfundets og Akademirådets jury, foreslås overført til Billedkunstrådet.

6. Vandreudstillingernes Sekretariat

Sekretariatet er en selvejende institution, der har til opgave at arrangere kunstudstillinger og yde udstillingsmæssig service overfor Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger, Gymnasiernes Vandreudstilling og Seminariernes Vandreudstilling. Virksomheden finansieres af en tipsbevilling på 1,4 mill kr., heri inkluderet tilskud til Arbejdernes Kunstforening, Kunst på Arbejdspladsen og Skolernes Kunstforening.

Udvalgets overvejelser

Det er udvalgets opfattelse, at der foregår en væsentlig og vel tilrettelagt formidlingsvirksomhed, hvor et stort antal kunstudstillinger af professionelle kunstneres værker formidles til et også geografisk bredt publikum, herunder de mange pædagogiske institutioner. Det er udvalgets indtryk, at der for relativt små ressourcer bliver gjort en målrettet og effektiv indsats.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der sker en styrkelse af Vandreudstillingernes Sekretariats virksomhed. Det bemærkes, at der ikke her vil være tale om periodevis styrkelse, men en forøget løbende driftsstøtte.

Udvalget opfordrer endvidere til, at der i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Kulturministeriet etableres økonomisk mulighed for at udvide sekretariatets virksomhed til at omfatte Skolernes Kunstforening og folkeoplysningsområdet, højskoler m.v. samt efterskoler.

Det foreslås endvidere, at Vandreudstillingernes Sekretariat overføres til Billedkunstrådets virksomhed, således, at bevillingen hertil indgår i rådets samlede bevilling.

7. Udstillingsvederlagsordningen

I henhold til Kulturministeriets cirkulære af 2. april 1997 skal der betales et vederlag til bildende kunstnere for udlån af værker til udstillinger, der arrangeres af Kulturministeriet, de statslige museer, Charlottenborg Udstillingsbygning, Center for Dansk Billedkunst og Vandreudstillingernes Sekretariat samt de statsanerkendte museer der har tilsluttet sig ordningen. Vederlaget udgør et gebyr til kunstneren på 1.000 kr. samt 12 % om året af værkets værdi, svarende til 1 % pr. måned i udstillingsperioden. Det maksimale vederlag udgør 5.500 kr. pr. måned. I 1997 udbetaltes ialt 1,3 mio. kr. via ordningen.

For at kunstneren kan blive berettiget til vederlag, skal han/hun være nulevende, professionel kunstner og varigt virke som kunstner i Danmark. Kulturministeriet refunderer institutionerne de udgifter, de har haft til betaling af vederlag til kunstnerne, og i en 3-årig forsøgsperiode har ministeriet påtaget sig fuld refusion af de udlagte beløb.

Der er af Kulturministeriet afsat 2 mio. kr. om året til ordningen.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder det tilfredsstillende med en vederlagsordning, der sikrer kunstnerne en lejebetaling for de værker, der udlånes til udstillinger arrangeret af andre.

Udvalget er dog af den opfattelse, at der ikke bør være en maksimumsgrænse for vederlagets størrelse.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der efter forsøgsperiodens udløb etableres en permanent ordning, der sikrer institutionerne fuld refusion, og at maksimumsgrænsen for vederlagets størrelse fjernes, samt at bevillingen justeres.

Udvalget foreslår, at ordningen udvides til at omfatte de institutioner, der modtager driftsstøtte fra Billedkunstrådet.

Udvalget foreslår endvidere, at ordningens fremtidige administration overføres til Billedkunstrådet.

8. Kulturministeriets tipsbevillinger til diverse

billedkunstformål

På den ordinære tipsbevilling findes en række enkeltstående bevillinger til forskellige formål inden for billedkunstområdet. Det drejer sig bl. a. om tilskud til Billedkunstnernes Forbund til dettes blad og almenkulturelle virksomhed, visse vandreudstillingsorganisationer såsom Skolernes Kunstforening, Kunst på Arbejdspladsen og Arbejdernes Kunstforening.

Udvalgets overvejelser

Det forekommer udvalget mest hensigtsmæssigt at disse tilskud til billedkunstformål overføres fra tipsbevillingen til Billedkunstrådets bevilling.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår således, at Billedkunstrådet overtager ansvaret for fordelingen af bevillingerne til de nævnte formål, og at de eksisterende bevillinger hertil indgår i rådets samlede bevilling.

Kunsthallerne

Kunsthallerne i Danmark har gennem de seneste år fremstået som stadig mere væsentlige og betydningsfulde indslag i kunstformidlingen. Kunsthallernes økonomi og organisationsform varierer noget fra sted til sted. Af den undersøgelse af 6 kunsthaller i Danmark, som udvalget har foretaget, fremgår, at 4 er rent kommunalt finansierede, 1 er finansieret af kommunen, private fonde og egne midler, og 1 er finansieret af egne og private midler uden kommunal medfinansiering. Med hensyn til driftsbevillingerne viser undersøgelsen, at der er en ganske stor variation. De samlede årlige driftsbevillinger i 1996 udgjorde fra 1,7 mio. kr. til 8,0 mio. kr. Til bygningsvedligeholdelse afsattes årligt mellem 75.000 kr. og 963.000 kr. Af driftsbevillingerne afsattes i 1996 mellem 0,5 mio. kr. og 3,7 mio. kr. til udstillingsvirksomhed. Stort set alle de undersøgte kunsthaller viste udstillinger med danske kunstnere, med udenlandske kunstnere og udstillinger med både danske og udenlandske kunstnere i 1996. I alt viste kunsthallerne tilsammen 17 udstillinger med danske kunstnere, 11 udstillinger med udenlandske kunstnere og 9 med både danske og udenlandske kunstnere.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at den kvalitetsfremgang i kunsthallernes udstillingsvirksomhed, som generelt har fundet sted i de senere år, medfører, at kunsthallerne bør indgå i det fremtidige samlede kunstpolitiske støttesystem.

Det er udvalgets opfattelse, at flere af kunsthallerne yder formidling af national og international betydning, der bør berettigede til statstilskud. Udvalget forestiller sig, at disse tilskud kan ydes i begrænset åremål f. eks. for 3 år ad gangen. Sådanne periodiske statstilskud bør dog kun gives til kunsthaller, der kan leve op til en række kriterier, der modsvarer de kriterier, man statsanerkender kunstmuseer efter. Se nærmere om udvalgets forslag vedr. kunsthaller nedenfor under formidlingspuljen.

Udvalget stiller herudover nye forslag til en generel styrkelse af formidlingen af billedkunst i Danmark. Se nedenfor.

II. Formidlingspuljen

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet spørgsmålet om billedkunstnernes vilkår i forbindelse med formidling af kunst i Danmark. Udstilling af kunstnernes værker foregår på utilfredsstillende betingelser, hvor kunstneren ikke kan påregne nogen honorering for det arbejde, der udføres i forbindelse med selve udstillingsarbejdet.

Deltagelse i udstillinger er oftest ensbetydende med en stor udgiftskrævende og usikker investering fra kunstnerens side. Sædvanligvis er kunstnerens likviditet meget anstrengt dels på grund af for lav omsætning og dels på grund af nødvendige investeringer i materialer m.v. til værkerne. Udover selve arbejdet med værkerne har kunstneren i den forbindelse en større administrativ arbejdsbyrde uden vederlag.

Når man læser, at en kunstner har fået en opgave til 1 mio. kr. tror de fleste, at kunstneren har fået 1 mio. kr. lige ned i lommen. At det oftest forholder sig således, at håndværkere, transport, kraner o.s.v. har fået 1 mio. kr. i omsætning er stadig en offentlig hemmelighed. Det samme er problemet med honorar til kunstneren i formidlingssammenhæng. Når der i denne betænkning bruges ordet honorar, skal det forstås som det beløb, der går

til kunstnerens arbejde, d.v.s., at honoraret er et bruttobeløb, som skal dække værkstedsudgifter som telefon, atelierleje, varme, lys, administration, værktøj, løbende materialeudgifter, forsikringer, afskrivninger, renter, henlæggelser m.v. Først derefter kommer kunstnerens private andel og skat.

Af en undersøgelse af de skabende kunstneres indkomstforhold, som Kulturministeriet har udarbejdet sammen med Danmarks Statistik, fremgår, at billedkunstnere gennemsnitligt er de økonomisk dårligst stillede blandt de skabende kunstnere i Danmark.

På baggrund af ovenstående finder udvalget, at der generelt bør indføres en honorering af kunstneren for dennes arbejde i forbindelse med udstillingsvirksomhed.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstformidlingen – en formidlingspulje.

Af puljen foreslås støtte ydet til følgende formål:

1. billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
2. udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
3. udstillinger med nulevende, danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte
4. udstillinger med nulevende, danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
5. indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

Det er hensigten med forslaget dels at styrke udstillingsvirksomheden med dansk samtidskunst dels at sikre en honorering af kunstnerne i forbindelse med det arbejde, de har i tilknytning til udstillinger med deres værker. Gennem tilskud til udstillingsvirksomhed ønsker udvalget at sikre kunstnerne både en udstillings tilstrækkelige planlægning, afholdelse og kvalitet og en rimelig dokumentation af den afholdte udstilling for eftertiden.

ad 1) Af Formidlingspuljen skal kunne ydes støtte til kunstneres egne udstillinger således til kunstnersammenslutningers udstillingsvirksomhed, til de censurerede udstillinger, til den enkelte kunstners egne udstillingsprojekter samt andre kunstnerstyrede projekter, hvor kunstnerne selv står som udstillingsarrangører eller projektansvarlige.

ad 2 - 4) Der skal endvidere kunne ydes støtte af Formidlingspuljen til statslige og statsanerkendte kunstmuseer, kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, samt til gallerier og andre udstillingssteder til udstillinger af samtidskunst.

Der skal af det enkelte udstillingssted kunne søges om tilskud til de med en kunstudstilling direkte forbundne udgifter, såsom plakat, katalog, forsikring, transport m.v.

Endvidere skal de nævnte institutioner kunne ansøge om tilskud til dækning af udgifter i forbindelse med honorering af den/de udstillende kunstnere for arbejde med en udstilling. Såfremt en institution modtager tilskud af formidlingspuljen til gennemførelse af en udstilling, bør det indgå som et vilkår for tilskuddet, at institutionen honorerer kunstneren ud fra en minimumstakst, der er aftalt mellem de respektive organisationer.

Specielt til kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner skal der kunne ydes driftsstøtte. For kunsthallernes vedkommende foreslår udvalget, at der bliver tale om tidsbegrænset driftsstøtte, eventuelt i form af 3-årige aftaler med kunsthaller, der af Billedkunstrådet anerkendes som støtteværdige. Vilkårene for en sådan tidsbegrænset driftsstøtte til kunsthaller bør efter udvalgets opfattelse være:

- at kunsthallens hovedfunktion er at vise samtidskunst,
- at der i kunsthallen gennemføres professionel formidling, herunder kvalificeret dokumentation for de afholdte udstillinger,
- at kunsthallen har en fuldtidsansat, professionel, kunstkyndig leder og
- at der ydes lokal driftsstøtte fra kommuner og/eller amt.

Hvad angår de øvrige under 3) nævnte udstillingsinstitutioner tænkes på vandredstitutionsorganisationerne, som i

en lang årrække har modtaget støtte til deres drift.

Ad 4) I særlige tilfælde kan driftsstøtte i begrænset tidsrum (2 år ad gangen) ydes til projekter, som har vist et længere perspektiv. Ved udtrykket »i særlige tilfælde« skal forstås eksperimenterende, nystartede projekter af kunstnerne selv, som ikke har anden støttemulighed, og som vurderes at kunne tilføre kunstlivet en væsentlig ny dimension.

ad 5) For at styrke statslige og statsanerkendte kunstmuseers indkøb af nulevende danske kunstners værker foreslås endelig under Formidlingspuljen afsat et særligt beløb til dette formål. Der henvises herom i øvrigt til kapitel 4 om kunstmuseerne.

Om administrationen i øvrigt henvises til kapitel 8 og om økonomien til bilag 1.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 3* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap03.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 4 Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet om disse museers tilknytning til museumslovgivningen

I udvalgskommissoriet er det bestemt, at udvalget i sin behandling af kunstmuseernes forhold skal tage udgangspunkt i rapport af 10. november 1995 om arbejdet i følgegruppen vedrørende eventuel revision af museumsloven. I rapporten anbefalede tre af udvalgets seks medlemmer, at man i forbindelse med den kommende revision af museumsloven overvejede, at kunstmuseerne blev taget ud af museumsloven og placeret i en eventuel kommende lov om billedkunst. Der var i følgegruppen enighed om, at kunstmuseernes ønske om en særlig status i første omgang kunne tilgodeses ved, at kunstmuseerne blev placeret i et særligt kapitel i museumsloven.

Kunstmuseerne og den eksisterende museumslov

Kunstmuseerne er i dag omfattet af loven om museer af 31. august 1989 i et fælles regelsæt gældende for alle kategorier af museer under Kulturministeriet. Det vil sige kulturhistoriske museer, kunstmuseer og naturhistoriske museer, såvel de statslige som de ikke-statslige museer. Ca. en fjerdel af disse museer er kunstmuseer. På landsbasis er der således 3 statslige kunstmuseer og 35 statsanerkendte kunstmuseer. Af disse er der 8, der ikke indsamler samtidskunst.

Uanset museumskategori er museerne forpligtet til i følge museumsloven at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle i den danske kulturarv. For kunstmuseernes vedkommende betyder det, at hovedvægten er lagt på samlingerne – deres bevaring, forskningen i dem og deres formidling til publikum.

Statens Museum for Kunst har som landets hovedmuseum inden for kunstmuseerne en særlig rolle. Museets samlinger omfatter kunst fra 1300-tallet op til i dag. I følge museumslovens § 8 skal museet anlægge og opretholde repræsentative samlinger af dansk kunst, om nødvendigt bistå de øvrige kunstmuseer i faglige og konserveringsmæssige spørgsmål samt føre det centrale register – Kunst Index Danmark (KID) – over kunstværker i de museer, der er omfattet af museumsloven. Derudover er museet defineret som forskningsinstitution i henhold til lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer m.v.

De øvrige kunstmuseer omfatter hver et konkret aspekt af kunsthistorien, herunder samtidskunsten. Tre fjerdedele af kunstmuseerne har moderne dansk kunst som en væsentlig del af virkeområdet, og heraf har halvdelen samlinger af moderne udenlandsk kunst. Inden for de udvalgte områder påtager kunstmuseerne sig at tilvejebringe og opretholde fyldestgørende samlinger.

Siden museumsloven af 1976 samlede alle museumstyper i eet lovkompleks har der været diskussion omkring kunstmuseernes placering i samme lov som de kulturhistoriske og naturhistoriske museer. I sin grundsubstans har diskussionen handlet om, hvorvidt kunstmuseernes særlige virkefelt og samarbejdsstruktur blev tilstrækkeligt tilgodeset i en lov, der som sit primære formål har til opgave at bevare kulturarven og tjene antikvariske hensyn.

Det har løbende været fremført, at man derved glemte kunstmuseernes andet, men ligeså vigtige formål: at være en aktuel medspiller på det æstetisk visuelle område.

Undersøger man kunstmuseernes virke nøjere, bliver man præsenteret for et virkefelt, der i de senere år er blevet udvidet ganske betragteligt. Forholdet mellem kunstmuseernes kunsthistoriske opgaver (den antikvariske del) og opgaver med samtidskunsten er blevet meget markant.

Kunstmuseerne og samtidskunsten

En meget betydelig del af kunstmuseernes virke i dag er således arbejdet med samtids kunst. Kunstmuseernes virksomhed har derfor en central placering, når man taler om billedkunstens vilkår i dagens Danmark. Det drejer sig specielt om museernes arbejde i forbindelse med udstillinger af samtids kunstnere samt om deres forpligtelse til løbende at indkøbe værker af disse kunstnere med henblik på bevaringen og sikringen for eftertiden.

Kunstmuseernes udstillingsvirksomhed er blevet et stort aktiv, som er med til at introducere og perspektivere museernes egne permanente kunstsamlinger. Kunstmuseerne er således på mange måder indstillet på og praktisk i stand til at arrangere udstillinger med dansk og udenlandsk samtidskunst i tilknytning til det enkelte museums virkeområde, hvilket viser dynamikken i museets formidlingsvirksomhed. De økonomiske midler, der er til rådighed i museumsloven, tager imidlertid ikke højde for de meget store udgifter, der kræves til udstillingsvirksomhed af dansk og udenlandsk billedkunst på et højt kvalitetsniveau. Der har ikke i museumslovsammenhænge været tradition for at støtte kunstformidlingsvirksomhed i større omfang og slet ikke kunstudstillinger.

I forbindelse med erhvervelser af værker er det muligt at få støtte fra den i museumsloven nævnte rådighedssum til indkøb af kunst, men midlerne er særdeles beskedne. Heller ikke puljen på finansloven til indkøb af museumsgenstande, fortrinsvis kunst, er tilstrækkelig til at opfylde det reelle behov.

En spørgeskemaundersøgelse til alle landets kunstmuseer foretaget af udvalget viser, at ser man bort fra Statens Museum for Kunst og Louisiana har kunstmuseerne en indkøbskonto på gennemsnitligt 150.000 kr. årligt, der skal dække både indkøb af afdøde og nulevende kunstneres værker. Undersøgelsen viser endvidere, at en typisk særudstillingskonto er på ca. 150.000 kr. – 200.000 kr. årligt, og at det enkelte museums udstillingsvirksomhed normalt ligger på 3 - 6 udstillinger om året. Når det drejer sig om samtidskunsten, er netop erhvervelse af kunstværker og etablering af udstillinger økonomisk belastende for kunstmuseerne, og de begrænsede midler på budgetterne betyder, at der må søges supplerende midler udefra. Disse er imidlertid langt fra tilstrækkelige.

Den økonomiske og ressourcemæssige belastning, der er sket med samtidskunstens langt mere aktive indtog på kunstmuseerne, er stor og krævende. Kunstmuseerne i dag er blevet en aktiv medspiller i forholdet mellem kunsten og samfundet. Blandt årsagerne hertil kan nævnes kunstverdenens ændrede forhold til museumsinstitutionen – både med hensyn til det radikale skift, der er sket med opløsningen af kunstens kategorier, hele spørgsmålet om, hvordan kunsten defineres og ikke mindst kunstnerens behov og krav til samfundet og publikums behov og krav.

Kunstmuseerne har en særdeles velfungerende intern samarbejdsstruktur, men man har besluttet savnet et eksternt netværk, hvor forbindelserne med det øvrige billedkunstliv har kunnet koordineres og styrkes.

Udvalgets overvejelser

I dag er kunstmuseer professionelt ledet og har etableret sig som synlige og vedkommende institutioner, der er med til at præge landets og lokalsamfundenes identitet og kulturelle udvikling.

Uanset om kunstmuseerne rummer samlinger udelukkende af ældre tiders kunst eller samlinger af moderne kunst eller begge dele som Statens Museum for Kunst, der rummer kunst fra foreløbig de sidste 700 år, er kunstmuseerne en slags katalysatorer for forskellige tiders kunstneriske udtryk. Kunstneriske udtryk, som afspejler tidligere samfunds åndelige og æstetiske dimensioner, og som også i dag og ud i fremtiden vil fremtræde med et betydningsindhold, og hvor hver tidsalder vil ønske at fravriste værkerne forskellige æstetiske værdier. Det er uhyre vigtigt at understrege kunstmuseernes rolle både som bærere af en kunsthistorisk kulturarv og deres rolle som formidlere af samtidskunsten.

Kunstmuseerne er en til alle tider aktuel medspiller på det æstetisk visuelle område. På kunstmuseerne mødes det lange kunsthistoriske træk med aktuelle billedkunstneriske punktnedslag. Her skabes erkendelsesmæssige

forestillinger om de ikke målelige værdier af ånd, spiritualitet, religiøsitet og civilisation. Det er en vigtig del af arbejdet på et kunstmuseum at skabe forbindelse mellem disse områder af irrationalitet, at påpege værkernes forskelligartede betydningsindhold og at indskrive værkerne i mangeartede sammenhænge. Den kunsthistoriske forskning perspektiverer vort samfunds forhold mellem fortid og vor egen samtid og fungerer således som afsæt for den udadvendte formidling.

Kunstmuseernes placering i det kulturelle felt er blevet en naturlig del af det danske samfund. Offentlighedens bevågenhed over for museerne og i særdeleshed kunstmuseerne har skabt interesse og dermed behov for det enkelte individ til at få en langt mere aktiv del i institutionens liv – et behov, som på flere punkter ændrer udfoldelsesbetingelserne for de danske kunstmuseer.

Det er udvalgets vurdering, at placeringen i museumsloven og den deraf følgende aktuelle samarbejdsstruktur er ganske hensigtsmæssig på nogle områder, først og fremmest de antikvariske. Loven afspejler imidlertid ikke kunstmuseernes nuværende virkefelter i deres totalitet og lægger ikke op til en udvikling af det tilstedeværende potentiale med hensyn til det aktuelle billedkunstliv. Problemerne er af både strukturel og økonomisk art.

Udvalget har derfor nøje overvejet fordele og ulemper ved kunstmuseernes lovmæssige tilhørsforhold og ved at integrere disse fuldstændigt i en egentlig billedkunstlov. Når udvalget er nået frem til ikke at anbefale en sådan løsning, er det på baggrund af en vurdering af, at en sådan indplacering i sin konsekvens vil være næsten ligeså uheldig som den nuværende, men blot med modsat fortegn – en manglende forbindelseslinie til det øvrige museumsområde og det antikvariske arbejde.

Den konklusion har givet anledning til overvejelse om hensigtsmæssigheden af en struktur, hvor kunstmuseerne udgjorde deres egen helhed i lovmæssig forstand og herved ville være i stand til frit og uden formelle bindinger til den ene af parterne at etablere et samarbejde med såvel det kulturhistoriske museumsområde som billedkunstlivet.

En anden mulighed er, at kunstmuseerne i forbindelse med en revision af museumsloven får tildelt særlige kapitler i museumsloven, hvor kunstmuseernes særlige opgaver specificeres og afklares, samt at der tilvejebringes et tilsvarende økonomisk grundlag, hvad angår indkøb af kunst samt etablering af udstillinger af afdøde danske og udenlandske kunstnere.

Udvalget er derfor nået til den konklusion, at de videre overvejelser om kunstmuseernes lovmæssige grundlag bør afklares i forbindelse med en kommende revision af museumsloven. I den forbindelse skal understreges, at udvalget betragter kunstmuseernes rolle i kunsthistorisk sammenhæng for lige så væsentlig som deres rolle som formidlere af samtidskunsten.

Hvad det sidste angår, finder udvalget det vigtigt, at der sker en styrkelse af denne side af kunstmuseernes virksomhed, og at det sker i tæt sammenhæng med det billedkunstområde, som kunstmuseerne er en væsentlig del af. Det er her vigtigt at få understreget betydningen af, at kunstmuseerne indgår i et aktivt samspil med samtidens kunstmiljø. Kunstmuseerne har et skyldigt hensyn til den samtidskunstner, der bliver inviteret indenfor i institutionen. Det er i denne forbindelse nødvendigt at få tydeliggjort forholdet mellem institutionen og kunstneren – i det hele taget forholdet mellem den aktive samtidskunst og kunstmuseernes virksomhed. Udvalget finder, at en styrkelse af forbindelsen mellem de to områder vil kunne ske inden for rammerne af en ny billedkunstlov og den deri etablerede administrative struktur.

Hvad det økonomiske angår, vil der specielt være behov for øgede midler til kunstmuseernes erhvervelse af værker og afholdelse af udstillinger med samtidskunst.

Udvalgets forslag

Kunstmuseerne og museumsloven (det antikvariske område).

Udvalget foreslår, at det i forbindelse med en kommende revision af museumsloven overvejes, om det vil være mest hensigtsmæssigt, at der gennemføres en særlig lov om kunstmuseernes virksomhed, eller om kunstmuseerne bør forblive under en fælles museumslov, men med et særligt kapitel i loven, hvor kunstmuseernes opgaver specificeres, og hvor der sker en økonomisk styrkelse af kunstmuseernes arbejde.

Kunstmuseerne og billedkunstloven (samtidskunsten)

Udvalget foreslår, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstformidlingen – en formidlingspulje, jf. kapitel 3.

Af denne pulje foreslås støtte ydet til statslige og statsanerkendte kunstmuseers udstillinger med og indkøb af nulevende kunstneres værker. Hensigten med forslaget er at imødekomme museernes behov for indkøb af nulevende danske kunstneres arbejder samt at styrke udstillingsvirksomheden.

Tilskud i forbindelse med udstillinger vil normalt omfatte udgifter til en udstillings etablering, herunder udgifter til katalog og kunstnerhonorar. Specielt det sidste skal fremhæves, idet der hidtil kun i yderst begrænset omfang har været ydet vederlag til kunstnere for deres arbejdsindsats i forbindelse med deltagelse i et udstillingsarrangement. Kunstnere bør for fremtiden honoreres for anvendt arbejdstid ved deltagelse, forberedelse og opbygning af udstillinger på lige fod med alle andre, der normalt betales for deres indsats. Det bemærkes i den forbindelse, at der her er tale om arbejdstid, der ikke har med selve produktionen af et kunstværk at gøre. Til selve produktionen af kunstværket kan kunstnerne søge støtte af produktionspuljen.

Administrationen af ordningen foreslås henlagt til et nyoprettet Billedkunstråd, jf. kapitel 3 og 8.

Om økonomien henvises til bilag 1.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap04.htm · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 5

Boligministeriets ordning vedrørende kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri, den såkaldte 1%'s-regel

I følge cirkulære af 23. december 1983 om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri skal der inden for byggebevillingen afsættes et beløb på normalt 1% af bygningsudgiften til kunstnerisk udsmykning. Reglen gælder kun for arbejder, hvor bygningsudgiften incl. moms er over 1 mio.kr. Inden for det enkelte finansår skal der samlet være afsat 1% til udsmykning, men der kan anvendes et større eller mindre beløb på det enkelte byggeri afhængigt af det enkelte byggeris egnethed for kunstnerisk udsmykning. Der kan således være fleksibilitet mellem de enkelte projekter, men bygherren skal påse, at der samlet er afsat 1% til kunstnerisk udsmykning inden for det enkelte ministeriums eller den enkelte statsvirksomheds samlede byggeri i finansåret.

Ved beregningen af %'en ses bort fra eventuelle udgifter til særlige tekniske installationer og anlæg, der går ud over ejendommens almindelige forsyning med el, varme mm. I følge praksis beregnes procenten som 1% af håndværkerudgifterne.

Byggeriets egnethed for kunstnerisk udsmykning skal drøftes med Statens Kunstfond, såfremt udsmykningsopgaven overstiger 250.000 kr. Henvendelsen til fonden skal så vidt muligt ske allerede under udarbejdelse af byggeprogrammet og før bygherrens godkendelse af projektet.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har vurderet cirkulæret. Det er udvalgets opfattelse, at cirkulæret både set fra institutionernes side og kunstnerens side er et velegnet instrument til at fremme den kunstneriske produktion. I følge AKF's netop udkomne rapport om Billedkunstens Økonomiske Rum ser det dog ud som om, at ordningen ikke følges i alle tilfælde. Endvidere har Statens Kunstfond oplyst, at fonden kun får ca. 5 - 6 institutionshenvendelser årligt. Det er udvalgets opfattelse, at ordningen kan komme til at fungere bedre og mere tidssvarende med nogle justeringer.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår følgende ændringer i ordningen:

- Ordningen udvides til at gælde også statsstøttede bygge- og anlægsarbejder og byggearbejder i lokaler lejet af staten.
- Det beløb, der danner grundlag for beregningen af beløbet til kunstnerisk udsmykning, beregnes af byggeudgiften excl. moms. Det præciseres, hvilke udgifter der medregnes ved beregningen.
- Procenten hæves til 1.2 %, hvoraf 0.2 % afsættes til kunstnerisk deltagelse ved udarbejdelse af projektforslag.
- I en central myndighed foretages en registrering af samtlige byggearbejder på over 1 mio. kr. excl. moms, der er omfattet af ordningen, med henblik på at få et samlet overblik over de beløb, der anvendes til kunstnerisk udsmykning. Den centrale myndighed kunne være det foreslåede centrale billedkunstråd eller Slots- og Ejendomsstyrelsen.

- Området for kunstnerisk udsmykning ændres, således at kunstnerisk udsmykning kun kan undlades i byggeri, hvortil der ikke er offentlig adgang og som kun anvendes af få ansatte.
- Det præciseres i cirkulæret, at den styrelse eller institution, der forbereder et byggeri, der er omfattet af cirkulæret, allerede under udarbejdelse af byggeprogrammet skal lade indgå kunstnerisk udsmykning, ligesom de præciseringer, der er omtalt i vejledning af 19. maj 1994, indarbejdes i cirkulæret. Specielt for så vidt angår forholdet til Statens Kunstfond, bør spørgsmålet om udsmykning stå åbent ved første møde mellem bygherre og fondet.
- Det indskræpes ministerier og styrelser, at cirkulærets regler skal følges. I øvrigt anbefaler udvalget, at amter og kommuner indfører tilsvarende ordninger, for så vidt angår kommunalt og amtskommunalt byggeri, således som det allerede er sket i enkelte amter og kommuner.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap05.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 6 Billedkunstaftgift ved offentlig visning af kunstværker, kaldet visningsaftgift.

I dag er det således, at billedkunstneres indtægter ved deres kunstneriske virksomhed hovedsageligt beror på salg af originalværker. I modsætning til andre kunstnere – forfattere og komponister – får billedkunstnerne stort set ikke noget løbende vederlag i forbindelse med den efterfølgende brug af et solgt værk i offentlig sammenhæng. Den centrale form for offentligt brug af billedkunst består i, at originaleksemplaret kan ses på offentligt tilgængelige udstillingssteder, herunder kunstmuseer eller andre offentligt tilgængelige steder som udsmykning.

I betænkning nr. 1063 1986 om Billedret. 6. delbetænkning fra udvalget vedrørende revision af ophavsretsloven blev der i sin tid stillet forslag om en afgiftsordning i forbindelse med visning af kunstværker gående ud på, at en ophavsmand skulle have krav på vederlag, når et eksemplar af et kunstværk, der ikke er i kunstnerens eje, vises for almenheden ved det offentliges foranstaltning på en udstilling eller lignende (visningsret). Det samme skulle gælde ved udstillinger, foranstaltet af private, hvortil almenheden kun har adgang mod betaling. Ved revisionen af ophavsretsloven i 1995 indgik der imidlertid ikke forslag om en sådan ophavsretlig udstillingsaftgift. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at Kulturministeriet ikke fandt, at udstillingsvederlag bør have karakter af et ophavsretligt krav, men snarere bør reguleres som en offentlig kulturstøtteordning. Der henvises i betænkning nr. 1063 herved til den statslige vederlagsordning, der gælder i forbindelse med udlån til udstillinger af værker, som er i kunstnerens eje. Der er her tale om en lejeordning, der ikke har hjemmel i ophavsretsloven.

Siden 1989 har billedkunstnerne fået det særlige følgeretsvederlag, der er hjemlet i ophavsretslovens § 38 (droite de suite). I følge denne ordning får ophavsmanden i forbindelse med erhvervsmæssigt videre salg af kunstværker et vederlag på 5% af værkets salgspris excl. moms.

Som en konsekvens af den særlige reproduktionsret tilkommer der normalt kunstnerne vederlag i forbindelse med gengivelse af kunstværker i bøger, tidsskrifter, på plakater og postkort mv. I forbindelse med en revision af ophavsretsloven i 1995 blev der gennemført nogle forbedringer i forhold til tidligere, for så vidt angår kunstneres retsstilling på dette område. Disse indebærer, at kunstnerne i visse situationer skal have vederlag i forbindelse med gengivelse i udstillingskataloger. Endvidere skal der nu betales vederlag for gengivelse i alment oplysende værker.

Uden for de ophavsretligt betingede vederlagsordninger har der som nævnt ovenfor siden midten af 80'erne eksisteret en særlig udstillingsvederlagsordning. Denne ordning er nærmere omtalt i kapitel 3 om Billedkunstformidlingen. Visningsaftgiften må ikke forveksles med denne udstillingsvederlagsordning, der er en form for lejebetaling til kunstnere, der udlåner egne værker til visse kunstudstillinger.

Til billedkunstnere, der er repræsenteret i bibliotekerne med originalkunst, er der i henhold til biblioteksafgiftsloven afsat et mindre rådighedsbeløb, der fordeles efter ansøgning.

Udvalgets overvejelser

Udvalget er af den opfattelse, at billedkunstneres mulighed for økonomisk at udnytte deres frembringelser bør styrkes. I den forbindelse er det naturligt at sammenligne billedkunstnerne med forfattere og komponister, hvis

indtægter i vidt omfang kommer fra indtægter i forbindelse med den offentlige brug af deres værker gennem biblioteksafgiften og Kodaafgiften.

Det er som nævnt ovenfor således i dag, at i den situation, hvor kunstværket er afhændet, har kunstneren, bortset fra en droit moralbeskyttelse og indtægter gennem ovennævnte droit de suiteordning og reproduktionsret, ingen indflydelse på eller indtægter fra værkets videre færd i udstillingslivet. Det skal her fremhæves, at »forbrug« af billedkunst siden 60'erne i stadig stigende grad foregår på »offentlige steder« som f.eks. museer, institutioner, vandrestillinger og offentlige udsmykninger. I samme periode er salget til private kunder blevet en lige så faldende del af billedkunstnernes omsætning. I 1996 gik 3,1 mio. gæster på kunstmuseum og et stort antal på andre udstillinger. Det offentlige forbrug af billedkunst er derfor blevet den største og væsentligste måde at udbrede billedkunsten på. Samtidig ligger der i udstillingslivet en indtægtsmulighed for alle andre led end kunstneren, som har skabt det værk, der er fundamentet for, at udstillingen kan gennemføres. Man kan sige, at kunstværket anvendes på lignende måde som musik og litteratur af samfundet.

I Sverige har der siden begyndelsen af 80'erne eksisteret en ordning, hvorefter staten årligt bevilger midler som vederlag til billedkunstnere for, at deres værker i offentlige institutioners eje vises for almenheden eller anvendes på anden almennyttig måde. Dette vederlag tilføres en særlig fond, kaldet Sveriges bildkonstnårsfond. Midlerne fordeles hovedsageligt efter ansøgning i form af eksempelvis projektstøtte eller arbejdsstipendier, altså uden direkte sammenhæng med den stedfundne brug af kunstværkerne. I 1997 udgør bevillingen hertil 49,2 mio. kr. I 1997 er herudover indført en individuel vederlagsordning – visningsret, kaldet »tittarpenge« til billedkunstnere. Ordningen indebærer, at en kunstner kan få et vederlag for værker i offentlige institutioners eje som kompensation for, at værkerne kan vises for almenheden eller anvendes på anden almennyttig måde. Vederlagets størrelse er afhængig af værkets værdi, placering og spredning og fastsættes efter et særligt pointsystem. En kunstner kan som maksimum oppebære 20.000 kr. og som minimum 1.000 kr. om året. Der er samlet til formålet bevilget 10 mio. kr. i 1997, der fordeles af ophavsretsorganisationen Billedkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS). Bevillingen har dog vist sig utilstrækkelig, idet en kunstner for at opnå minimumsbeløbet på 1.000 kr. skal have ca. 25 kunstværker i offentligt eje til en indkøbspris på 5.000 - 20.000 kr. pr. styk. Der er derfor stillet forslag om en 30%'s forhøjelse af bevillingen i 1998. Der er tale om en kompensation for, at offentlige institutioner har mulighed for offentligt at vise de kunstværker, som de har erhvervet af kunstnerne. Visningsretten er ikke gennemført som en ophavsretlig ret, men som en kulturstøtteordning i lighed med grundelementerne i biblioteksafgiften.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der etableres en billedkunstaftgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje og for værker, der er deponeret af private fonde i offentlige institutioner og det offentlige rum, kaldet visningsafgift. Afgiften betales som kompensation for, at institutionerne har ret til offentligt at vise disse værker. Ordningen foreslås som en individuel ret for den enkelte kunstner. Udvalget har drøftet, om ordningen skulle foreslås som en ophavsretlig ordning eller en kulturstøtteordning. Man er nået frem til at foreslå ordningen etableret som en kulturstøtteordning på samme måde som biblioteksafgiften og i lighed med den svenske ordning.

Det har været afgørende for udvalget at skabe en ordning, der er let at administrere. Udvalget har overvejet, om betaling af afgift skulle knyttes til udstilling af det enkelte værk eller blot det forhold, at værket er erhvervet af en offentlig institution. Da hensigten med en erhvervelse af et kunstværk som alt overvejende hovedregel er, at det pågældende værk skal udstilles, er det udvalgets opfattelse, at det afgørende må være, at værket er erhvervet af en offentlig institution, og af denne kan anvendes til offentlig fremvisning. Afgift bør således udbetales uden hensyn til, om et værk er udstillet, og således også gælde for værker, der opbevares på magasin. En sådan ordning vil være den enkleste at administrere. På dette grundlag foreslår udvalget følgende ordning:

Kredsen af berettigede kunstnere foreslås afgrænset til professionelle, nulevende, danske billedkunstnere.

Vejledende for om en kunstner er professionel kan være medlemskab af Kunstnersamfundet, Billedkunstnernes Forbund, Danske Billedkunstneres Fagforening eller gennemført uddannelse på Kunstakademierne i København, Århus eller Odense.

Ordningen omfatter alene originalværker

Ordningen omfatter værker erhvervet af det offentlige – stat, amter og kommuner – samt offentligt støttede institutioner, herunder værker deponeret af private fonde i offentlige institutioner og det offentlige rum. Der udarbejdes et samlet register over kunstværker af nulevende kunstnere i offentligt eje enten som led i Kunst Index Danmarks (KID's) register eller som et selvstændigt register i samarbejde med dette.

Visningsafgiften beregnes efter et pointsystem baseret på kunstværkets værdi, ar t (f. eks. maleri, skulptur, installation, videokunst, grafik, og fotografisk kunst) og placering. Som udgangspunkt for kunstværkets værdi vil det være naturligt at tage værkets indkøbspris, hvis en sådan findes. Er dette ikke tilfældet, kan f.eks. forsikringssummen lægges til grund.

Det er udvalgets principielle opfattelse, at der ikke bør være en minimums og maksimumsgrænse for udbetaling af afgift. Af hensyn til den økonomiske ramme for ordningen kan det dog være nødvendigt at fastsætte en sådan grænse. Udvalget foreslår derfor i en forsøgsperiode på 3 år et maksimum på 75.000 kr. årligt.

Staten afsætter – ligeledes som en forsøgsordning, der tages op efter 3 år – en årlig bevilling på 30 mio. kr. til formålet.

Ordningen administreres af Statens Billedkunstråd, og kunstnerne skal selv tilmelde sig ordningen for at blive berettiget til at modtage afgiftsudbetaling.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 3* gange
http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap06.htm · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 7 Beskatningsspørgsmål

Som det fremgår andetsteds i betænkningen ser udvalget det som sin hovedopgave at søge at stimulere en betydelig forøgelse af omsætningen i billedkunstsektoren. I den sammenhæng er det af den største betydning bredt at søge gennemført foranstaltninger inden for områder, der kan forventes at medføre et større incitament til indkøb af kunst gennem ændringer i bl. a. skattemæssige ordninger og praksis.

Udvalget gør gældende, at billedkunstsektoren udgøres af små håndværksvirksomheder, der bl. a. leverer udsmykning til nybyggeri og eksisterende bygninger. Indkøb af kunst eller kunstnerisk udsmykning er således at betragte som en naturlig driftsudgift for en virksomhed på linie med indkøb af inventar, tæpper o. lign.

1. Erhvervsdrivendes fradrag og afskrivning for indkøb af kunst

Udvalgets overvejelser

Det må antages, at kunstværker har karakter af driftsmidler, når de indkøbes til placering i eller udenfor virksomheden til glæde for virksomhedens kunder og medarbejdere m.fl. Kunstindkøb udgør en vigtig del af virksomhedens profil.

Erhvervsvirksomheders indkøb af kunstværker antages imidlertid ikke at være fradrags- eller afskrivningsberettiget. Bag denne antagelse ligger især den forestilling, at der ikke sker en værdiforringelse af samt et slid på kunstværket, sådan som det sker på andet inventar i virksomheden.

Hvad slid angår, er kunstværker udsat ligesom andet inventar. Røg, solafblegning, fugt og svingende temperaturer slider i høj grad på malerier, og også skulpturer er udsat for slid p.g.a. bl. a. luftforurening.

Det er afgørende for udvalget desuden at pege på, at værkerne ikke alene slides ved den fysiske brug, men ved at de mister aktualitet. Kunst er udtryk for sin tid og udtrykker dennes forvandling. Et kunstnerisk udtryk efterfølges altid af et mere aktuelt. Den værdiforringelse, som herved finder sted, bør ikke hindre fradrag/afskrivning. Der kan her henvises til, at der anerkendes fradrag for edb-udstyr, software, som på ganske tilsvarende måde forringes ved, at der kommer mere aktuelle programmer, selvom udstyret fysisk fungerer upåklageligt.

Hvad angår kunstværkers værdiniveau, synes den gældende opfattelse at være præget af, hvad man kunne kalde »van Gogheffekten«: Værker af den i samtiden kontroversielle kunstner, der kun solgte få værker i sin levetid, sælges i eftertiden for astronomiske beløb. Udvalget afviser ikke, at den opfattelse har sin berettigelse, når man taler om den ældre kunst og den kunst, der repræsenterer impressionismen, symbolismen og den tidlige modernisme. Det er naturligvis ikke udvalgets holdning, at en virksomhedsejer skal kunne købe en Monet, Cezanne, Kandinsky eller Jorn for et millionbeløb over driftsregnskabet for eventuelt senere at sælge værket med fortjeneste.

Udvalget har rettet blikket mod samtidskunsten, kunst udført af nulevende kunstnere. Og undersøger man

salgspriser for disse, har det længe i branchen været kendt, at kunstværkerne ikke stiger, men tværtimod taber i værdi.

Udvalget har foretaget en undersøgelse for at søge at verificere denne opfattelse. Undersøgelsen er foretaget på grundlag af 2 tilfældigt valgte kunstauktioner henholdsvis auktion nr. 624 hos auktionsfirmaet Bruun-Rasmussen og auktion nr. 470 hos Kunsthallen A/S. Undersøgelsen omfattede ialt 200 værker.

Der er foretaget en sammenligning af de opnåede auktionspriser med samme kunstneres salgspriser i 1998 for nye værker af sammenlignelig størrelse.

Undersøgelsen viste, at de på auktionerne solgte værker opnåede i gennemsnit ca. 30 % af 1998-salgsprisen for de respektive kunstnere. Ingen værker opnåede samme pris som de respektive salgspriser i 1998, og ingen værker blev solgt dyrere end disse. Ca. 15 % af de udbudte værker blev ikke solgt.

Udvalget har desuden specifikt sammenlignet auktionspriser og salgspriser for 5 af de nulevende danske kunstnere, som har opnået de højeste udsalgspriser i 1998. Denne del af undersøgelsen er foretaget på grundlag af auktionerne 619, 624 og 635 hos Bruun-Rasmussen og auktionerne 463, 468 og 480 hos Kunsthallen A/S.

Undersøgelsen viser, at værkerne i gennemsnit opnåede ca. 40 % af 1998salgspriserne. Eet værk opnåede samme pris, mens ingen værker blev solgt dyrere end 1998-salgsprisen. Ca. 20 % af de udbudte værker blev ikke solgt.

Denne undersøgelse viser med al tydelighed, at told- og skattevæsenets præmis, at kunstværker ikke undergår forringelse, ikke holder. Samtidskunstværker må derfor betragtes på lige fod med andet inventar i virksomheden. Det er udvalgets opfattelse, at det i høj grad vil animere virksomhedsledere til at købe samtidskunst, hvis det herefter kan gøres over virksomhedens driftsbudget i stedet for af virksomhedens overskud.

Udvalget mener klart, at kunst i lighed med smukt inventar, møbler, tæpper o.s.v. er en vigtig del af en virksomheds profil, ikke kun til stimulation for medarbejderne, men også som signal for en virksomhed, der gerne vil profilere sig på kvalitet, innovation og visioner. Udgifter til kunst må således sidestilles med andre udgifter til personale og markedsføring.

Udvalgets forslag

Det må erkendes, at eksisterende klassiske værker vil have en både ideel og økonomisk, antikvarisk værdi. Der bør derfor kunne lægges en skillelinie mellem klassiske værker og samtidskunst.

Udvalget foreslår derfor en skattemæssig ordning, hvorefter der kan fradrages/afskrives for værker i de tilfælde, hvor der er tale om et førstegangssalg af et værk af en nulevende kunstner hos kunstneren eller en kunsthandler. Det er en betingelse, at kunstneren/kunsthandleren skriftligt attesterer overfor køberen, d.v.s. erhvervsvirksomheden, at der er tale om et førstegangssalg.

Kravet om værdiforringelse som betingelse for fradrag er bl. a. opstillet i administrativ praksis. I det omfang det viser sig, at skattemyndighedernes forudsætning om manglende værdiforringelse viser sig ubegrundet og dermed uholdbar, er det udvalgets opfattelse, at praksis kan ændres administrativt, d.v.s. ved en ændring af ligningsvejledningen eller ved Ligningsrådets foranstaltning.

Det er udvalgets opfattelse, at i de forsvindende få undtagelsestilfælde, hvor der skulle opstå en eventuel fortjeneste ved virksomhedens salg af et kunstværk, da bør fortjenesten være skattepligtig.

Fradrags/afskrivningsret for førstegangssalg af kunst til virksomheder vil desuden indebære en forenkling af skattereglerne, idet det ikke længere vil være nødvendigt at sondre mellem kunstværker af samtidskunstnere og virksomhedens andre aktiver.

2. Privates fradrag for indkøb af kunst

Udvalgets overvejelser

Privatpersoner, der ikke driver erhvervmæssig virksomhed, har yderst begrænsede muligheder for at fradrage/afskrive driftsmidler skattemæssigt.

a. Efter ligningslovens § 8 A kan der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst fradrages gaver til foreninger,

stiftelser, institutioner m.v., hvis midler anvendes i almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt øjemed til fordel for en større kreds af personer. Det er en betingelse, at skatteministeren har godkendt disse foreninger m.fl. til at modtage sådanne gaver. Beløbet skal udgøre mindst 500 kr. og kan højst udgøre 5.000 kr. pr. år. Kun det beløb, der overstiger 500 kr. er fradragsberettiget. Det kan oplyses, at nogle museer er godkendt til at modtage sådanne bidrag, herunder Kunstindustrimuseet, Koldinghus og Den Gamle By i Århus. Ordningen er dog undergået en stramning i de senere år. b. Den tidligere ubegrænsede adgang til at påtage sig løbende ydelser overfor foreninger m.v. med fradragsret er bortfaldet.

Iflg. ligningslovens § 12, stk. 2, kan ensidigt påtage løbende ydelser kun fradrages, hvis ydelsen tilfalder foreninger, stiftelser, institutioner m.v., som er godkendte. Godkendelsen kan kun ske, hvis disse foreninger m.v. anvender deres midler til humanitære formål, forskning eller beskyttelse af naturmiljøet, men ikke til kunst og kultur. Det må tilføjes, at de løbende ydelser indenfor modtagerens vedtægtsmæssige formål kan anvendes til køb af kunst, hvilket dog ikke vil være tilfældet i noget videre omfang de nævnte formål taget i betragtning. Beløbet kan ikke overstige 15 % af yderens indkomst og kan altid andrage 15.000 kr. pr. år.

Udvalgets forslag

Ad a. Udvalget har ikke stillet forslag vedrørende dette regelsæt.

Ad b. Udvalget finder det beklageligt, at de kulturelle formål bortfaldt ved en revision af ligningsloven i 1980'erne og har vanskeligt ved at se en gyldig begrundelse herfor, når der blev opretholdt en række andre almennyttige formål.

Udvalget ønsker, at der sker en ligelig behandling af de kulturelle formål med de øvrige i ligningsloven nævnte, hvis fælles kendetegn er den almennyttige karakter. Det foreslås derfor, at der gennem en lovændring af ligningsloven sker en ligestilling af de kulturelle og kunstneriske formål med de øvrige begunstigede formål.

3. Sponsorering

Virksomheder, der køber kunst for at forære den væk i reklameøjemed, har efter gældende regler fradragsret herfor, statskattelovens § 6 a og ligningslovens § 8, stk. 1. Motivet skal være at opnå en reklameeffekt og ikke at støtte den pågældende kunstner eller lignende hensyn. Udvalget anbefaler, at sponsoringsmuligheden bør benyttes mere end tilfældet er nu i forbindelse med billedkunst.

4. Boafgift og gavebeskatning

Ved arv betales ud over skat en særskilt boafgift, som erlægges af dødsboet ved skiftet.

Gaver til andre end nærtbeslægtede er indkomstskattepligtig for modtagere og ikke belagt med gaveafgift. Der gælder særlige regler for almennyttige fonde.

Der skal ikke svares boafgift af arv, der tilfalder foreninger, stiftelser m.v. med almenvelgørende eller almennyttigt formål. Herved forstås i første række institutioner, der er godkendt til at modtage fradragsberettigede gaver efter ligningslovens § 8 A. Se også ovenfor. Desuden er det bestemt, at offentlige museer og museer, der modtager statstilskud i h. t. museumsloven, er omfattet af reglerne, hvilket naturligvis også omfatter kunstmuseer.

5. Den enkelte kunstners skatteforhold

En del billedkunstnere, som arbejder professionelt enten som selvstændige erhvervsdrivende eller som lønmodtagere, har haft vanskeligt ved at opnå anerkendelse af fradrag for udgifter i forbindelse med deres kunstneriske arbejde. Myndighederne finder i en række tilfælde ikke, at arbejdet er anlagt med rentabel drift for øje, især ikke hvis det over nogle år har været underskudsgivende.

Udvalgets overvejelser

Det kunstneriske erhverv er betinget af særlige forudsætninger. For at kunne bevare den kunstneriske erhvervsevne er det – også i perioder uden indtjening – nødvendigt at opretholde adgang til f. eks. værksted samt til visse nødvendige følgeudgifter til kunstneriske aktiviteter som f. eks. materialeforbrug til vedligeholdelse af den almindelige kunstneriske habitus, til skitser, prøver m.m.

Udvalget må derfor konstatere det dybt utilfredsstillende i, at ligningsmyndighederne forskellige steder i landet ikke anerkender billedkunsthøvet som erhverv, hvis det i en periode er underskudsgivende.

Det er ligeledes utilfredsstillende, at ligningsmyndighederne ikke anerkender, at den kunstneriske aktivitet, der er en forudsætning for et lønarbejde, f. eks. medlemsskab af Statens Kunstfonds 3-mandsudvalg, indgår som en del af det billedkunstneriske erhverv, og derfor bør medføre fradragsret for et eventuelt underskud.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår derfor, at det af ligningsvejledningen bør fremgå, at der skattemæssigt skal tages højde for billedkunsthøvetets særlige erhvervsmæssige forhold så som:

- svingende indtægter med evt. supplerende indtægter for egenfinansieret forskning
- kunstnerisk aktivitet med deraf følgende udgifter, som er en betingelse for lønarbejde som f. konsulentarbejde, undervisning eller forskning.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap07.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kapitel 8

Forslag til struktur for en fremtidig administration af billedkunstområdet

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet, hvorledes en struktur for et administrativt organ på billedkunstområdet kunne etableres. Det er udvalgets opfattelse ud fra en mangfoldighedsbetragtning, at det er hensigtsmæssigt med et flerstrengt støttesystem på området ligesom for de øvrige kunstarter. Udvalget har i den forbindelse overvejet dels etablering af et råd, som man kender det på en række andre kulturelle områder, dels etablering af en styrelse, som findes på mange områder i den øvrige centraladministration.

For oprettelse af en styrelse taler, at et sådant organ vil kunne få en bredere kompetence end et råd, idet er række opgaver, der i dag udføres i departementet, naturligt og meget hensigtsmæssigt vil kunne henlægges til styrelsen. Det drejer sig om Center for Dansk Billedkunst, Udstillingsbygningen ved Charlottenborg, Statens Værksteder mm.

Som anført tidligere er det udvalgets opfattelse, at kunstmuseerne ikke bør flyttes fra museumsloven til en billedkunstlov. Under hensyn hertil er det udvalgets vurdering, at der ikke vil være tilstrækkelige opgaver til etablering af en styrelse. Endvidere indeholder de opgaver, som institutionen skal varetage, i betydeligt omfang faglige og kunstneriske vurderinger, der kan gøre det hensigtsmæssigt med et af ministeren uafhængigt organ. Udvalget foreslår derfor oprettet et råd bestående af kunstkyndige, der administrerer og disponerer selvstændigt over givne bevillinger i forhold til Kulturministeriets departement.

Udvalgets forslag

Der oprettes et råd kaldet Statens Billedkunstråd.

Til rådets virksomhed afsættes en årlig bevilling på finansloven med det overordnede sigte at sikre kunstnerne betaling for udført kunstnerisk arbejde dels i forbindelse med produktionen dels i forbindelse med medvirken i formidlingen.

Med henblik herpå skal rådet have til opgave at virke for og yde støtte til billedkunstproduktionen og formidlingen af nulevende danske kunstneres arbejder inden for den givne bevilling.

Statens Billedkunstråds opgaver er at yde støtte til følgende formål:

1. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. til billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. til billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem lokale billedkunstråd,
4. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentant i biennalerne i Sao Paulo og Venedig,
5. til billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
6. til udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte

- kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
7. til udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte,
 8. til udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
 9. Til indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

Statens Billedkunstråd administrerer vederlagsordningen til kunstnerne for udlån af egne værker til udstillinger samt den foreslåede nye visningsafgift for værker i offentligt eje.

Rådet kan i øvrigt på eget initiativ tage særlige anliggender på billedkunstrådet op.

Statens Billedkunstråd skal lede institutionen og træffe beslutning om fordeling af de midler, der bevilges til rådets formål. Rådet fastlægger de almindelige retningslinier for virksomheden og drøfter og tager stilling til spørgsmål af betydning som helhed for rådets virksomhed. Rådet tegner institutionen udadtil i mere generelle, kulturpolitiske spørgsmål.

Billedkunstrådets afgørelser er endelige og kan ikke indbringes for Kulturministeriet eller andre administrative myndigheder.

Under Billedkunstrådet nedsættes to udvalg til at indstille til Billedkunstrådet vedrørende fordelingen af de midler, der bevilges til Produktionspuljen vedrørende formål 1)-4) og til Formidlingspuljen vedrørende formål 5)-9).

Der nedsættes endvidere et repræsentantskab med bred repræsentation for billedkunstinteresser og samfundsinteresser i øvrigt til at følge Rådets virksomhed, drøfte dansk billedkunsts situation og afgive udtalelser om principielle forhold for området til kulturministeren. I repræsentantskabet tænkes også at foregå en bredere samfundsmæssig debat om billedkunstens forhold ved inddragelse af politisk og erhvervsmæssig repræsentation.

Billedkunstrådet består af 9 kunstkyndige medlemmer, der vælges for 4 år, og sammensættes således:

3 medlemmer, herunder rådets formand udpeges af kulturministeren. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem kunsthistoriker. Rådets formand skal være en billedkunstner

3 medlemmer udpeges af repræsentantskabet. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem kunstformidler

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer

1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark og

1 medlem udpeges af Akademirådet.

Repræsentantskabet skal udtale sig om de af ministeren udpegede medlemmer til Billedkunstrådet.

Hvert af udvalgene består af 5 medlemmer, hvoraf det ene medlem er rådets formand. De øvrige 4 medlemmer udpeges af og blandt medlemmerne i Rådet, således at der til Produktionsudvalget udpeges 3 repræsentanter for billedkunstnerne og 1 repræsentant for formidlerne og til Formidlingsudvalget 3 repræsentanter for formidlerne og 1 repræsentant for billedkunstnerne.

Umiddelbart genvalg som medlem af Rådet kan ikke finde sted.

Repræsentantskabet sammensættes således:

Hvert af partierne, der er repræsenteret i Folketingets finansudvalg, udpeger 1 medlem

1 medlem udpeges af Akademirådet

1 medlem udpeges af Billedkunstnernes Forbund

1 medlem udpeges af Danske Billedkunstneres Fagforening

1 medlem udpeges af Statens Kunstfond

1 medlem udpeges af Kunstnersammenslutningernes Samråd

1 medlem udpeges af Center for Dansk Billedkunst

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer

1 medlem udpeges af Statens Museum for Kunst

1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark

1 medlem udpeges af Dansk Gallerisammenslutning

1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening

1 medlem udpeges af Amtsrådsforeningen

1 medlem udpeges af LO

1 medlem udpeges af DA

1 medlem udpeges af Håndværksrådet

3 medlemmer udpeges af de amtslige billedkunstråd.

Repræsentantskabet vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand.

Medlemmerne udpeges for en 5-årig periode.

Til Statens Billedkunstråd knyttes et sekretariat.

I hvert amt foreslås oprettet et lokalt billedkunstråd med det overordnede sigte at fremme det kunstfaglige niveau lokalt.

Disse lokale råd, der skal være obligatoriske, har til opgave

1. at rådgive lokale myndigheder i billedkunstneriske spørgsmål
2. at medvirke til gennemførelse af lokale udsmykningsopgaver
3. at medvirke ved fordelingen af de af Statens Kunstfond indkøbte værker og
4. at støtte lokale billedkunstformål i øvrigt.

Rådene kan endvidere på eget initiativ tage særlige anliggender på billedkunstområdet op.

Rådene består af 5 - 7 medlemmer og sammensættes således:

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer sammen med Foreningen af Kunsthaller i Danmark blandt kunstmuseerne og kunsthallerne i pågældende amt,

1 medlem udpeges af Akademirådet blandt kunstnere med tilknytning til pågældende amt,

1 medlem udpeges af repræsentantskabet for Statens Billedkunstråd blandt kunstnere med tilknytning til pågældende amt,

1 medlem udpeges af amtsrådet og

1 medlem udpeges af kommuneforeningen

Rådene kan supplere sig med op til 2 yderligere medlemmer f.eks. en arkitekt, en virksomhedsleder eller en repræsentant for en lokal kunstforening.

Medlemmerne udpeges for 4 år ad gangen.

Det forudsættes, at Statens Billedkunstråd mindst een gang om året indkalder de lokale billedkunstråd til en konference til drøftelse af fælles anliggender.

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 2* gange
http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kap08.htm · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Bilag 1 Omkostninger ved gennemførelse af udvalgets forslag

Produktionspulje:	Mio.kr.
Produktion i forbindelse med billedkunstneres egne projekter, herunder i samarbejde med værksteder	25,0
Billedkunstneriske udsmykningerlokale råd	15,0
Billedkunstneriske udsmykningerlokale råd i øvrigt	8,0
Produktion i forbindelse med deltagelse i biennaler m.m. under DBC	2,0
I alt produktionspulje	50,0
Formidlingspulje:	Mio.kr.
Til billedkunstneres udstillingsvirksomhed i forbindelse med egne projekter	10,0
i forbindelse med udstillinger på kunstmuseer	10,0
i forbindelse med udstillinger i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner	10,0
i forbindelse med udstillinger i gallerier og andre udstillingssteder	10,0
Erhvervelser af samtidskunst til kunstmuseer	10,0
I alt formidlingspulje	50,0
Statens Kunstfond, udsmykninger	10,0
Vederlagsordning til billedkunstnere i forbindelse med udlån af egne værker	2,7
Visningsafgift	30,0
Statens Billedkunstråd, administration	5,0
Lokale billedkunstråd til administration 15 råd à 150.000 kr.	2,3
I alt	150,0
Allerede foreliggende bevillinger:	
Vandreudstillingernes Sekretariat m.fl.	1,5
Udstillingsstedet Overgaden	1,5
Kunstnersammenslutningerne/censurerede udstillinger	1,3
Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed	0,4

Vederlagsordning til billedkunstnere i forbindelse med udlån af egne værker	2,0
I alt	6,7
Merudgifter	143,3

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 1* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/bilag01.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Bilag 2 Udkast til forslag til lov om billedkunst

Kapitel 1

Lovens formål

§ 1. Lovens formål er at fremme billedkunsten i Danmark.

Kapitel 2

Statens Billedkunstråd

§ 2. Billedkunstrådet administrerer de bevillinger, der stilles til rådighed for det i § 1 nævnte formål, jf. § 3.

Stk. 2. Rådet skal rådgive og bistå offentlige myndigheder og institutioner i sager angående produktion og formidling af billedkunst.

Stk. 3. Rådet administrerer vederlagsordningen til kunstnere for udlån af egne værker til udstillinger samt visningsafgiften til kunstnere for værker i offentligt eje og værker deponeret af private fonde i offentlige institutioner og i det offentlige rum.

Stk. 4. Rådet kan på eget initiativ behandle spørgsmål vedrørende produktion og formidling af billedkunst i Danmark og fremsætte erklæringer herom.

§ 3. Billedkunstrådet kan inden for de fastsatte bevillingsrammer yde støtte til:

1. billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem de lokale billedkunstråd,

billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentanter ved biennalerne i Venedig og Sao Paulo,

4. billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
5. udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
6. udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte,
7. udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
8. indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

§ 4. Billedkunstrådet består af 9 kunstkyndige medlemmer, der beskikkes for 4 år. Billedkunstrådet sammensættes således:

3 medlemmer, herunder rådets formand, udpeges af kulturministeren. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem skal være kunsthistoriker. Rådets formand skal være billedkunstner. Ministerens udpegning af de 3 medlemmer foregår efter indhentet udtalelse fra repræsentantskabet.

3 medlemmer udpeges af det i § 5 omhandlede repræsentantskab. Af de 3 af repræsentantskabet udpegede medlemmer skal 2 være billedkunstnere og 1 medlem skal være kunstformidler.

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer,
1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark
1 medlem udpeges af Akademirådet.
Umiddelbar genbeskikkelse kan ikke finde sted.

Stk. 2. Til billedkunstrådet knyttes et sekretariat.

Kapitel 3

Billedkunstrådets repræsentantskab

§ 5. Der nedsættes et repræsentantskab til at følge Billedkunstrådets virksomhed. Repræsentantskabet kan drøfte dansk billedkunsts situation og afgive principielle udtalelser herom.

Stk. 2. Repræsentantskabet sammensættes således:

Hvert af partierne, der er repræsenteret i Folketingets Finansudvalg, udpeger et medlem,

1 medlem udpeges af Akademirådet,
1 medlem udpeges af Billedkunstnernes Forbund,
1 medlem udpeges af Danske Billedkunstneres Fagforening,
1 medlem udpeges af Statens Kunstfond,
1 medlem udpeges af Kunstnersammenslutningernes Samråd,
1 medlem udpeges af Center for Dansk Billedkunst,
1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer,
1 medlem udpeges af Statens Museum for Kunst,
1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark,
1 medlem udpeges af Dansk Gallerisammenslutning,
1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening,
1 medlem udpeges af Amtsrådsforeningen i Danmark,
1 medlem udpeges af Landsorganisationen i Danmark,
1 medlem udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening,
1 medlem udpeges af Håndværksrådet.
3 medlemmer udpeges af de i § 6 omhandlede amtslige billedkunstråd.

Stk. 3. Medlemmerne beskikkes for en 5-årig periode. Repræsentantskabet vælger en formand og en næstformand blandt sine medlemmer.

Kapitel 4

Amtslige billedkunstråd

§ 6. Hvert amt nedsætter et billedkunstråd. Billedkunstrådenes formål er at virke til fremme af produktion og

formidling af billedkunst inden for amtet og at samarbejde med det i § 4 omhandlede Billedkunstråd.

Stk. 2. Billedkunstrådene har til opgave

at rådgive lokale myndigheder i billedkunstneriske spørgsmål,
at medvirke til gennemførelsen af lokale udsmykningsopgaver,
at medvirke ved fordelingen af de af Statens Kunstfond indkøbte værker
og
at støtte lokale billedkunstformål i øvrigt.

Stk. 3. Billedkunstrådene består af 5-7 medlemmer og sammensættes således:

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer sammen med Foreningen af Kunsthaller i Danmark blandt kunstmuseerne og kunsthallerne i det pågældende amt,
1 medlem udpeges af Akademirådet blandt kunstnere med tilknytning til det pågældende amt,
1 medlem udpeges af repræsentantskabet for Statens Billedkunstråd blandt kunstnere med tilknytning til det pågældende amt,
1 medlem udpeges af amtsrådet,
1 medlem udpeges af kommuneforeningen.
Rådene kan supplere sig med indtil 2 yderligere medlemmer med tilknytning til det lokale område.

Stk. 4. De amtslige billedkunstråd udpeges for 4 år ad gangen. Rådenes funktionsperiode indledes 3 måneder efter hver ny kommunal valgperiodes begyndelse.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

§ 7. Loven træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i Lovtidende.

§ 8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

[Forrige kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Betænkning om Billedkunst

[Indhold](#) · [Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Bestil](#) · [Søg](#)

Kolofon

Udgiver: Kulturministeriet.

Ansvarlig institution: Kulturministeriet.

Copyright: Kulturministeriet.

Emneord: Billedkunstlov, Formidlingspulje, Kunstmuseer, Produktionspulje, Afskrivning, Udsmykning, Visningsafgift

Resumé: Betænkningen om billedkunst peger på det grundlæggende problem, at omsætningen på billedkunstmarkedet er for lille i forhold antallet af professionelle kunstnere. Betænkningens forslag skal derfor ses i det lys, at der ad forskellige veje bør søges skabt en forøget omsætning af billedkunsten.

1. Den indenlandske formidling af kunst bør styrkes gennem en billedkunstlov, hvor der gennem en Produktionspulje og en Formidlingspulje skabes bedre vilkår såvel for kunstnerne som for udstillingsinstitutionerne, og hvorigennem lokale udsmykningsprojekter kan støttes via amtslige billedkunstråd.
2. Som kulturstøtteordning foreslås indført en visningsafgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje.
3. Det foreslås overvejet om kunstmuseerne skal have en egen lov eller om de skal have et særligt kapitel i museumsloven.
4. Der foreslås en udvidelse og stramning af det gældende cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri.
5. Der foreslås indført mulighed for skattemæssig afskrivning af virksomheders indkøb af nulevende kunstners værker ved førstegangssalg.
6. Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg foreslås styrket med en forøget bevilling.

Sprog: dansk

Den elektroniske versions ISBN: 87-87361-91-4

Den trykte versions ISBN: 87-87361-89-2

Version: 1.0

URL: <http://www.kum.dk/publ/1998/billedk/index.htm>

Dato: 19982509

Format: Htm, gif,

Inventarliste: index.htm, kolofon.htm, ren.htm, samf.htm, indl.htm, kap01.htm, kap02.htm, kap03.htm, kap04.htm, kap05.htm, kap06.htm, kap07.htm, kap08.htm, bilag01.htm, bilag02.htm, fors.gif.

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

Kulturministeriet
Nybrogade 2
Postboks 2140
1015 København K
Tlf. 33 92 33 70,
fax. 33 91 33 88

Email: kum@kum.dk

X-400: S=KUM;A=DK400;C=DK

[Forrige kapitel](#) · [Næste kapitel](#) · [Toppen af dette dokument](#) · [Indhold](#)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 1* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/kolofon.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)

Betænkning om Billedkunst

Kolofon

Udgiver: Kulturministeriet.

Ansvarlig institution: Kulturministeriet.

Copyright: Kulturministeriet.

Emneord: Billedkunstlov, Formidlingspulje, Kunstmuseer, Produktionspulje, Afskrivning, Udsmykning, Visningsafgift

Resumé: Betænkningen om billedkunst peger på det grundlæggende problem, at omsætningen på billedkunstmarkedet er for lille i forhold antallet af professionelle kunstnere. Betænkningens forslag skal derfor ses i det lys, at der ad forskellige veje bør søges skabt en forøget omsætning af billedkunsten.

1. Den indenlandske formidling af kunst bør styrkes gennem en billedkunstlov, hvor der gennem en Produktionspulje og en Formidlingspulje skabes bedre vilkår såvel for kunstnerne som for udstillingsinstitutionerne, og hvor igennem lokale udsmykningsprojekter kan støttes via amtslige billedkunstråd.
2. Som kulturstøtteordning foreslås indført en visningsafgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje.
3. Det foreslås overvejet om kunstmuseerne skal have en egen lov eller om de skal have et særligt kapitel i museumsloven.
4. Der foreslås en udvidelse og stramning af det gældende cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri.
5. Der foreslås indført mulighed for skattemæssig afskrivning af virksomheders indkøb af nulevende kunstneres værker ved førstegangssalg.
6. Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg foreslås styrket med en forøget bevilling.

Sprog: dansk

Den elektroniske versions ISBN: 87-87361-91-4

Den trykte versions ISBN: 87-87361-89-2

Version: 1.0

URL: <http://www.kum.dk/publ/1998/billedk/index.htm>

Dato: 19982509

Format: Htm, gif,

Inventarliste: [index.htm](#), [kolofon.htm](#), [ren.htm](#), [samf.htm](#), [indl.htm](#), [kap01.htm](#), [kap02.htm](#), [kap03.htm](#), [kap04.htm](#), [kap05.htm](#), [kap06.htm](#), [kap07.htm](#), [kap08.htm](#), [bilag01.htm](#), [bilag02.htm](#), [fors.gif](#).

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

Kulturministeriet

Nybrogade 2

Postboks 2140

1015 København K

Tlf. 33 92 33 70,

fax. 33 91 33 88

Email: kum@kum.dk

X-400: S=KUM;A=DK400;C=DK

Indhold:

"Billede: Den trykte publikations forside"

- [Sammenfatning](#)
- [Indledning](#)
- [Kapitel 1](#)
Udvalgets betragtninger om billedkunstens betydning og om grundlaget for udvalgets forslag til nye initiativer: Billedkunsten i et erhvervspolitisk perspektiv
- [Kapitel 2](#)
Den billedkunstneriske produktion, Statens Kunstfond og Produktionspulje
- [Kapitel 3](#)
Billedkunstformidlingen, eksisterende ordninger og Formidlingspulje om disse museers tilknytning til museumslovgivningen
- [Kapitel 4](#)
Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet
- [Kapitel 5](#)
Boligministeriets ordning vedrørende kunstnerisk ud smykning af statsligt byggeri, den såkaldte 1%'s-regel
- [Kapitel 6](#)
Billedkunstafgift ved offentlig visning af kunstværker, kaldet visningsafgift
- [Kapitel 7](#)
Beskatningsspørgsmål
- [Kapitel 8](#)
Forslag til struktur for en fremtidig administration af billedkunst-området
- [Bilag 1](#)
Omkostninger ved gennemførelse af udvalgets forslag
- [Bilag 2](#)
Udkast til lovforslag
- [kolofon](#)
- [Publikationen med billeder](#)

Sammenfatning af udvalgets overvejelser og anbefalinger

I vor kultur, som efterhånden er blevet gennemrationaliseret, og hvor alle beslutninger næsten udelukkende baseres på økonomiske kalkulationer, er kunsten et af de sidste områder for de åndelige og visionære dimensioner, som giver os mulighed for kritik, indsigt, sammenhæng i tilværelsen og til at stille spørgsmål, som kan åbne vore øjne for nye ideer.

Efter omfattende analyser af hele billedkunstområdet konstaterer udvalget, at billedkunsten har en særlig rolle at spille i et internationalt informationsfund som vort.

Samfundet investerer alt for lidt i billedkunstens mange allerede eksisterende arbejdspladser. Det vil være en samfundsmæssigt rigtig investering at styrke kunstens meget forskelligartede institutioner og at satse på billedkunstens mange decentrale arbejdspladser som et helt nødvendigt supplement til samfundets gigantiske investeringer i andre billedmedier: tv, film, edb og reklame.

Udvalget kan konstatere, at billedkunstområdet økonomisk halter betydeligt efter andre områder som f.eks. teater og musik, der i sammenligning har langt flere ressourcer til rådighed.

Det er udvalgets grundholdning, at man skal komme væk fra den almissetankegang, der har præget området – at kunstnerne er nogle stakler, der bør hjælpes og støttes. Der må begrebsligt gøres op med støttepolitikken på området. De penge, samfundet investerer i kunsten, er betaling for det, kunstnerne yder til samfundet. Kunsten skal ikke have almisser, men samfundet må betale for de ydelser, det får. Udvalget har således ikke anlagt en socialpolitisk synsvinkel på kunststøtten, men understreget billedkunstens samfundsmæssige status som erhverv, der bør støttes og behandles på lige fod med andre erhverv. Samtidig adskiller kunsterhvervet sig dog fra andre erhverv på en række væsentlige punkter. Kunstens frihed og uafhængighed er afgørende, og der ligger i den kunstneriske proces en undersøgelse og forskning, som ikke nødvendigvis ligger i andre erhverv.

Udvalget har på denne baggrund udarbejdet en række forslag, som tilsammen vil fremme billedkunsten i Danmark. Gennemføres disse forslag vil det betyde

- en større sammenhæng på billedkunstområdet samtidig med, at der bevares et flerstrengt støttesystem,
- en forøget omsætning, der giver en større dynamik og udvikling på området,
- at man skal honorere kunstnerne for deres arbejde i forbindelse med udstillinger,
- at man skal honorere kunstnerne for offentlighedens brug af deres værker gennem en visningsafgift,
- en større kvalitet og bredde i kunstformidlingen,
- en større kvalitet og bredde i det offentliges og virksomheders brug af kunst,
- hjælp til mindre virksomheder og de specielle håndværk, der arbejder med kunst, og derigennem bevare og udvikle disse håndværk.

En del af forslagene foreslås gennemført ved, at der tilvejebringes et lovgrundlag, der styrker den billedkunstneriske produktion og formidling. Ved denne lovgivning søges samtidig skabt en større sammenhæng på billedkunstområdet bla. gennem etablering af nye organer – Statens Billedkunstråd – samt 15 amtslige billedkunstråd. På baggrund af sit arbejde konstaterer udvalget, at det er nødvendigt at tilføre billedkunstområdet 143,3 mio. kr. årligt til gennemførelse af forslagene.

Udvalgets forslag kan skitseres således:

1. Lov om billedkunst

Inden for rammerne af en lov om billedkunst foreslår udvalget tilvejebragt en årlig bevilling på finansloven med det formål at fremme billedkunstproduktionen og formidlingen af nulevende, danske kunstneres arbejder. Der afsættes således dels en pulje til støtte af den billedkunstneriske produktion (produktionspulje) og dels en pulje til støtte af den billedkunstneriske formidling (formidlingspulje).

Produktionspuljen finansierer billedkunstneres produktion i forbindelse med egne projekter, billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes lokalt, billedkunstneres produktion i samarbejde med værksteder samt billedkunstneres deltagelse i biennalerne i Venedig og Sao Paulo.

Formidlingspuljen yder bevillinger til billedkunstneres udstillingsvirksomhed, herunder til udstillinger af nulevende kunstneres værker på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, i kunsthaller, andre udstillingsinstitutioner samt på gallerier og udstillingssteder m.v. Endvidere kan der af puljen ydes støtte til statslige og statsanerkendte kunstmuseers indkøb af nulevende kunstneres værker. Endelig kan der af puljen ydes periodisk driftstøtte til kunsthaller.

Til hver pulje afsættes 50 mio. kr. årligt.

Til at fordele midlerne nedsættes et billedkunstråd – Statens Billedkunstråd – bestående af 9 kunstkyndige

medlemmer, der skal være billedkunstnere og kunstformidlere.

Til at følge rådets virksomhed nedsættes et repræsentantskab med bred repræsentation for billedkunstneriske og samfundsmæssige interesser.

For at styrke billedkunstens placering lokalt foreslås oprettet et billedkunstråd i hvert amt, der skal have til opgave at fremme det kunstneriske niveau. Rådene består af 5-7 medlemmer med repræsentation af billedkunstnere, formidlere og lokale myndigheder. Rådernes væsentligste opgave vil være at give støtte til lokale udsmykninger.

2. Visningsafgift

Udvalget foreslår, at der indføres en visningsafgift til nulevende danske billedkunstnere for kunstværker, som er i offentligt eje, og for værker, der er deponeret af private fonde i offentlige institutioner og i det offentlige rum, svarende til forfatteres biblioteksafgift. Afgiften foreslås som en individuel ret for den enkelte kunstner som kompensation for, at institutionen har adgang til at vise værkerne offentligt. Afgiften beregnes efter et pointsystem baseret på værkernes værdi, art og placering. Ordningen foreslås etableret som en kunststøtteordning i lighed med tilsvarende ordning i Sverige.

Staten afsætter i en forsøgsperiode på 3 år 30 mio. kr. årligt til dette formål.

3. Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen

Udvalget har overvejet spørgsmålet om kunstmuseernes tilknytning til museumslovgivningen på baggrund af disse museers særlige opgaver med formidlingen af samtidskunst. Det er udvalgets vurdering, at placeringen i museumsloven er ganske hensigtsmæssig på nogle områder, først og fremmest de antikvariske. Loven afspejler imidlertid ikke kunstmuseernes nuværende virkefelter i deres totalitet og lægger ikke op til en udvikling af det tilstedeværende potentiale med hensyn til det aktuelle billedkunstliv. Problemerne er af både strukturel og økonomisk art.

Udvalget har derfor nøje overvejet fordele og ulemper ved kunstmuseernes lovmæssige tilhørsforhold og ved at integrere disse fuldstændigt i en egentlig billedkunstlov. Man er imidlertid nået frem til, at dette ikke vil være hensigtsmæssigt, da kunstmuseerne så vil mangle forbindelseslinierne til det øvrige museumsområde og det antikvariske område.

Udvalget foreslår derfor, at det i forbindelse med en kommende revision af museumsloven overvejes, om det vil være mest hensigtsmæssigt, at der gennemføres en særlig lov om kunstmuseernes virksomhed, eller kunstmuseerne bør forblive under en fælles museumslov, men med et særligt kapitel i loven, hvor kunstmuseernes opgaver specificeres, og hvor der sker en økonomisk styrkelse af kunstmuseernes arbejde.

Samtidig er det udvalgets opfattelse, at det er vigtigt, at der sker en styrkelse af kunstmuseernes virksomhed som formidlere af samtidskunsten, og at det sker i tæt sammenhæng med det billedkunstområde, som kunstmuseerne er en væsentlig del af. Det er vigtigt at understrege betydningen af, at kunstmuseerne indgår i et aktivt samspil med samtidens kunstmiljø.

Udvalget foreslår derfor, at der inden for rammerne af den under punkt 1. nævnte billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af udstillinger med nulevende kunstneres arbejder på statslige og statsanerkendte kunstmuseer samt indkøb af disse kunstneres værker. Gennem den foreslåede struktur, hvor billedkunstnere og formidlere sidder sammen, vil der ske en styrkelse af forbindelsen mellem de to områder.

4. Kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri – 1%'s-reglen

Udvalget har behandlet spørgsmålet om administrationen af Boligministeriets cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri. Udvalget er af den opfattelse, at cirkulæret både set fra institutionernes side og fra kunstnernes side er et velegnet instrument til at fremme den kunstneriske produktion. Men det er udvalgets indtryk, at cirkulærets regler ikke følges fuldt ud.

Udvalget foreslår derfor en række ændringer i ordningen, der bl. a. vil gøre det muligt, at kunstnerne inddrages i et byggeri i projekteringsfasen. Specielt skal nævnes, at ordningen foreslås udvidet til at gælde også statsstøttede bygge- og anlægsarbejder og byggearbejder i lokaler lejet af staten. Endvidere skal nævnes, at der foreslås etableret en form for kontrol med, at cirkulærets regler overholdes.

5. Skattemæssige spørgsmål

Udvalget foreslår en ændret skattemæssig praksis, hvor virksomheder over driftsbudgettet kan indkøbe kunst, der er førstegangskøb fra gallerier eller kunstnere. Udvalget foreslår således, at kunst på lige fod med andre driftsmidler kan afskrives. Ændringen af gældende praksis hænger først og fremmest sammen med, at skattemyndighedernes præmis om, at kunst stiger i værdi, ikke holder. Men udvalget argumenterer og så for, at kunst som andet inventar slides og desuden mister sin aktualitet på linie med f.eks. edb-software. Endvidere mener udvalget, at indkøb af kunst bør være en naturlig del af en virksomheds profil og dermed en naturlig del af driftsbudgettet.

6. Statens Kunstfond

Det er udvalgets opfattelse, at støtten til de skabende kunstnere under Statens Kunstfond, herunder de livsvarige ydelser fungerer tilfredsstillende, og at der ikke er behov for at ændre på fondens virkeområde eller struktur. Dog mener udvalget, at der er behov for øget indsats på udsmykningsområdet.

Udvalget foreslår derfor, at Statens Kunstfond får forøget sine bevillinger med 10 mio.kr. årligt til udsmykningsopgaver dels for at kunne sætte flere opgaver igang dels for at kunne honorere kunstnerne bedre i forbindelse med disse opgaver.

Dette skal ses i sammenhæng med de bevillinger, der foreslås afsat under Statens Billedkunstråd og de amtslige billedkunstråd til kunstneriske udsmykninger lokalt. Statens Kunstfond skal fortsat tage sig af opgaver overalt i Danmark af national betydning, og som det er særligt vigtigt at gennemføre for at fremme udviklingen af udsmykningskunsten i Danmark. Andre udsmykningsopgaver foreslås løst gennem Statens Billedkunstråd og de lokale billedkunstråd.

De tre søjler

Udvalgets forslag til en billedkunstlov bygger på 3 søjler for skabelse, brug og omsætning af billedkunst: Produktionen, Formidlingen og Markedet.

Kunststøtte er også erhvervsstøtte. Kunststøtte er det offentliges betaling til kunstnerne for et helt nødvendigt stykke arbejde. Kunst giver arbejdspladser.

De instrumenter, som denne betænkning vil give indenfor rammerne af en billedkunstlov, vil aktivt fremme kunsten i samfundet.

Indledning

Kulturministeren nedsatte 7. juni 1996 udvalget for billedkunst.

Udvalget fik følgende kommissorium:

»Udvalget skal analysere og vurdere behovet for en mere synlig sammenhæng i billedkunstpolitikken, herunder behovet for en eventuel lov om billedkunst.

Udvalget skal i den forbindelse behandle

- de kulturpolitiske støtteordninger overfor de bildende kunstnere, herunder forholdet til Statens Kunstfond,

- samt de øvrige statslige og statsstøttede kulturpolitiske initiativer og ordninger på billedkunstområdet
- kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet om disse museers tilknytning til museumslovgivningen. Udvalget skal i den forbindelse tage sit udgangspunkt i Rapport af 10. november 1995 om arbejdet i følgegruppen vedrørende eventuel revision af museumsloven
 - behovet for rådgivende eller koordinerende organer.

Udgangspunktet for udvalgets drøftelser er en forbedret udnyttelse af eksisterende ressourcer.

Udvalgets forslag skal ledsages af et overslag over eventuelle merudgifter eller besparelser ved forslagernes gennemførelse.

Udvalget kan tage kontakt med og indhente oplysninger fra enkeltpersoner og institutioner indenfor kunst- og kulturlivet. Udvalgets arbejde skal være afsluttet senest den 1. august 1997.«

Udvalget fik følgende sammensætning:

Direktør, mag.art. Karsten Ohrt, formand
Billedhugger, professor Bjørn Nørgaard, næstformand
Maler Poul Agger
Billedkunstner Merete Barker
Billedhugger, professor Hein Heinsen
Billedhugger Lone Høyer Hansen
Billedkunstner Karin Meisl
Galleriejer Susanne Ottesen
Museumsdirektør, mag.art. Jesper Knudsen
Overinspektør, mag.art. Vibeke Petersen.
Sekretærer for udvalget har været specialkonsulent Helvinn Høst og fuldmægtig Hanne Lundblad.

Udvalget har haft møder med repræsentanter for Statens Kunstfond, Kunstnersammenslutningernes Samråd, Vandrestillingernes Sekretariat, Center for Dansk Billedkunst, Udstillingsbygningen ved Charlottenborg, Statens Værksteder for Kunst og Håndværk, Akademirådet, Billedkunstnernes Forbund, Danske Billedkunstneres Fagforening, Dansk Kunstnerråd, Foreningen af Danske Kunstmuseer, Foreningen af Kunsthaller i Danmark og Dansk Gallerisammenslutning.

Udvalget har afholdt 33 møder.

København, den 3. august 1998

Karsten Ohrt Bjørn Nørgaard Hein Heinsen
Poul Agger Merete Barker Lone Høyer Hansen
Jesper Knudsen Karin Meisl Susanne Ottesen

Vibeke Petersen

/Helvinn Høst
Hanne Lundblad

Kapitel 1

Udvalgets betragtninger om

billedkunstens betydning og om grundlaget for udvalgets forslag til nye initiativer: Billedkunsten i et erhvervspolitisk perspektiv

1. Hvorfor bør der satses på billedkunsten nu?

Moderne samfund bestemmes i højere og højere grad af internationale billedmedier, TV, reklamer og Internet.

Disse medier skaber et kunstigt, virtuelt rum, som opløser de lokale fysiske rum i fragmenter. Enhver ser sit program, enhver skaber sit eget rum. Denne udvikling svækker et lands identitet og vanskeliggør den demokratiske debat.

Vi er fælles om medieskuespillet om Dianas død eller Clintons sex, mens livets substans, liv – død – kærlighed, er fragmenteret og privat. Politik bliver i værste fald show, i næstværste teknik, og mister sin værdi som vores fælles dialog om holdninger og konkrete problemer

Det er en hovedopgave i dag at skabe et fælles rum, hvori det danske demokrati kan udspilles.

Det er nærliggende at møde den internationale udfordring til fællesskabet ved at støtte massemedierne på danske betingelser, dansk film og TV. Dette er vigtigt og gøres allerede.

Men den massive påvirkning fra den internationale medieindustri har et modspil på et andet plan, billedkunstens. Denne har sit afsæt i det virkelige fysiske rum, kroppens rum, materialernes rum, i det lokale. Med dette sanselige udgangspunkt forsøger billedkunsten at vise og forstå mennesket og skabe et rum for mennesket i de felter, det nye elektroniske univers danner.

Billedkunsten forbinder det lokale med det universelle.

Billedkunsten kan med enkle midler vise uendelige åndelige universer, som kan udtrykke en dansk erfaring.

Måske ligger et lille lands særlige mulighed for at demonstrere egne værdier i at satse på billedkunsten. Her er mange producenter, der lokalt skaber noget egenartet og indbyrdes forskelligt med en beskeden investering, fordi et uendeligt billedunivers ikke nødvendigvis er bestemt af en kostbar teknologi.

Trods sit lokale udgangspunkt har billedkunsten et verdensomspændende, stadigt voksende og velfungerende netværk af formidlere: Museer, kunsthaller og gallerier, som kan vise dansk billedkunst uden at begrænses af det danske sprog. Oprettelsen af »Center for Dansk Billedkunst« viser, at Kulturministeriet og Folketinget har været opmærksomme på vigtigheden af international billedkunstformidling.

Et eksempel på hvordan danske erfaringer bliver internationale, er en ikke særlig stor Hammershøi-udstilling i Musée d'Orsay, der overrasker og begejstrer Paris med efterfølgende analyser i alle store aviser i hele Europa.

De små grå billeder udtrykker det danske, det beskedent sammensatte, det blide lys, melankolien, nuancerings drøm om klarhed i en verden i opløsning. Efter Paris er udstillingen blevet vist på Guggenheimmuseet i New York.

Billedkunstudvalget har set det som sin opgave at undersøge, om billedkunsten har sådanne betingelser i samfundet, at dansk kunst kan være medskabere af en dansk identitet og medvirke til, at Danmark kan være medspiller i en international verden.

Billedkunstens samfundsmæssige størrelse

Udvalget har derfor undersøgt billedkunstens samlede omsætning. Undersøgelsen »Billedkunstens økonomiske rum« er udført for Kulturministeriet af Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut, AKF, og viser, at

billedkunstens samlede omsætning er 200 mio. Heraf er ca. halvdelen offentlige og halvdelen private midler.

Til sammenligning kan nævnes at dansk teater, som alene kan virke nationalt og har 2,5 mio tilskuere, modtager ca. 800 mio. i statstilskud, mens samtlige danske kunstmuseer modtager ca. 100 mio. (1997) til det samme antal besøgende, nemlig 2,4 mio. Dertil kommer gallerier, kunstnersammenslutningernes udstillinger og vandredstillinger m.v. Men måske sætter det billedkunstsomsætningen endnu mere i relief, at et billedmedie som dansk reklame har en omsætning på 20 mia. En stor del af reklamen er en billedverden, som i meget høj grad bruger billedkunstens nyskabelser.

Det er udvalgets opfattelse, at billedkunstens muligheder er misrøgtet, at den økonomisk udgør en alt for lille del af samfundet.

En billedkunstlov

Hvis vi skal sikre, at den samfundsmæssige investering kan skabe grundlag for kunst på et internationalt niveau, må kunstnerne have professionelle arbejdsbetingelser.

Udvalget ser det derfor som sit mål at skabe en samlet løsning for billedkunsten i form af en billedkunstlov, så danske kunstnere kan udvikle kunsten lokalt, nationalt og internationalt og derved tilføre samfundet åbenhed, fordybelse og fantasi, som er nødvendig for den samfundsmæssige dynamik.

Samfundet har brug for kunstneren og kunstneren for samfundet – men det bærer ikke lønnen i sig selv at være kunstner, og samfundet betaler usædvanligt dårligt for dennes indsats. God kunst kræver fordybelse og tid, og den frembringes ikke på et iskoldt loftskammer. Det er derfor udvalgets hensigt at forbedre eksisterende ordninger og skabe nye strukturer for at sikre, at kunstnerne i fremtiden betales for de res arbejde. Med andre ord, at de penge der investeres i dansk billedkunst også havner hos de skabende kunstnere til produktion.

I lovforslaget vil udvalget foreslå forskellige nye tiltag, som har været tiltrængt gennem mange år, og som vil ligestille billedkunsten med andre kunstarter som teater og musik.

Erhvervs politik, socialpolitik

Udvalget mener, at der må gøres op med støttepolitikken. Kunsten skal ikke have almisser, men samfundet må betale for de ydelser, det får. Udvalget har således ikke anlagt en socialpolitisk synsvinkel på kunststøtten. Kunstnerne skal ikke have støtte, fordi de er fattige, men fordi samfundet har brug for deres arbejde.

Alligevel er det udvalgets opfattelse, at kunstnere bør have samme sociale sikkerhedsnet som andre faggrupper, men det ligger udenfor udvalgets kommissorium, og må løses mellem kunstnernes organisationer og de relevante ministerier.

2. Billedkunstens betydning for fem samfundsområder

Kunstens funktion har fra urtiden været at skabe de »sprog« eller de former, som gjorde det muligt at orientere sig i en verden af tomhed, død eller kaos: »... og jorden var øde og tom...«. Jf. 1. Mosebog, kap. 1, vers 2.

Kunstværket udspringer af den enkeltes evne til at give stoffet form.

Kunsten kan og skal ikke legitimeres gennem på forhånd fastlagte samfundsformål.

Kunsten er netop det anderledes, det samfundet endnu ikke kender, det nye sprog, som kulturen senere udtrykker sig i.

På den baggrund vil udvalget pege på fem områder, hvor billedkunsten spiller en afgørende rolle for samfundet:

Den demokratiske proces, globaliseringen, miljøet, håndværket og massemediernes.

Den demokratiske proces

Billedkunsten fornyer ustandselig de billedmæssige former, som lukkes og indsnævres i massemediernes gentagelser af de samme billeder. Billedkunsten peger på det uudgrundelige, det som ingen magt eller interessegrupper kan besætte, men som er tilgængeligt for alle og derved holder den demokratiske samtale åben.

I »Mennesket i centrum« skriver Julius Bomholt: »Der må være rummelig plads for eksperimentet, ikke blot på det videnskabelige område, men på alle kulturlivets felter. De store institutioner har pligt til at give plads for eksperimentet, så at der aldrig indtræder en autoritetsbetonet stivhed i form af vanehandlinger og vanetænkning. Det frie og måske udfordrende eksperiment kan bane vejen for goder, der engang bliver alles eje.«

Globaliseringen

Den stadig tiltagende globalisering er blevet et uafviseligt vilkår for os alle. Men det gør samtidig en øget interesse for vor fælles regionale eller nationale kulturarv nødvendig, for at den enkelte kan forstå sig selv i en multikulturel virkelighed. Den er en realitet og udfolder sig billedmæssigt på tv-skærmen hver eneste time på dagen. Hvis det hele ikke skal ende som tilfældige modeluner, politisk opportuniste eller markedets jagen efter hurtige profitter, er den nutidige billedkunsts arbejde med billedets muligheder og billedets mekanik en nødvendighed. Her kan vi aflæse fortid, nutid, fremtid, lokale værdier og fremmede kulturer samtidigt og sætte det i forhold til iagttageren, os selv, og herigennem forstå de sammenhænge, der danner det mønster, vort liv består af.

Miljøet

Den miljøbelastning, vores nuværende produktionsmetoder forårsager, har som konsekvens, at fremtidens velfærd i højere grad vil bygge på åndelige kvaliteter frem for materiel kvantitet. Hvert eneste produkt vil i fremtiden blive en fortælling om, hvad produktet kommer af, hvilken sammenhæng det indgår i, hvordan det kan nedbrydes og indgå i nye sammenhænge, og hvilke mennesker det henvender sig til. Et køleskab er ikke blot en brugsting men en billedverden.

Håndværket

Billedkunsten har, fordi den eksperimenterer med stoffet og materialerne ud fra komplicerede helhedssyn, altid stillet nye krav til håndværket. Tænk blot på forskellen mellem et barok- og et empireskab. Her er helt forskellige formverdener og håndværkskrav på spil. Håndværket kan ikke udvikles uden kunst. Det gælder også i dag. Per Kirkeby stiller krav til murerne, krav som byggeriet under modernismen næsten havde glemt. Paul Gernes har udfordret mange slags håndværk. Og i Holstebro har Helge Bertram eksperimenteret med mangfoldige brændinger af leret.

Håndværket bærer fortællingen og erfaringen fra generation til generation. Hånd og ånd i fællesskab gør os til hele mennesker. Vi tænker ikke kun med hovedet, men med hele kroppen. At iagttage, at opleve, at arbejde med billedkunst kræver hele kroppen.

Massemedierne

Men måske vigtigst: Billedkunsten fungerer som en art grundforskning for og kritik af de billeder, som de samfundsmæssigt tunge medier gør brug af. Det gælder arkitekturen, TV og reklame.

3. Kunstnerens samfundsmæssige stilling

Det er en kendsgerning, at billedkunstnerne har haft meget vanskeligt ved at indpasse sig i det herskende organisationssystem på arbejdsmarkedet og endnu vanskeligere ved at skabe egne slagkraftige organisationer.

Dette skyldes ikke, at kunstnere mangler evne for organisation eller er særprægede individualister, som ikke ønsker at organisere sig, men at kunstneren spiller en dobbeltrolle over for sit arbejde.

Over for kunstværket må kunstneren forholde sig absolut, over for samfundet må han som andre spille de roller, der findes på arbejdsmarkedet, hvor det absolutte værk bliver relativet til vare eller tjenesteydelse.

Det absolutte forhold til værkskabelsen betyder, at kunstneren for en tid og inden for en samfundsskabt ramme må have den fulde frihed til at søge, til at tage fejl, til at være en fiasko for måske at skabe noget nyt. Noget uventet.

Kunstneren opfylder derfor ikke altid med sit arbejde markedets behov og når ofte et andet resultat end forventet og derfor også et andet resultat end det, arbejdsgiveren har ønsket.

Skal et samfund vedblive at være åbent, mangfoldigt og dynamisk, har det brug for kunstens og forskningens frihed til at besvare spørgsmål, som samfundet endnu ikke har stillet. Dette sker kun i absolut frihed.

Den absolutte side ved værkskabelsen betyder, at omsætningen for kunst naturligt er meget lille og aflønningen

oftest dårlig.

Til trods herfor vil kunstneren erhvervsmæssigt søge at fungere i samfundet enten som selvstændig erhvervsdrivende eller som lønmodtager med de store problemer, det giver, at omsætning og løn er langt under andre faggruppers.

Det er derfor ikke ualmindeligt, at nyskabende kunst, som senere viser sig at få betydning for vor fælles kultur og være afgørende for samfundets selvforståelse, f.eks. skattemæssigt behandles som hobby begrundet i den lille indtjening.

Kunstnernes lave omsætning og ringe indtægt medfører da også, at de så godt som aldrig kan gøre brug af de arbejdsmarkedsordninger, som de selvfølgelig, som alle andre, betaler til, men hvis ydelser fra aktiveringsfond, dagpengefond og sygedagpengefond de næsten aldrig kan nyde godt af.

På den baggrund er det udvalgets opfattelse, at det er tvingende nødvendigt gennem en kunstlov at skabe et sammenhængende redskab for billedkunst, så kunsten som erhverv og kunstneren som erhvervsdrivende kan integreres i samfundet i lighed med andre faggrupper.

Danmark har 3 billedkunstuddannelser: Det Kgl. Danske Kunstakademi, Det Fynske Kunstakademi og det Jyske Kunstakademi. Af disse er Det Kgl. Danske Kunstakademi en højere læreanstalt. Dette viser, at samfundet tillægger billedkunsten væsentlig betydning. En i april 1998 udsendt evalueringsrapport fra »Center for kvalitetsudvikling og evaluering af de videregående uddannelser« viser, at billedkunstundervisningen i Danmark er på et internationalt højt niveau og sagtens kan måle sig med de bedste udenlandske akademier. Til trods herfor må rapporten konstatere: »Det er kun de færreste dimittender, der har mulighed for at ernære sig ved kunstnerisk praksis«.

Billedkunstens afgrænsning

At billedkunstnerne er vanskelige at indpasse på arbejdsmarkedet betyder ikke, at der ikke er en faglig afgrænsning. Og selvom det i sidste instans er historiens dom, som afgør, hvilken kunst, der kom til at betyde noget for samfundet, betyder dette ikke, at der ikke kan foretages en afgrænsning af, hvem der i dag udgør kunstnerstanden.

Akademirådets strukturudvalg har arbejdet med afgrænsningsproblematikken og er kommet frem til, at billedkunstnerne fagligt udgøres af Kunstnersamfundet og medlemmerne af de faglige organisationer, Billedkunstnernes Forbund og Danske Billedkunstneres Fagforening. Hertil kommer de helt nye kunstnere og enkelte ældre, ialt ca. 2.000. Denne afgrænsning af standen sammenholdt med AKF's undersøgelse af billedkunstmarkedets størrelse danner grundlaget for betænkningens forslag. Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut er nået frem til en samlet omsætning i billedkunstsektoren på 200 mio. kr. årligt. Det betyder en gennemsnitlig omsætning pr. kunstner på 100.000 årligt brutto.

Med lov kan kunsten fremmes

Billedkunsten viser sig samfundsmæssigt som værker på museer, som en synlig kulturarv, som lokalt udspil til det internationale, som udsmykninger i det offentlige miljø, som eksperimenter i sammenhæng med håndværk, som forudsætning for og samarbejde med arkitektur og i samarbejde med og kritik af reklame. For alle disse samfundsmæssige roller modtager billedkunstnerne en ringe betaling, sådan som kulturministeriets undersøgelse af de skabende kunstneres indkomstforhold, der udkom i 1997, viser.

En billedkunstlov og dermed en ny struktur er derfor nødvendig.

Kapitel 2

Den billedkunstneriske produktion,

Statens Kunstfond og Produktionspulje

Den statslige støtte til den billedkunstneriske produktion er i dag samlet i Statens Kunstfond. Det er fondens opgave at virke til fremme af dansk skabende kunst inden for den bildende kunst, den litterære kunst, tonekunsten, kunsthåndværket, den kunstneriske formgivning, arkitekturen, filmkunsten og teaterkunsten samt andre former for kunstnerisk skabende virksomhed, som kan sidestilles med de nævnte, og som ikke kan få statsstøtte efter anden lovgivning, jf. kunstfondslovens § 1, stk.2.

Billedkunsten indgår således her på linie med andre kunstneriske områder. Fondens støtte til det billedkunstneriske område ydes hovedsageligt i form af stipendier i perioder af op til 3 år, arbejdslegater og rejselegater, indkøb af kunst samt billedkunstneriske udsmykninger.

Fondens midler til det billedkunstneriske område fordeles af 2 udvalg, udsmykningsudvalget og indkøbs- og legatudvalget. I 1997 udgjorde udvalgenes rådighedsbeløb henholdsvis ca. 10,7 mio. kr. og 10,0 mio. kr. Det svarer til ca. 33,8 % af fondens samlede rådighedsbevilling. Der blev imødekommet 11 ansøgninger om udsmykningsopgaver, indkøbt 136 kunstværker og uddelt 66 stipendier og arbejdslegater.

Udvalget er opmærksomt på, at der fra 1998 er sket en styrkelse af fondens eksisterende støtteordninger, især i forbindelse med legater til billedkunstnere, hvor rådighedsbeløbet over en 4-årig periode forhøjes med 10 mio. kr. Hertil kommer en række nye igangsætningstipendier til for trinsvis yngre kunstnere. Ved en fuldt udbygget ordning i år 2000 vil der være 20 mio. kr. til rådighed til dette formål, hvoraf en stor del forventes at gå til unge billedkunstnere.

Hertil kommer de livsvarige ydelser på finansloven til billedkunstnere, hvoraf der i dag er 90 efter en forøgelse i 1998 på 20.

Udvalgets overvejelser

Det er udvalgets opfattelse, at støtten til de skabende kunstnere under Statens Kunstfond, herunder de livsvarige ydelser fungerer tilfredsstillende, og at der ikke er behov for at ændre på fondens virkeområde eller struktur.

Den styrkelse af billedkunstrådet i Statens Kunstfond, der har fundet sted fra 1998, finder udvalget er væsentlig, og en fortsat styrkelse bør prioriteres. I den forbindelse peger udvalget især på styrkelse af de 3-årige legater.

Med hensyn til de nye igangsætningsstipendier finder udvalget, at det ikke er hensigtsmæssigt, at det er Statens Kunstfond, der foretager fordelingen af disse stipendier, da den nye ordning efter udvalgets opfattelse i praksis bygger på andre tildelingskriterier end Kunstfondens sædvanlige. Ordningen bør derfor henføres til et andet forum.

Udvalgets vurdering er, at den ordning, der er skabt under Statens Kunstfond med at gennemføre billedkunstneriske udsmykninger, er god. Udvalget ønsker dog at henlede fondens opmærksomhed på, at honorarerne til kunstnerne i forbindelse med udsmykningerne generelt bør tages op til overvejelse, idet det er opfattelsen, at de ofte ikke står i rimeligt forhold til indsatsen og de øvrige udgifter ved en opgaves gennemførelse. Endvidere ønsker udvalget at pege på det urimelige i, at Statens Kunstfond ikke kan afløfte betalt moms af sin rådighedsbevilling til indkøb og udsmykninger på samme måde, som fonden kan af sin almindelige driftsbevilling.

Udvalget mener, at der er behov for en øget indsats på udsmykningsområdet. Statens Kunstfonds bevilling til formålet er som nævnt på omkring 10-11 mio. kr. årligt, som gør det muligt for fonden at imødekomme ca. 10 årlige udsmykninger. Det betyder, at fonden årligt må afslå 90 ansøgninger ud af knapt 100 modtagne ansøgninger. Langt den største del af midlerne til udsmykninger anvendes endvidere til fremstilling af værkerne d.v.s. til materialer, håndværkerudgifter m.v.

Og netop derved, at en så stor del af Kunstfondens samlede bevilling til billedkunstrådet går til andre end kunstnerne, adskiller billedkunstrådet i Statens Kunstfond sig fra de andre støtteområder under fonden. Dette er blevet særligt tydeligt, efter at Kunstfondens støtteområde er blevet udvidet til at omfatte skabende kunstnere inden for filmkunsten og teaterkunsten. Bevillingerne til værkfremstillingen/ værkfremførelsen inden for disse kunstarter samt inden for litteraturen og musikken ligger i væsentligt omfang uden for Kunstfonden i andre lovgivninger således i teaterlov, filmlov, musiklov og litteraturlov.

Udvalget finder det derfor rimeligt, at der parallelt til de øvrige kunstneriske områder sker en bevillingstilførsel

uden for Statens Kunstfond til den billedkunstneriske produktion. I den forbindelse henvises til de gode resultater, der er opnået i den tidligere produktionspulje.

Det er således udvalgets opfattelse, at der er behov for en styrkelse af billedkunsten udover, hvad Statens Kunstfond kan dække. Fondens legatstøtte ydes sædvanligvis uden hensyn til det umiddelbare resultat og tager ikke sigte på situationer, hvor billedkunstnere skal producere noget nyt i forbindelse med et konkret projekt. Sådanne produktioner kan ofte være forbundet med betydelige udgifter for kunstneren og vanskelige at skaffe finansieringsgrundlag til. I den forbindelse peges på, at der eksempelvis kun i meget begrænset omfang under Statens Kunstfond er givet støtte til produktion af værker til biennaledeltagelse – kunstbiennalerne i Venedig og Sao Paulo, der arrangeres af Center for Dansk Billedkunst. Udvalget finder, at der bør tilvejebringes en særlig bevilling til produktion af kunstværker med henblik på biennaledeltagelse samt andre internationale arrangementer, hvor kunstneren indbydes af staten til deltagelse som dennes nationale repræsentant.

Tilsvarende bør der være midler til produktion i forbindelse med andre konkrete projekter i ind- og udland. Det kan eksempelvis være i forbindelse med, at en kunstner inviteres til at deltage i en udstilling på et museum eller andet udstillingssted, og kunstneren i den forbindelse skal producere nye værker.

Udvalget finder det væsentligt at påpege, at man samtidig styrker de industri og håndværksvirksomheder, som ofte indgår som en væsentlig del af et kunstværks tilblivelse. Det er i de egentlige håndværksvirksomheder: broncestøberier, stukkatørfaget, stenhuggerier, murer faget, tømrerværksteder, smedier, teglværker o.s.v., at det kunstneriske arbejde mødes med håndværkets hverdag. Det er i disse virksomheder, at kunstens æstetiske og etiske fordringer bliver afprøvet, hvilket betyder, at både kunstnerens og håndværkerens arbejde kan få et løft og give en skærpet forståelse for kunstens muligheder i samfundet. Det er både kunstnerisk, kulturelt og samfundsmæssigt af stor betydning, at der gives større muligheder for, at kunstnere kommer ud at arbejde med deres kunstneriske projekter i erhvervslivet. I den sammenhæng tænker udvalget også på kunstnernes arbejde med de digitale medier, der skaber nye muligheder på området.

Realiteten er imidlertid, at en række af disse mindre værksteder med jævne mellemrum har vanskeligt ved at klare sig økonomisk. Det er yderst væsentligt for den kunstneriske produktion, at disse værksteders eksistens med deres ofte gennem generationer oparbejdede ekspertise bevares som samarbejdspartner med billedkunstnere. Den ekspertise risikerer at gå tabt, hver gang et sådant værksted lukker. Derfor finder udvalget det afgørende at kunne støtte en kunstners produktion i samarbejde med værksteder.

I den forbindelse skal i øvrigt nævnes, at det er udmærket, at staten har skabt en »legatmulighed« for kunstnere i Statens Værksteder for Kunst og Håndværk i Gl.Dok. Der er her skabt gode værkstedsfaciliteter og atelierer, som billedkunstnerne får tildelt som en form for legatstøtte.

Udvalgets forslag

For at sidestille billedkunstområdet med de andre kunstarter under Statens Kunstfond, der som nævnt har særlige bevillinger uden for Kunstfonden til specielt værkfremstillingen/værkfremførelsen, skal udvalget foreslå, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstproduktion – en produktionspulje.

Af puljen foreslås støtte ydet til følgende formål:

1. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. til billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. til billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem lokale billedkunstråd, jf. betænkningens kapitel 8 om strukturen og
4. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentant i biennalerne i Sao Paulo og Venedig.

Det er hensigten – til forskel fra normal praksis i Statens Kunstfond – at lade støtten følge værket således, at der er tale om støtte til en målrettet produktion med henblik på et konkret projekt. Produktionsstøtten vil normalt omfatte udgifter til materialer, håndværkere, teknikere samt kunstnerens timeforbrug i forbindelse med produktionen af et kunstværk. Det indebærer, at i tilfælde af salg af et værk, hvortil der er givet produktionsstøtte, kan produktionsstøtten helt eller delvist tilbagebetales. Ordningen er således en form for garantiordning for dækning af produktionsomkostninger.

For så vidt angår direkte støtte til billedkunstneriske udsmykninger, jf. ovenfor punkt 3) er hensigten at lade støtteordningen udelukkende hvile på lokale initiativer og med væsentlig lokal medfinansiering.

Afgrænsningen over for de udsmykningsopgaver, som støttes af Statens Kunstfond, tænkes således, at Statens Kunstfond fortsat tager sig af opgaver overalt i Danmark af national betydning, og som det er særligt vigtigt at gennemføre for at fremme udviklingen af udsmykningskunsten i Danmark. En ny billedkunstlov kan gennem et centralt og lokale billedkunstråd, jf. nedenfor, løse andre mulige udsmykningsopgaver.

Støtte efter den foreslåede nyordning for billedkunstneriske udsmykninger forudsætter som nævnt væsentlige bidrag fra den ansøgende institution. Således tænker man sig, at der ved udsmykninger med støtte fra lokale billedkunstråd skal være 50% 's medfinansiering, såfremt der er tale om en offentlig myndighed (statslig, amtslig eller kommunal) og 75% 's medfinansiering, såfremt der er tale om en ikke-offentlig institution eller virksomhed.

Administrationen af den foreslåede nye støtteordning foreslås henlagt dels til et nyoprettet Statens Billedkunstråd dels til nyoprettede amtslige billedkunstråd, jf. nærmere kapitlet om strukturen.

Det foreslås, at der inden for billedkunstlovens rammer afsættes en særlig bevilling til udsmykninger på den måde, at hvert amtsligt billedkunstråd får en årlig dispositionsbevilling på 1.0 mio. kr. Herudover skal der fra de lokale råds side kunne ansøges om yderligere midler fra Statens Billedkunstråd til særlige projekter, hvortil ialt afsættes 8,0 mio. kr. årligt.

Udvalget skal samtidig foreslå, at der fortsat tilføres Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg øgede midler til gennemførelse af de opgaver, der er henlagt til fonden, og der foreslås en bevillingsforhøjelse på 10 mio. kr.

Kapitel 3

Billedkunstformidlingen, eksisterende ordninger og Formidlingspulje

Formidlingen af billedkunst i Danmark foregår både gennem forskellige institutioners initiativ og gennem kunstnernes egen indsats, hvor disse selv arrangerer udstillinger. Se nedenfor.

På billedkunstområdet findes der imidlertid ikke en sammenhængende kulturpolitisk tilskudsordning med det formål kontinuerligt at sikre grundlaget for visning af udstillinger af dansk billedkunst i Danmark.

Til sammenligning bør det nævnes, at musik og teater har hver sin lovgivning, der på hvert af områderne samler eksisterende tilskudsmuligheder og udgør det centrale redskab for formidlingen af koncerter og forestillinger m.v. i landet.

I kraft af musikloven og teaterloven tilsikres det bl. a., at der findes midler både til direkte formidlingsrelaterede udgifter og til vederlæggelse af de involverede kunstnere m.fl.

Formidlingen af billedkunst i Danmark foregår gennem en lang række meget forskelligartede institutioner.

Danske kunstmuseer varetager en betydelig del af formidlingen af billedkunst i Danmark. Museerne har imidlertid en række andre opgaver foruden formidlingen af samtidskunst, se nærmere kapitel 4, hvortil kommer, at de midler, der er til rådighed over museumsloven, ikke i tilstrækkelig grad tager højde for de betragtelige udgifter, som medgår til etableringen af udstillinger af samtidskunst på højt kvalitetsniveau.

Ved siden af kunstmuseernes udstillinger udføres den permanente kunstformidling af kunsthaller samt af en række andre udstillingssteder. Kunsthallerne er i de senere år kommet til som professionelle udstillingsteder på linie med

kunstmuseerne, dog således, at de især for midler samtidskunsten. Kunsthallerne er blevet vigtige led i formidlingen, idet de er platforme for den unge kunst, den eksperimenterende kunst og nye udtryk. Kunsthallerne adskiller sig fra kunstmuseerne ved, at de ikke har faste samlinger og ved, at der ikke er nogen forskningsforpligtelse. Se om udvalgets overvejelser nedenfor, hvor overvejelserne vedrørende kunsthaller er anført i punkt 8.

Der er grund til at fremhæve den betydelige udstillingsvirksomhed, der foregår på en lang række lokale udstillingssteder rundt i landet, hvor kunstnere og andre med lokal støtte etablerer skiftende udstillinger af samtidskunst. Herudover viser de mange kunstforeninger og firmakunstforeninger samt Kunst på Arbejdspladsen og vandrestillingsorganisationerne en lang række udstillinger på virksomheder, offentlige kontorer, rådhus, skoler og uddannelsessteder. Hertil kommer udstillinger af samtidskunst i de private gallerier.

På mange måder er der tale om en god differentiering af udstillingsmuligheder – fra mindre og tætte udstillinger på arbejdspladser og offentligt tilgængelige steder til større udstillinger i kunsthaller og på kunstmuseer, hvor udstillingerne i sidstnævnte tilfælde så godt som altid indgår i dialog med museernes faste samlinger.

En betydningsfuld del af formidlingen af billedkunst foregår gennem kunstnersammenslutningerne og vises på udstillingssteder som Charlottenborg Udstillingsbygning, Den Frie Udstillingsbygning og andre steder, hvor sammenslutningerne lejer lokaler til deres årlige udstillinger.

I. Eksisterende ordninger

Selvom der således er en bred og varieret »infrastruktur« for kunstudstillinger, er der imidlertid ikke tilstrækkelige midler til at udnytte strukturen på en for billedkunsten optimal måde. Ofte er det ikke muligt at planlægge aktiviteterne på tilfredsstillende, idet udstillingsstederne i høj grad er afhængige af mere eller mindre tilfældige finansieringsmuligheder til de enkelte arrangementer. Med andre ord, selve udstillingsbudgetterne er ikke tilstrækkelige.

Man er kommet i den paradoksale situation, at man kan få tilskud til at vise dansk kunst i udlandet, men ikke til at vise dansk kunst i Danmark.

Udvalget finder det derfor nødvendigt, at der skabes et mere kvalificeret grundlag for en koordineret udstillingspolitik i Danmark, herunder en større synliggørelse og offentlig markering af de enkelte udstillingstyper og deres særlige karakteristika i det samlede kunstliv.

Udvalget har gennemgået de eksisterende statslige støtteordninger og drøftet spørgsmålet om behovet for eventuelle ændringer. I lyset af udvalgskommissoriets bestemmelse om behovet for at skabe mere synlig sammenhæng i billedkunstopolitikken, er det udvalgets generelle opfattelse, at en række af ordningerne bør samles under Billedkunstrådet således, at der fremtidigt sikres bedre overskuelighed og samling i det billedkunstopolitiske støttesystem.

1. Akademiet for de skønne kunster

Akademiet for de skønne kunster har til opgave at virke til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiet står endvidere til rådighed som rådgiver for amtskommunale og kommunale myndigheder. Akademiet udgør sammen med Arkitekt-, Billedkunst- og Konservatorskolen Det Kongelige Danske Kunstakademi, jf. Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 393 af 5. juli 1988. Akademiets samlede bevilling incl. tilskud til kunstnersammenslutninger m.v. var i 1997 3,6 mio. kr. incl. driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at akademiet fortsat bør være statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Det har imidlertid været drøftet, om det er hensigtsmæssigt, at Kunstnersamfundet og Akademiets Jury fortsat bør varetage opgaven med at fordele de årlige tilskud til kunstnersammenslutningerne af tipsbevillingen på 1 mio. kr. Udvalget finder, at denne opgave naturligt vil falde ind under Billedkunstrådets virksomhed. Det samme gælder tipstilskuddene til de censurerede kunstudstillinger (bevilling 300.000 kr.) og bevillingen på 400.000 kr. til Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at administrationen af de årlige tilskud til kunstnersammenslutningernes udstillinger, de

censurerede kunststillinger og Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed henlægges til Billedkunstrådet. Udvalget foreslår samtidig til Kulturministeriets overvejelse om disse bevillinger fremover bør finansieres af de ordinære tipsmidler, eller om de ikke snarere bør indgå som dele af Billedkunstrådets samlede bevilling.

2. Center for Dansk Billedkunst

Center for Dansk Billedkunst er en selvejende institution oprettet med henblik på at styrke formidlingen af dansk billedkunst i udlandet og varetage den internationale udveksling på billedkunstområdet. Centrets samlede bevilling udgjorde i 1997 10,2 mio. incl driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet centrets virksomhed, formål og bevillinger. Det har konstateret, at der er en tilfredsstillende sammensætning af centrets bestyrelse, og at der gøres en målrettet indsats for udbredelsen af dansk kunst i udlandet. Udvalget finder, at det er afgørende, at centret fortsat bevarer sin status og autonomi som sagkyndigt specialorgan, også efter at Det Danske Kulturinstitut har fået tildelt en række opgaver med hensyn til dansk kulturarbejde i udlandet.

Udvalget har imidlertid behandlet spørgsmålet om vilkårene for danske kunstneres deltagelse i de 2 eksisterende internationale kunstbiennaler, Venedig og Sao Paulo, der har national repræsentation. Udvalget finder, at når en dansk kunstner udpeges som officiel repræsentant, bør der tilvejebringes/medfølge midler til produktion af kunstværker med henblik på de 2 biennaler. Se nærmere kapitel 2 om den billedkunstneriske produktion.

Udvalgets forslag

Udvalget har ikke fundet anledning til at stille forslag vedrørende Center for Dansk Billedkunst, bortset fra bevillingen til danske kunstneres biennaledeltagelse, jf. kapitel 2 om produktion.

Det er udvalgets opfattelse, at centret bør forblive under Kulturministeriet som en selvstændig institution, der kan samarbejde med Billedkunstrådet om relevante opgaver og projekter.

3. Charlottenborg Udstillingsbygning

Charlottenborg Udstillingsbygning har til opgave at vise udstillinger af dansk, nordisk og anden international kunst indenfor alle kunstarter. Udstillingsbygningen ledes af en bestyrelse bestående af kunstnere. Den samlede bevilling på finansloven udgjorde i 1997 6,1 mio. kr. incl. driftsmidler.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder det hensigtsmæssigt, at Charlottenborg Udstillingsbygning som statsinstitution fortsætter i ministeriets regie med selvstændig finanslovbevilling til formidlingen af samtidskunst og således indgår som del af et flerstrengt støttesystem for billedkunsten.

Udvalgets forslag

Charlottenborg Udstillingsbygning bør forblive under Kulturministeriet som en selvstændig institution, der kan samarbejde med Billedkunstrådet om relevante opgaver og projekter.

4. Kulturministeriets Udstillingssted Overgaden

Den selvejende institution Overgaden har til opgave at vise udstillinger af især den yngre billedkunst. Bevillingen på finansloven for 1997 udgjorde 1,5 mio. kr.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at Overgaden som selvejende institution kan overføres til Billedkunstrådets domæne. Overgaden har en egen bestyrelse bestående af kunstnere. Udvalget mener, at der principielt ikke er noget til hinder for, at denne struktur vil kunne opretholdes, idet det kan være Billedkunstrådets opgave på det overordnede plan at følge virksomheden og at tilvejebringe den årlige driftsbevilling. Imidlertid vil det være formålstjenligt, at Billedkunstrådet får lejlighed til at overveje, hvilken fremtidig struktur, der vil være mest hensigtsmæssig.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at Overgaden overføres til Billedkunstrådets overordnede ansvarsområde, og at det overlades til rådet at vurdere Overgadens fremtidige struktur og placering i billedkunstpolitikken.

5. Kunstnersammenslutningernes Samråd

En række kunstnersammenslutninger har eksisteret gennem størstedelen af dette århundrede og præget dansk kunstliv. De såkaldt stemmeberettigede sammenslutninger har endvidere indflydelse på et antal eksisterende institutioner gennem regler om udpegning af repræsentanter til institutionernes bestyrelser og repræsentantskaber m.v. Gennem sammenslutningerne er der bl. a. ved lovgivning og andre regler sikret medindflydelse for kunstnerne i det officielle kunstliv. De stemmeberettigede sammenslutninger har organiseret sig i Kunstnersammenslutningernes Samråd.

Udvalgets overvejelser

Kunstnersammenslutningerne er et særkende for dansk kunstliv, der ikke findes tilsvarende i andre lande. Det er udvalgets opfattelse, at sammenslutningerne har betydning for dansk kunstliv, og at de også fremover vil spille en rolle.

Udvalgets forslag

Administrationen af tilskuddene til kunstnersammenslutningernes årlige udstillinger, som hidtil har været varetaget af Kunstnersamfundets og Akademirådets jury, foreslås overført til Billedkunstrådet.

6. Vandreudstillingernes Sekretariat

Sekretariatet er en selvejende institution, der har til opgave at arrangere kunstudstillinger og yde udstillingsmæssig service overfor S sammenslutningen af Danske Kunstforeninger, Gymnasiernes Vandreudstilling og Seminariernes Vandreudstilling. Virksomheden finansieres af en tipsbevilling på 1,4 mill. kr., heri inkluderet tilskud til Arbejdernes Kunstforening, Kunst på Arbejdspladsen og Skolernes Kunstforening.

Udvalgets overvejelser

Det er udvalgets opfattelse, at der foregår en væsentlig og vel tilrettelagt formidlingsvirksomhed, hvor et stort antal kunstudstillinger af professionelle kunstneres værker formidles til et også geografisk bredt publikum, herunder de mange pædagogiske institutioner. Det er udvalgets indtryk, at der for relativt små ressourcer bliver gjort en målrettet og effektiv indsats.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der sker en styrkelse af Vandreudstillingernes Sekretariats virksomhed. Det bemærkes, at der ikke her vil være tale om periodevis styrkelse, men en forøget løbende driftsstøtte.

Udvalget opfordrer endvidere til, at der i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Kulturministeriet etableres økonomisk mulighed for at udvide sekretariatets virksomhed til at omfatte Skolernes Kunstforening og folkeoplysningsområdet, højskoler m.v. samt efterskoler.

Det foreslås endvidere, at Vandreudstillingernes Sekretariat overføres til Billedkunstrådets virksomhed, således, at bevillingen hertil indgår i rådets samlede bevilling.

7. Udstillingsvederlagsordningen

I henhold til Kulturministeriets cirkulære af 2. april 1997 skal der betales et vederlag til bildende kunstnere for udlån af værker til udstillinger, der arrangeres af Kulturministeriet, de statslige museer, Charlottenborg Udstillingsbygning, Center for Dansk Billedkunst og Vandreudstillingernes Sekretariat samt de statsanerkendte museer der har tilsluttet sig ordningen. Vederlaget udgør et gebyr til kunstneren på 1.000 kr. samt 12 % om året af værkets værdi, svarende til 1 % pr. måned i udstillingsperioden. Det maksimale vederlag udgør 5.500 kr. pr. måned. I 1997 udbetaltes ialt 1,3 mio. kr. via ordningen.

For at kunstneren kan blive berettiget til vederlag, skal han/hun være nulevende, professionel kunstner og varigt virke som kunstner i Danmark. Kulturministeriet refunderer institutionerne de udgifter, de har haft til betaling af vederlag til kunstnerne, og i en 3-årig forsøgsperiode har ministeriet påtaget sig fuld refusion af de udlagte beløb.

Der er af Kulturministeriet afsat 2 mio. kr. om året til ordningen.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder det tilfredsstillende med en vederlagsordning, der sikrer kunstnerne en lejebetaling for de værker, der udlånes til udstillinger arrangeret af andre.

Udvalget er dog af den opfattelse, at der ikke bør være en maksimumsgrænse for vederlagets størrelse.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der efter forsøgsperiodens udløb etableres en permanent ordning, der sikrer institutionerne fuld refusion, og at maksimumsgrænsen for vederlagets størrelse fjernes, samt at bevillingen justeres.

Udvalget foreslår, at ordningen udvides til at omfatte de institutioner, der modtager driftsstøtte fra Billedkunstrådet.

Udvalget foreslår endvidere, at ordningens fremtidige administration overføres til Billedkunstrådet.

8. Kulturministeriets tipsbevillinger til diverse billedkunstformål

På den ordinære tipsbevilling findes en række enkeltstående bevillinger til forskellige formål inden for billedkunstområdet. Det drejer sig bl. a. om tilskud til Billedkunstnernes Forbund til dets blad og almenkulturelle virksomhed, visse vandreudstillingsorganisationer såsom Skolernes Kunstforening, Kunst på Arbejdspladsen og Arbejdernes Kunstforening.

Udvalgets overvejelser

Det forekommer udvalget mest hensigtsmæssigt at disse tilskud til billedkunstformål overføres fra tipsbevillingen til Billedkunstrådets bevilling.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår således, at Billedkunstrådet overtager ansvaret for fordelingen af bevillingerne til de nævnte formål, og at de eksisterende bevillinger hertil indgår i rådets samlede bevilling.

Kunsthallerne

Kunsthallerne i Danmark har gennem de seneste år fremstået som stadig mere væsentlige og betydningsfulde indslag i kunstformidlingen. Kunsthallerne økonomi og organisationsform varierer noget fra sted til sted. Af den undersøgelse af 6 kunsthaller i Danmark, som udvalget har foretaget, fremgår, at 4 er rent kommunalt finansierede, 1 er finansieret af kommunen, private fonde og egne midler, og 1 er finansieret af egne og private midler uden kommunal medfinansiering. Med hensyn til driftsbevillingerne viser undersøgelsen, at der er en ganske stor variation. De samlede årlige driftsbevillinger i 1996 udgjorde fra 1,7 mio. kr. til 8,0 mio. kr. Til bygningsvedligeholdelse afsattes årligt mellem 75.000 kr. og 963.000 kr. Af driftsbevillingerne afsattes i 1996 mellem 0,5 mio. kr. og 3,7 mio. kr. til udstillingsvirksomhed. Stort set alle de undersøgte kunsthaller viste udstillinger med danske kunstnere, med udenlandske kunstnere og udstillinger med både danske og udenlandske kunstnere i 1996. I alt viste kunsthallerne tilsammen 17 udstillinger med danske kunstnere, 11 udstillinger med udenlandske kunstnere og 9 med både danske og udenlandske kunstnere.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at den kvalitetsfremgang i kunsthallerne udstillingsvirksomhed, som generelt har fundet sted i de senere år, medfører, at kunsthallerne bør indgå i det fremtidige samlede kunstpolitiske støttesystem.

Det er udvalgets opfattelse, at flere af kunsthallerne yder formidling af national og international betydning, der bør berettige til statstilskud. Udvalget forestiller sig, at disse tilskud kan ydes i begrænset åremål f. eks. for 3 år ad gangen. Sådanne periodiske statstilskud bør dog kun gives til kunsthaller, der kan leve op til en række kriterier, der modsvarer de kriterier, man statsanerkender kunstmuseer efter. Se nærmere om udvalgets forslag vedr. kunsthaller nedenfor under formidlingspuljen.

Udvalget stiller herudover nye forslag til en generel styrkelse af formidlingen af billedkunst i Danmark. Se nedenfor.

II. Formidlingspuljen

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet spørgsmålet om billedkunstnerens vilkår i forbindelse med formidling af kunst i Danmark. Udstilling af kunstnerens værker foregår på utilfredsstillende betingelser, hvor kunstneren ikke kan påregne nogen honorering for det arbejde, der udføres i forbindelse med selve udstillingsarbejdet.

Deltagelse i udstillinger er oftest ensbetydende med en stor udgiftskrævende og usikker investering fra kunstnerens side. Sædvanligvis er kunstnerens likviditet meget anstrengt dels på grund af for lav omsætning og dels på grund af nødvendige investeringer i materialer m.v. til værkerne. Udover selve arbejdet med værkerne har kunstneren i den forbindelse en større administrativ arbejdsbyrde uden vederlag.

Når man læser, at en kunstner har fået en opgave til 1 mio. kr. tror de fleste, at kunstneren har fået 1 mio. kr. lige ned i lommen. At det oftest forholder sig således, at håndværkere, transport, kraner o.s.v. har fået 1 mio. kr. i omsætning er stadig en offentlig hemmelighed. Det samme er problemet med honorar til kunstneren i formidlingssammenhæng. Når der i denne betænkning bruges ordet honorar, skal det forstås som det beløb, der går til kunstnerens arbejde, d.v.s., at honoraret er et bruttobeløb, som skal dække værkstedsudgifter som telefon, atelierleje, varme, lys, administration, værktøj, løbende materialeudgifter, forsikringer, afskrivninger, renter, henlæggelser m.v. Først derefter kommer kunstnerens private andel og skat.

Af en undersøgelse af de skabende kunstneres indkomstforhold, som Kulturministeriet har udarbejdet sammen med Danmarks Statistik, fremgår, at billedkunstnere gennemsnitligt er de økonomisk dårligst stillede blandt de skabende kunstnere i Danmark.

På baggrund af ovenstående finder udvalget, at der generelt bør indføres en honorering af kunstneren for dennes arbejde i forbindelse med udstillingsvirksomhed.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstformidlingen – en formidlingspulje.

Af puljen foreslås støtte ydet til følgende formål:

1. billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
2. udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
3. udstillinger med nulevende, danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte
4. udstillinger med nulevende, danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
5. indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

Det er hensigten med forslaget dels at styrke udstillingsvirksomheden med dansk samtidskunst dels at sikre en honorering af kunstnerne i forbindelse med det arbejde, de har i tilknytning til udstillinger med deres værker. Gennem tilskud til udstillingsvirksomhed ønsker udvalget at sikre kunstnerne både en udstillings tilstrækkelige planlægning, afholdelse og kvalitet og en rimelig dokumentation af den afholdte udstilling for eftertiden.

ad 1) Af Formidlingspuljen skal kunne ydes støtte til kunstnerens egne udstillinger således til kunstnersammenslutningers udstillingsvirksomhed, til de censurerede udstillinger, til den enkelte kunstners egne udstillingsprojekter samt andre kunstnerstyrede projekter, hvor kunstnerne selv står som udstillingsarrangører eller projektansvarlige.

ad 2 - 4) Der skal endvidere kunne ydes støtte af Formidlingspuljen til statslige og statsanerkendte kunstmuseer, kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, samt til gallerier og andre udstillingssteder til udstillinger af samtidskunst.

Der skal af det enkelte udstillingssted kunne søges om tilskud til de med en kunstudstilling direkte forbundne udgifter, såsom plakater, katalog, forsikring, transport m.v.

Endvidere skal de nævnte institutioner kunne ansøge om tilskud til dækning af udgifter i forbindelse med honorering af den/de udstillende kunstnere for arbejde med en udstilling. Såfremt en institution modtager tilskud af formidlingspuljen til gennemførelse af en udstilling, bør det indgå som et vilkår for tilskuddet, at institutionen honorerer kunstneren ud fra en minimumstakst, der er aftalt mellem de respektive organisationer.

Specielt til kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner skal der kunne ydes driftsstøtte. For kunsthallernes vedkommende foreslår udvalget, at der bliver tale om tidsbegrænset driftsstøtte, eventuelt i form af 3-årige aftaler med kunsthaller, der af Billedkunstrådet anerkendes som støtteværdige. Vilkårene for en sådan tidsbegrænset driftsstøtte til kunsthaller bør efter udvalgets opfattelse være:

- at kunsthallens hovedfunktion er at vise samtidskunst,
- at der i kunsthallen gennemføres professionel formidling, herunder kvalificeret dokumentation for de afholdte udstillinger,
- at kunsthallen har en fuldtidsansat, professionel, kunstkyndig leder og
- at der ydes lokal driftsstøtte fra kommuner og/eller amt.

Hvad angår de øvrige under 3) nævnte udstillingsinstitutioner tænkes på vandredstillingsorganisationerne, som i en lang årrække har modtaget støtte til deres drift.

Ad 4) I særlige tilfælde kan driftsstøtte i begrænset tidsrum (2 år ad gangen) ydes til projekter, som har vist et længere perspektiv. Ved udtrykket »i særlige tilfælde« skal forstås eksperimenterende, nystartede projekter af kunstnerne selv, som ikke har anden støttemulighed, og som vurderes at kunne tilføre kunsthallens liv et væsentligt nyt dimension.

ad 5) For at styrke statslige og statsanerkendte kunstmuseers indkøb af nutidens danske kunstneres værker foreslås endelig under Formidlingspuljen afsat et særligt beløb til dette formål. Der henvises herom i øvrigt til kapitel 4 om kunstmuseerne.

Om administrationen i øvrigt henvises til kapitel 8 og om økonomien til bilag 1.

Kapitel 4

billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet om disse museers tilknytning til museumslovgivningen

I udvalgskommissariatet er det bestemt, at udvalget i sin behandling af kunstmuseernes forhold skal tage udgangspunkt i rapport af 10. november 1995 om arbejdet i følgegruppen vedrørende eventuel revision af museumsloven. I rapporten anbefalede tre af udvalgets seks medlemmer, at man i forbindelse med den kommende revision af museumsloven overvejede, at kunstmuseerne blev taget ud af museumsloven og placeret i en eventuel kommende lov om billedkunst. Der var i følgegruppen enighed om, at kunstmuseernes ønske om en særlig status i første omgang kunne tilgodeses ved, at kunstmuseerne blev placeret i et særligt kapitel i museumsloven.

Kunstmuseerne og den eksisterende museumslov

Kunstmuseerne er i dag omfattet af loven om museer af 31. august 1989 i et fælles regelsæt gældende for alle kategorier af museer under Kulturministeriet. Det vil sige kulturhistoriske museer, kunstmuseer og naturhistoriske museer, såvel de statslige som de ikke-statslige museer. Ca. en fjerdedel af disse museer er kunstmuseer. På landsbasis er der således 3 statslige kunstmuseer og 35 statsanerkendte kunstmuseer. Af disse er der 8, der ikke indsamler samtidskunst.

Uanset museumskategori er museerne forpligtet til i følge museumsloven at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle i den danske kulturarv. For kunstmuseernes vedkommende betyder det, at hovedvægten er lagt på samlingerne – deres bevaring, forskningen i dem og deres formidling til publikum.

Statens Museum for Kunst har som landets hovedmuseum inden for kunstmuseerne en særlig rolle. Museets samlinger omfatter kunst fra 1300-tallet op til i dag. I følge museumslovens § 8 skal museet anlægge og opretholde repræsentative samlinger af dansk kunst, om nødvendigt bistå de øvrige kunstmuseer i faglige og konserveringsmæssige spørgsmål samt føre det centrale register – Kunst Index Danmark (KID) – over kunstværker i de museer, der er omfattet af museumsloven. Derudover er museet defineret som forskningsinstitution i henhold til lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer m.v.

De øvrige kunstmuseer omfatter hver et konkret aspekt af kunsthistorien, herunder samtidskunsten. Tre fjerdedele af kunstmuseerne har moderne dansk kunst som en væsentlig del af virkeområdet, og heraf har halvdelen samlinger af moderne udenlandsk kunst. Inden for de udvalgte områder påtager kunstmuseerne sig at tilvejebringe og opretholde fyldestgørende samlinger.

Siden museumsloven af 1976 samlede alle museumstyper i eet lovkompleks har der været diskussion omkring kunstmuseernes placering i samme lov som de kulturhistoriske og naturhistoriske museer. I sin grundsubstans har diskussionen handlet om, hvorvidt kunstmuseernes særlige virkefelt og samarbejdsstruktur blev tilstrækkeligt tilgodeset i en lov, der som sit primære formål har til opgave at bevare kulturarven og tjene antikvariske hensyn. Det har løbende været fremført, at man derved glemte kunstmuseernes andet, men ligeså vigtige formål: at være en aktuel medspiller på det æstetisk visuelle område.

Undersøger man kunstmuseernes virke nøjere, bliver man præsenteret for et virkefelt, der i de senere år er blevet udvidet ganske betragteligt. Forholdet mellem kunstmuseernes kunsthistoriske opgaver (den antikvariske del) og opgaver med samtidskunsten er blevet meget markant.

Kunstmuseerne og samtidskunsten

En meget betydelig del af kunstmuseernes virke i dag er således arbejdet med samtids kunst. Kunstmuseernes virksomhed har derfor en central placering, når man taler om billedkunstens vilkår i dagens Danmark. Det drejer sig specielt om museernes arbejde i forbindelse med udstillinger af samtids kunstnere samt om deres forpligtelse til løbende at indkøbe værker af disse kunstnere med henblik på bevaringen og sikringen for eftertiden.

Kunstmuseernes udstillingsvirksomhed er blevet et stort aktiv, som er med til at introducere og perspektivere museernes egne permanente kunstsamlinger. Kunstmuseerne er således på mange måder indstillet på og praktisk i stand til at arrangere udstillinger med dansk og udenlandsk samtidskunst i tilknytning til det enkelte museums virkeområde, hvilket viser dynamikken i museets formidlingsvirksomhed. De økonomiske midler, der er til rådighed i museumsloven, tager imidlertid ikke højde for de meget store udgifter, der kræves til udstillingsvirksomhed af dansk og udenlandsk billedkunst på et højt kvalitetsniveau. Der har ikke i museumslovsammenhænge været tradition for at støtte kunstformidlingsvirksomhed i større omfang og slet ikke kunstudstillinger.

I forbindelse med erhvervelser af værker er det muligt at få støtte fra den i museumsloven nævnte rådighedssum til indkøb af kunst, men midlerne er særdeles beskedne. Heller ikke puljen på finansloven til indkøb af museumsgenstande, fortrinsvis kunst, er tilstrækkelig til at opfylde det reelle behov.

En spørgeskemaundersøgelse til alle landets kunstmuseer foretaget af udvalget viser, at ser man bort fra Statens Museum for Kunst og Louisiana har kunstmuseerne en indkøbskonto på gennemsnitligt 150.000 kr. årligt, der skal dække både indkøb af afdøde og nulevende kunstneres værker. Undersøgelsen viser endvidere, at en typisk særudstillingskonto er på ca. 150.000 kr. – 200.000 kr. årligt, og at det enkelte museums udstillingsvirksomhed normalt ligger på 3 - 6 udstillinger om året. Når det drejer sig om samtidskunsten, er netop erhvervelse af kunstværker og etablering af udstillinger økonomisk belastende for kunstmuseerne, og de begrænsede midler på budgetterne betyder, at der må søges supplerende midler udefra. Disse er imidlertid langt fra tilstrækkelige.

Den økonomiske og ressourcemæssige belastning, der er sket med samtidskunstens langt mere aktive indtog på kunstmuseerne, er stor og krævende. Kunstmuseerne i dag er blevet en aktiv medspiller i forholdet mellem kunsten

og samfundet. Blandt årsagerne hertil kan nævnes kunstverdenens ændrede forhold til museumsinstitutionen – både med hensyn til det radikale skift, der er sket med opløsningen af kunstens kategorier, hele spørgsmålet om, hvordan kunsten defineres og ikke mindst kunstnerens behov og krav til samfundet og publikums behov og krav.

Kunstmuseerne har en særdeles velfungerende intern samarbejdsstruktur, men man har besluttet savnet et eksternt netværk, hvor forbindelserne med det øvrige billedkunstliv har kunnet koordineres og styrkes.

Udvalgets overvejelser

I dag er kunstmuseer professionelt ledet og har etableret sig som synlige og vedkommende institutioner, der er med til at præge landets og lokalsamfundenes identitet og kulturelle udvikling.

Uanset om kunstmuseerne rummer samlinger udelukkende af ældre tiders kunst eller samlinger af moderne kunst eller begge dele som Statens Museum for Kunst, der rummer kunst fra foreløbig de sidste 700 år, er kunstmuseerne en slags katalysatorer for forskellige tiders kunstneriske udtryk. Kunstneriske udtryk, som afspejler tidligere samfunds åndelige og æstetiske dimensioner, og som også i dag og ud i fremtiden vil fremtræde med et betydningsindhold, og hvor hver tidsalder vil ønske at fravriste værkerne forskellige æstetiske værdier. Det er uhyre vigtigt at understrege kunstmuseernes rolle både som bærere af en kunsthistorisk kulturarv og deres rolle som formidlere af samtidskunsten.

Kunstmuseerne er en til alle tider aktuel medspiller på det æstetisk visuelle område. På kunstmuseerne mødes det lange kunsthistoriske træk med aktuelle billedkunstneriske punktnedslag. Her skabes erkendelsesmæssige forestillinger om de ikke målelige værdier af ånd, spiritualitet, religiøsitet og civilisation. Det er en vigtig del af arbejdet på et kunstmuseum at skabe forbindelse mellem disse områder af irrationalitet, at påpege værkernes forskelligartede betydningsindhold og at indskrive værkerne i mangeartede sammenhænge. Den kunsthistoriske forskning perspektiverer vort samfunds forhold mellem fortid og vor egen samtid og fungerer således som afsæt for den udadvendte formidling.

Kunstmuseernes placering i det kulturelle felt er blevet en naturlig del af det danske samfund. Offentlighedens bevågenhed over for museerne og i særdeleshed kunstmuseerne har skabt interesse og dermed behov for det enkelte individ til at få en langt mere aktiv del i institutionens liv – et behov, som på flere punkter ændrer udfoldelsesbetingelserne for de danske kunstmuseer.

Det er udvalgets vurdering, at placeringen i museumsloven og den deraf følgende aktuelle samarbejdsstruktur er ganske hensigtsmæssig på nogle områder, først og fremmest de antikvariske. Loven afspejler imidlertid ikke kunstmuseernes nuværende virkefelter i deres totalitet og lægger ikke op til en udvikling af det tilstedeværende potentiale med hensyn til det aktuelle billedkunstliv. Problemerne er af både strukturel og økonomisk art.

Udvalget har derfor nøje overvejet fordele og ulemper ved kunstmuseernes lovmæssige tilhørsforhold og ved at integrere disse fuldstændigt i en egentlig billedkunstlov. Når udvalget er nået frem til ikke at anbefale en sådan løsning, er det på baggrund af en vurdering af, at en sådan indplacering i sin konsekvens vil være næsten ligeså uheldig som den nuværende, men blot med modsat fortegn – en manglende forbindelseslinie til det øvrige museumsområde og det antikvariske arbejde.

Den konklusion har givet anledning til overvejelse om hensigtsmæssigheden af en struktur, hvor kunstmuseerne udgjorde deres egen helhed i lovmæssig forstand og herved ville være i stand til frit og uden formelle bindinger til den ene af parterne at etablere et samarbejde med såvel det kulturhistoriske museumsområde som billedkunstlivet.

En anden mulighed er, at kunstmuseerne i forbindelse med en revision af museumsloven får tildelt særlige kapitler i museumsloven, hvor kunstmuseernes særlige opgaver specificeres og afklares, samt at der tilvejebringes et tilsvarende økonomisk grundlag, hvad angår indkøb af kunst samt etablering af udstillinger af afdøde danske og udenlandske kunstnere.

Udvalget er derfor nået til den konklusion, at de videre overvejelser om kunstmuseernes lovmæssige grundlag bør afklares i forbindelse med en kommende revision af museumsloven. I den forbindelse skal understreges, at udvalget betragter kunstmuseernes rolle i kunsthistorisk sammenhæng for lige så væsentlig som deres rolle som formidlere af samtidskunsten.

Hvad det sidste angår, finder udvalget det vigtigt, at der sker en styrkelse af denne side af kunstmuseernes virksomhed, og at det sker i tæt sammenhæng med det billedkunstområde, som kunstmuseerne er en væsentlig del

af. Det er her vigtigt at få understreget betydningen af, at kunstmuseerne indgår i et aktivt samspil med samtidens kunstmiljø. Kunstmuseerne har et skyldigt hensyn til den samtidskunstner, der bliver inviteret indenfor i institutionen. Det er i denne forbindelse nødvendigt at få tydeliggjort forholdet mellem institutionen og kunstneren – i det hele taget forholdet mellem den aktive samtidskunst og kunstmuseernes virksomhed. Udvalget finder, at en styrkelse af forbindelsen mellem de to områder vil kunne ske inden for rammerne af en ny billedkunstlov og den deri etablerede administrative struktur.

Hvad det økonomiske angår, vil der specielt være behov for øgede midler til kunstmuseernes erhvervelse af værker og afholdelse af udstillinger med samtidskunst.

Udvalgets forslag

Kunstmuseerne og museumsloven (det antikvariske område).

Udvalget foreslår, at det i forbindelse med en kommende revision af museumsloven overvejes, om det vil være mest hensigtsmæssigt, at der gennemføres en særlig lov om kunstmuseernes virksomhed, eller om kunstmuseerne bør forblive under en fælles museumslov, men med et særligt kapitel i loven, hvor kunstmuseernes opgaver specificeres, og hvor der sker en økonomisk styrkelse af kunstmuseernes arbejde.

Kunstmuseerne og billedkunstloven (samtidskunsten)

Udvalget foreslår, at der inden for rammerne af en særlig billedkunstlov tilvejebringes midler til støtte af billedkunstformidlingen – en formidlingspulje, jf. kapitel 3.

Af denne pulje foreslås støtte ydet til statslige og statsanerkendte kunstmuseers udstillinger med og indkøb af nulevende kunstneres værker. Hensigten med forslaget er at imødekomme museernes behov for indkøb af nulevende danske kunstneres arbejder samt at styrke udstillingsvirksomheden.

Tilskud i forbindelse med udstillinger vil normalt omfatte udgifter til en udstillings etablering, herunder udgifter til katalog og kunstnerhonorar. Specielt det sidste skal fremhæves, idet der hidtil kun i yderst begrænset omfang har været ydet vederlag til kunstnere for deres arbejdsindsats i forbindelse med deltagelse i et udstillingsarrangement. Kunstnere bør for fremtiden honoreres for anvendt arbejdstid ved deltagelse, forberedelse og opbygning af udstillinger på lige fod med alle andre, der normalt betales for deres indsats. Det bemærkes i den forbindelse, at der her er tale om arbejdstid, der ikke har med selve produktionen af et kunstværk at gøre. Til selve produktionen af kunstværket kan kunstnerne søge støtte af produktionspuljen.

Administrationen af ordningen foreslås henlagt til et nyoprettet Billedkunstråd, jf. kapitel 3 og 8.

Om økonomien henvises til bilag 1.

Kapitel 5

Boligministeriets ordning vedrørende kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri, den såkaldte 1%'s-regel

I følge cirkulære af 23. december 1983 om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri skal der inden for byggebevillingen afsættes et beløb på normalt 1% af bygningsudgiften til kunstnerisk udsmykning. Reglen gælder kun for arbejder, hvor bygningsudgiften incl. moms er over 1 mio.kr. Inden for det enkelte finansår skal der samlet

være afsat 1% til udsmykning, men der kan anvendes et større eller mindre beløb på det enkelte byggeri afhængigt af det enkelte byggeris egnethed for kunstnerisk udsmykning. Der kan således være fleksibilitet mellem de enkelte projekter, men bygherren skal påse, at der samlet er afsat 1% til kunstnerisk udsmykning inden for det enkelte ministeriums eller den enkelte statsvirksomheds samlede byggeri i finansåret.

Ved beregningen af %'en ses bort fra eventuelle udgifter til særlige tekniske installationer og anlæg, der går ud over ejendommens almindelige forsyning med el, varme mm. I følge praksis beregnes procenten som 1% af håndværkerudgifterne.

Byggeriets egnethed for kunstnerisk udsmykning skal drøftes med Statens Kunstfond, såfremt udsmykningsopgaven overstiger 250.000 kr. Henvendelsen til fonden skal så vidt muligt ske allerede under udarbejdelse af byggeprogrammet og før bygherrens godkendelse af projektet.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har vurderet cirkulæret. Det er udvalgets opfattelse, at cirkulæret både set fra institutionernes side og kunstnerens side er et velegnet instrument til at fremme den kunstneriske produktion. I følge AKF's netop udkomne rapport om Billedkunstens Økonomiske Rum ser det dog ud som om, at ordningen ikke følges i alle tilfælde. Endvidere har Statens Kunstfond oplyst, at fonden kun får ca. 5 - 6 institutionshenvendelser årligt. Det er udvalgets opfattelse, at ordningen kan komme til at fungere bedre og mere tidssvarende med nogle justeringer.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår følgende ændringer i ordningen:

- Ordningen udvides til at gælde også statsstøttede bygge- og anlægsarbejder og byggearbejder i lokaler lejet af staten.
- Det beløb, der danner grundlag for beregningen af beløbet til kunstnerisk udsmykning, beregnes af byggeudgiften excl. moms. Det præciseres, hvilke udgifter der medregnes ved beregningen.
- Procenten hæves til 1.2 %, hvoraf 0.2 % afsættes til kunstnerisk deltagelse ved udarbejdelse af projektforslag.
- I en central myndighed foretages en registrering af samtlige byggearbejder på over 1 mio. kr. excl. moms, der er omfattet af ordningen, med henblik på at få et samlet overblik over de beløb, der anvendes til kunstnerisk udsmykning. Den centrale myndighed kunne være det foreslåede centrale billedkunstråd eller Slots- og Ejendomsstyrelsen.
- Området for kunstnerisk udsmykning ændres, således at kunstnerisk udsmykning kun kan undlades i byggeri, hvortil der ikke er offentlig adgang og som kun anvendes af få ansatte.
- Det præciseres i cirkulæret, at den styrelse eller institution, der forbereder et byggeri, der er omfattet af cirkulæret, allerede under udarbejdelse af byggeprogrammet skal lade indgå kunstnerisk udsmykning, ligesom de præciseringer, der er omtalt i vejledning af 19. maj 1994, indarbejdes i cirkulæret. Specielt for så vidt angår forholdet til Statens Kunstfond, bør spørgsmålet om udsmykning stå åbent ved første møde mellem bygherre og fondet.
- Det indskræpes ministerier og styrelser, at cirkulærets regler skal følges. I øvrigt anbefaler udvalget, at amter og kommuner indfører tilsvarende ordninger, for så vidt angår kommunalt og amtskommunalt byggeri, således som det allerede er sket i enkelte amter og kommuner.

Kapitel 6

Billedkunstafgift ved offentlig visning af kunstværker, kaldet visningsafgift.

I dag er det således, at billedkunstnerens indtægter ved deres kunstneriske virksomhed hovedsageligt beror på salg af originalværker. I modsætning til andre kunstnere – forfattere og komponister – får billedkunstnerne stort set ikke

noget løbende vederlag i forbindelse med den efterfølgende brug af et solgt værk i offentlig sammenhæng. Den centrale form for offentligt brug af billedkunst består i, at originaleksemplaret kan ses på offentligt tilgængelige udstillingssteder, herunder kunstmuseer eller andre offentligt tilgængelige steder som udsmykning.

I betænkning nr. 1063 1986 om Billedret. 6. delbetænkning fra udvalget vedrørende revision af ophavsretsloven blev der i sin tid stillet forslag om en afgiftsordning i forbindelse med visning af kunstværker gående ud på, at en ophavsmand skulle have krav på vederlag, når et eksemplar af et kunstværk, der ikke er i kunstnerens eje, vises for almenheden ved det offentliges foranstaltning på en udstilling eller lignende (visningsret). Det samme skulle gælde ved udstillinger, foranstaltet af private, hvortil almenheden kun har adgang mod betaling. Ved revisionen af ophavsretsloven i 1995 indgik der imidlertid ikke forslag om en sådan ophavsretlig udstillingsafgift. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at Kulturministeriet ikke fandt, at udstillingsvederlag bør have karakter af et ophavsretligt krav, men snarere bør reguleres som en offentlig kulturstøtteordning. Der henvises i betænkning nr. 1063 herved til den statslige vederlagsordning, der gælder i forbindelse med udlån til udstillinger af værker, som er i kunstnerens eje. Der er her tale om en lejeordning, der ikke har hjemmel i ophavsretsloven.

Siden 1989 har billedkunstnerne fået det særlige følgeretsvederlag, der er hjemlet i ophavsretslovens § 38 (droite de suite). I følge denne ordning får ophavsmanden i forbindelse med erhvervsmæssigt videre salg af kunstværker et vederlag på 5% af værkets salgspris excl. moms.

Som en konsekvens af den særlige reproduktionsret tilkommer der normalt kunstnerne vederlag i forbindelse med gengivelse af kunstværker i bøger, tidsskrifter, på plakater og postkort mv. I forbindelse med en revision af ophavsretsloven i 1995 blev der gennemført nogle forbedringer i forhold til tidligere, for så vidt angår kunstneres retsstilling på dette område. Disse indebærer, at kunstnerne i visse situationer skal have vederlag i forbindelse med gengivelse i udstillingskataloger. Endvidere skal der nu betales vederlag for gengivelse i alment oplysende værker.

Uden for de ophavsretligt betingede vederlagsordninger har der som nævnt ovenfor siden midten af 80'erne eksisteret en særlig udstillingsvederlagsordning. Denne ordning er nærmere omtalt i kapitel 3 om Billedkunstformidlingen. Visningsafgiften må ikke forveksles med denne udstillingsvederlagsordning, der er en form for lejebetaling til kunstnere, der udlåner egne værker til visse kunstudstillinger.

Til billedkunstnere, der er repræsenteret i bibliotekerne med originalkunst, er der i henhold til biblioteksafgiftsloven afsat et mindre rådighedsbeløb, der fordeles efter ansøgning.

Udvalgets overvejelser

Udvalget er af den opfattelse, at billedkunstneres mulighed for økonomisk at udnytte deres frembringelser bør styrkes. I den forbindelse er det naturligt at sammenligne billedkunstnerne med forfattere og komponister, hvis indtægter i vidt omfang kommer fra indtægter i forbindelse med den offentlige brug af deres værker gennem biblioteksafgiften og Kodaafgiften.

Det er som nævnt ovenfor således i dag, at i den situation, hvor kunstværket er afhændet, har kunstneren, bortset fra en droit moralbeskyttelse og indtægter gennem ovennævnte droit de suiteordning og reproduktionsret, ingen indflydelse på eller indtægter fra værkets videre færd i udstillingslivet. Det skal her fremhæves, at »forbrug« af billedkunst siden 60'erne i stadig stigende grad foregår på »offentlige steder« som f.eks. museer, institutioner, vandrestillinger og offentlige udsmykninger. I samme periode er salget til private kunder blevet en lige så faldende del af billedkunstneres omsætning. I 1996 gik 3,1 mio. gæster på kunstmuseum og et stort antal på andre udstillinger. Det offentlige forbrug af billedkunst er derfor blevet den største og væsentligste måde at udbrede billedkunsten på. Samtidig ligger der i udstillingslivet en indtægtsmulighed for alle andre led end kunstneren, som har skabt det værk, der er fundamentet for, at udstillingen kan gennemføres. Man kan sige, at kunstværket anvendes på lignende måde som musik og litteratur af samfundet.

I Sverige har der siden begyndelsen af 80'erne eksisteret en ordning, hvorefter staten årligt bevilger midler som vederlag til billedkunstnere for, at deres værker i offentlige institutioners eje vises for almenheden eller anvendes på anden almennyttig måde. Dette vederlag tilføres en særlig fond, kaldet Sveriges bildkonstnårsfond. Midlerne fordeles hovedsageligt efter ansøgning i form af eksempelvis projektstøtte eller arbejdsstipendier, altså uden direkte sammenhæng med den stedfundne brug af kunstværkerne. I 1997 udgør bevillingen hertil 49.2 mio. kr. I 1997 er herudover indført en individuel vederlagsordning – visningsret, kaldet »tittarpenge« til billedkunstnere. Ordningen indebærer, at en kunstner kan få et vederlag for værker i offentlige institutioners eje som kompensation for, at værkerne kan vises for almenheden eller anvendes på anden almennyttig måde. Vederlagets størrelse er afhængig

af værket værdi, placering og spredning og fastsættes efter et særligt pointsystem. En kunstner kan som maksimum oppebære 20.000 kr. og som minimum 1.000 kr. om året. Der er samlet til formålet bevilget 10 mio. kr. i 1997, der fordeles af ophavsretsorganisationen Billedkunst Upphovsrätt i Sverige (BUS). Bevillingen har dog vist sig utilstrækkelig, idet en kunstner for at opnå minimumsbeløbet på 1.000 kr. skal have ca. 25 kunstværker i offentligt eje til en indkøbspris på 5.000 - 20.000 kr. pr. styk. Der er derfor stillet forslag om en 30%'s forhøjelse af bevillingen i 1998. Der er tale om en kompensation for, at offentlige institutioner har mulighed for offentligt at vise de kunstværker, som de har erhvervet af kunstnerne. Visningsretten er ikke gennemført som en ophavsretlig ret, men som en kulturstøtteordning i lighed med grundelementerne i biblioteksafgiften.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at der etableres en billedkunstaftgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje og for værker, der er deponeret af private fonde i offentlige institutioner og det offentlige rum, kaldet visningsafgift. Afgiften betales som kompensation for, at institutionerne har ret til offentligt at vise disse værker. Ordningen foreslås som en individuel ret for den enkelte kunstner. Udvalget har drøftet, om ordningen skulle foreslås som en ophavsretlig ordning eller en kulturstøtteordning. Man er nået frem til at foreslå ordningen etableret som en kulturstøtteordning på samme måde som biblioteksafgiften og i lighed med den svenske ordning.

Det har været afgørende for udvalget at skabe en ordning, der er let at administrere. Udvalget har overvejet, om betaling af afgift skulle knyttes til udstilling af det enkelte værk eller blot det forhold, at værket er erhvervet af en offentlig institution. Da hensigten med en erhvervelse af et kunstværk som alt overvejende hovedregel er, at det pågældende værk skal udstilles, er det udvalgets opfattelse, at det afgørende må være, at værket er erhvervet af en offentlig institution, og af denne kan anvendes til offentlig fremvisning. Afgift bør således udbetales uden hensyn til, om et værk er udstillet, og således også gælde for værker, der opbevares på magasin. En sådan ordning vil være den enkleste at administrere. På dette grundlag foreslår udvalget følgende ordning:

Kredsen af berettigede kunstnere foreslås afgrænset til professionelle, nulevende, danske billedkunstnere.

Vejledende for om en kunstner er professionel kan være medlemskab af Kunstnersamfundet, Billedkunstnernes Forbund, Danske Billedkunstneres Fagforening eller gennemført uddannelse på Kunstakademierne i København, Århus eller Odense.

Ordningen omfatter alene originalværker

Ordningen omfatter værker erhvervet af det offentlige – stat, amter og kommuner – samt offentligt støttede institutioner, herunder værker deponeret af private fonde i offentlige institutioner og det offentlige rum. Der udarbejdes et samlet register over kunstværker af nulevende kunstnere i offentligt eje enten som led i Kunst Index Danmarks (KID's) register eller som et selvstændigt register i samarbejde med dette.

Visningsafgiften beregnes efter et pointsystem baseret på kunstværkets værdi, art (f. eks. maleri, skulptur, installation, videokunst, grafik, og fotografisk kunst) og placering. Som udgangspunkt for kunstværkets værdi vil det være naturligt at tage værket indkøbspris, hvis en sådan findes. Er dette ikke tilfældet, kan f.eks. forsikringssummen lægges til grund.

Det er udvalgets principielle opfattelse, at der ikke bør være en minimums og maksimumsgrænse for udbetaling af afgift. Af hensyn til den økonomiske ramme for ordningen kan det dog være nødvendigt at fastsætte en sådan grænse. Udvalget foreslår derfor i en forsøgsperiode på 3 år et maksimum på 75.000 kr. årligt.

Staten afsætter – ligeledes som en forsøgsordning, der tages op efter 3 år – en årlig bevilling på 30 mio. kr. til formålet.

Ordningen administreres af Statens Billedkunstråd, og kunstnerne skal selv tilmelde sig ordningen for at blive berettiget til at modtage afgiftsudbetaling.

Kapitel 7

Beskatningsspørgsmål

Som det fremgår andetsteds i betænkningen ser udvalget det som sin hovedopgave at søge at stimulere en betydelig forøgelse af omsætningen i billedkunstsektoren. I den sammenhæng er det af den største betydning bredt at søge gennemført foranstaltninger inden for områder, der kan forventes at medføre et større incitament til indkøb af kunst gennem ændringer i bl. a. skattemæssige ordninger og praksis.

Udvalget gør gældende, at billedkunstsektoren udgøres af små håndværksvirksomheder, der bl. a. leverer udsmykning til nybyggeri og eksisterende bygninger. Indkøb af kunst eller kunstnerisk udsmykning er således at betragte som en naturlig driftsudgift for en virksomhed på linie med indkøb af inventar, tæpper o. lign.

1. Erhvervsdrivendes fradrag og afskrivning for indkøb af kunst

Udvalgets overvejelser

Det må antages, at kunstværker har karakter af driftsmidler, når de indkøbes til placering i eller udenfor virksomheden til glæde for virksomhedens kunder og medarbejdere m.fl. Kunstindkøb udgør en vigtig del af virksomhedens profil.

Erhvervsvirksomheders indkøb af kunstværker antages imidlertid ikke at være fradrags- eller afskrivningsberettiget. Bag denne antagelse ligger især den forestilling, at der ikke sker en værdiforringelse af samt et slid på kunstværket, sådan som det sker på andet inventar i virksomheden.

Hvad slid angår, er kunstværker udsat ligesom andet inventar. Røg, solafblegning, fugt og svingende temperaturer slider i høj grad på malerier, og også skulpturer er udsat for slid p.g.a. bl. a. luftforurening.

Det er afgørende for udvalget desuden at pege på, at værkerne ikke alene slides ved den fysiske brug, men ved at de mister aktualitet. Kunst er udtryk for sin tid og udtrykker dennes forvandling. Et kunstnerisk udtryk efterfølges altid af et mere aktuelt. Den værdiforringelse, som herved finder sted, bør ikke hindre fradrag/afskrivning. Der kan her henvises til, at der anerkendes fradrag for edb-udstyr, software, som på ganske tilsvarende måde forringes ved, at der kommer mere aktuelle programmer, selvom udstyret fysisk fungerer upåklageligt.

Hvad angår kunstværkers værdiniveau, synes den gældende opfattelse at være præget af, hvad man kunne kalde »van Gogheffekten«: Værker af den i samtiden kontroversielle kunstner, der kun solgte få værker i sin levetid, sælges i eftertiden for astronomiske beløb. Udvalget afviser ikke, at den opfattelse har sin berettigelse, når man taler om den ældre kunst og den kunst, der repræsenterer impressionismen, symbolismen og den tidlige modernisme. Det er naturligvis ikke udvalgets holdning, at en virksomhedsejer skal kunne købe en Monet, Cezanne, Kandinsky eller Jorn for et millionbeløb over driftsregnskabet for eventuelt senere at sælge værket med fortjeneste.

Udvalget har rettet blikket mod samtidskunsten, kunst udført af nulevende kunstnere. Og undersøger man salgspriser for disse, har det længe i branchen været kendt, at kunstværkerne ikke stiger, men tværtimod taber i værdi.

Udvalget har foretaget en undersøgelse for at søge at verificere denne opfattelse. Undersøgelsen er foretaget på grundlag af 2 tilfældigt valgte kunstauktioner henholdsvis auktion nr. 624 hos auktionsfirmaet Bruun-Rasmussen og auktion nr. 470 hos Kunsthallen A/S. Undersøgelsen omfattede ialt 200 værker.

Der er foretaget en sammenligning af de opnåede auktionspriser med samme kunstneres salgspriser i 1998 for nye værker af sammenlignelig størrelse.

Undersøgelsen viste, at de på auktionerne solgte værker opnåede i gennemsnit ca. 30 % af 1998-salgsprisen for de respektive kunstnere. Ingen værker opnåede samme pris som de respektive salgspriser i 1998, og ingen værker blev solgt dyrere end disse. Ca. 15 % af de udbudte værker blev ikke solgt.

Udvalget har desuden specifikt sammenlignet auktionspriser og salgspriser for 5 af de nulevende danske kunstnere, som har opnået de højeste udsalgspriser i 1998. Denne del af undersøgelsen er foretaget på grundlag af auktionerne 619, 624 og 635 hos Bruun-Rasmussen og auktionerne 463, 468 og 480 hos Kunsthallen A/S.

Undersøgelsen viser, at værkerne i gennemsnit opnåede ca. 40 % af 1998salgspriserne. Eet værk opnåede samme pris, mens ingen værker blev solgt dyrere end 1998-salgprisen. Ca. 20 % af de udbudte værker blev ikke solgt.

Denne undersøgelse viser med al tydelighed, at told- og skattevæsenets præmis, at kunstværker ikke undergår forringelse, ikke holder. Samtidskunstværker må derfor betragtes på lige fod med andet inventar i virksomheden. Det er udvalgets opfattelse, at det i høj grad vil animere virksomhedsledere til at købe samtidskunst, hvis det herefter kan gøres over virksomhedens driftsbudget i stedet for af virksomhedens overskud.

Udvalget mener klart, at kunst i lighed med smukt inventar, møbler, tæpper o.s.v. er en vigtig del af en virksomheds profil, ikke kun til stimulation for medarbejderne, men også som signal for en virksomhed, der gerne vil profilere sig på kvalitet, innovation og visioner. Udgifter til kunst må således sidestilles med andre udgifter til personale og markedsføring.

Udvalgets forslag

Det må erkendes, at eksisterende klassiske værker vil have en både ideel og økonomisk, antikvarisk værdi. Der bør derfor kunne lægges en skillelinie mellem klassiske værker og samtidskunst.

Udvalget foreslår derfor en skattemæssig ordning, hvorefter der kan fradrages/afskrives for værker i de tilfælde, hvor der er tale om et førstegangssalg af et værk af en nulevende kunstner hos kunstneren eller en kunsthandler. Det er en betingelse, at kunstneren/kunsthandleren skriftligt attesterer overfor køberen, d.v.s. erhvervsvirksomheden, at der er tale om et førstegangssalg.

Kravet om værdiforringelse som betingelse for fradrag er bl. a. opstillet i administrativ praksis. I det omfang det viser sig, at skattemyndighedernes forudsætning om manglende værdiforringelse viser sig ubegrundet og dermed uholdbar, er det udvalgets opfattelse, at praksis kan ændres administrativt, d.v.s. ved en ændring af ligningsvejledningen eller ved Ligningsrådets foranstaltning.

Det er udvalgets opfattelse, at i de forsvindende få undtagelsestilfælde, hvor der skulle opstå en eventuel fortjeneste ved virksomhedens salg af et kunstværk, da bør fortjenesten være skattepligtig.

Fradrags/afskrivningsret for førstegangssalg af kunst til virksomheder vil desuden indebære en forenkling af skattereglerne, idet det ikke længere vil være nødvendigt at sondre mellem kunstværker af samtidskunstnere og virksomhedens andre aktiver.

2. Privates fradrag for indkøb af kunst

Udvalgets overvejelser

Privatpersoner, der ikke driver erhvervmæssig virksomhed, har yderst begrænsede muligheder for at fradrage/afskrive driftsmidler skattemæssigt.

a. Efter ligningslovens § 8 A kan der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst fradrages gaver til foreninger, stiftelser, institutioner m.v., hvis midler anvendes i almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt øjemed til fordel for en større kreds af personer. Det er en betingelse, at skatteministeren har godkendt disse foreninger m.fl. til at modtage sådanne gaver. Beløbet skal udgøre mindst 500 kr. og kan højst udgøre 5.000 kr. pr. år. Kun det beløb, der overstiger 500 kr. er fradragsberettiget. Det kan oplyses, at nogle museer er godkendt til at modtage sådanne bidrag, herunder Kunstindustrimuseet, Koldinghus og Den Gamle By i Århus. Ordningen er dog undergået en stramning i de senere år. b. Den tidligere ubegrænsede adgang til at påtage sig løbende ydelser overfor foreninger m.v. med fradragsret er bortfaldet.

Iflg. ligningslovens § 12, stk. 2, kan ensidigt påtagne løbende ydelser kun fradrages, hvis ydelsen tilfalder foreninger, stiftelser, institutioner m.v., som er godkendte. Godkendelsen kan kun ske, hvis disse foreninger m.v. anvender deres midler til humanitære formål, forskning eller beskyttelse af naturmiljøet, men ikke til kunst og kultur. Det må tilføjes, at de løbende ydelser indenfor modtagerens vedtægtsmæssige formål kan anvendes til køb af kunst, hvilket dog ikke vil være tilfældet i noget videre omfang de nævnte formål taget i betragtning. Beløbet

kan ikke overstige 15 % af yderens indkomst og kan altid andrage 15.000 kr. pr. år.

Udvalgets forslag

Ad a. Udvalget har ikke stillet forslag vedrørende dette regelsæt.

Ad b. Udvalget finder det beklageligt, at de kulturelle formål bortfaldt ved en revision af ligningsloven i 1980'erne og har vanskeligt ved at se en gyldig begrundelse herfor, når der blev opretholdt en række andre almennyttige formål.

Udvalget ønsker, at der sker en ligelig behandling af de kulturelle formål med de øvrige i ligningsloven nævnte, hvis fælles kendetegn er den almennyttige karakter. Det foreslås derfor, at der gennem en lovændring af ligningsloven sker en ligestilling af de kulturelle og kunstneriske formål med de øvrige begunstigede formål.

3. Sponsorering

Virksomheder, der køber kunst for at forære den væk i reklameøjemed, har efter gældende regler fradragsret herfor, statskattelovens § 6 a og ligningslovens § 8, stk. 1. Motivet skal være at opnå en reklameeffekt og ikke at støtte den pågældende kunstner eller lignende hensyn. Udvalget anbefaler, at sponsoringsmuligheden bør benyttes mere end tilfældet er nu i forbindelse med billedkunst.

4. Boafgift og gavebeskatning

Ved arv betales ud over skat en særskilt boafgift, som erlægges af dødsboet ved skiftet.

Gaver til andre end nærtbeslægtede er indkomstskattepligtig for modtagere og ikke belagt med gaveafgift. Der gælder særlige regler for almennyttige fonde.

Der skal ikke svares boafgift af arv, der tilfalder foreninger, stiftelser m.v. med almenvælgørende eller almennyttigt formål. Herved forstås i første række institutioner, der er godkendt til at modtage fradragsberettigede gaver efter ligningslovens § 8 A. Se også ovenfor. Desuden er det bestemt, at offentlige museer og museer, der modtager statstilskud i h. t. museumsloven, er omfattet af reglerne, hvilket naturligvis også omfatter kunstmuseer.

5. Den enkelte kunstners skatteforhold

En del billedkunstnere, som arbejder professionelt enten som selvstændige erhvervsdrivende eller som lønmodtagere, har haft vanskeligt ved at opnå anerkendelse af fradrag for udgifter i forbindelse med deres kunstneriske arbejde. Myndighederne finder i en række tilfælde ikke, at arbejdet er anlagt med rentabel drift for øje, især ikke hvis det over nogle år har været underskudsgivende.

Udvalgets overvejelser

Det kunstneriske erhverv er betinget af særlige forudsætninger. For at kunne bevare den kunstneriske erhvervsevne er det – også i perioder uden indtjening – nødvendigt at opretholde adgang til f. eks. værksted samt til visse nødvendige følgeudgifter til kunstneriske aktiviteter som f. eks. materialeforbrug til vedligeholdelse af den almindelige kunstneriske habitus, til skitser, prøver m.m.

Udvalget må derfor konstatere det dybt utilfredsstillende i, at ligningsmyndighederne forskellige steder i landet ikke anerkender billedkunsthvervet som erhverv, hvis det i en periode er underskudsgivende.

Det er ligeledes utilfredsstillende, at ligningsmyndighederne ikke anerkender, at den kunstneriske aktivitet, der er en forudsætning for et lønarbejde, f. eks. medlemsskab af Statens Kunstfonds 3-mandsudvalg, indgår som en del af det billedkunstneriske erhverv, og derfor bør medføre fradragsret for et eventuelt underskud.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår derfor, at det af ligningsvejledningen bør fremgå, at der skattemæssigt skal tages højde for billedkunsthvervet særlige erhvervsmæssige forhold så som:

- svingende indtægter med evt. supplerende indtægter for egenfinansieret forskning
- kunstnerisk aktivitet med deraf følgende udgifter, som er en betingelse for lønarbejde som f.

konsulentarbejde, undervisning eller forskning.

Kapitel 8

Forslag til struktur for en fremtidig administration af billedkunstområdet

Udvalgets overvejelser

Udvalget har drøftet, hvorledes en struktur for et administrativt organ på billedkunstområdet kunne etableres. Det er udvalgets opfattelse ud fra en mangfoldighedsbetragtning, at det er hensigtsmæssigt med et flerstrengt støttesystem på området ligesom for de øvrige kunstarter. Udvalget har i den forbindelse overvejet dels etablering af et råd, som man kender det på en række andre kulturelle områder, dels etablering af en styrelse, som findes på mange områder i den øvrige centraladministration.

For oprettelse af en styrelse taler, at et sådant organ vil kunne få en bredere kompetence end et råd, idet der er række opgaver, der i dag udføres i departementet, naturligt og meget hensigtsmæssigt vil kunne henlægges til styrelsen. Det drejer sig om Center for Dansk Billedkunst, Udstillingsbygningen ved Charlottenborg, Statens Værksteder mm.

Som anført tidligere er det udvalgets opfattelse, at kunstmuseerne ikke bør flyttes fra museumsloven til en billedkunstlov. Under hensyn hertil er det udvalgets vurdering, at der ikke vil være tilstrækkelige opgaver til etablering af en styrelse. Endvidere indeholder de opgaver, som institutionen skal varetage, i betydeligt omfang faglige og kunstneriske vurderinger, der kan gøre det hensigtsmæssigt med et af ministeren uafhængigt organ. Udvalget foreslår derfor oprettet et råd bestående af kunstkyndige, der administrerer og disponerer selvstændigt over givne bevillinger i forhold til Kulturministeriets departement.

Udvalgets forslag

Der oprettes et råd kaldet Statens Billedkunstråd.

Til rådets virksomhed afsættes en årlig bevilling på finansloven med det overordnede sigte at sikre kunstnerne betaling for udført kunstnerisk arbejde dels i forbindelse med produktionen dels i forbindelse med medvirken i formidlingen.

Med henblik herpå skal rådet have til opgave at virke for og yde støtte til billedkunstproduktionen og formidlingen af nulevende danske kunstneres arbejder inden for den givne bevilling.

Statens Billedkunstråds opgaver er at yde støtte til følgende formål:

1. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. til billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. til billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem lokale billedkunstråd,
4. til billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentant i biennalerne i Sao Paulo og Venedig,
5. til billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
6. til udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
7. til udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte,
8. til udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
9. Til indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

Statens Billedkunstråd administrerer vederlagsordningen til kunstnerne for udlån af egne værker til udstillinger samt den foreslåede nye visningsafgift for værker i offentligt eje.

Rådet kan i øvrigt på eget initiativ tage særlige anliggender på billedkunstrådet op.

Statens Billedkunstråd skal lede institutionen og træffe beslutning om fordeling af de midler, der bevilges til rådets formål. Rådet fastlægger de almindelige retningslinier for virksomheden og drøfter og tager stilling til spørgsmål af betydning som helhed for rådets virksomhed. Rådet tegner institutionen udadtil i mere generelle, kulturpolitiske spørgsmål.

Billedkunstrådets afgørelser er endelige og kan ikke indbringes for Kulturministeriet eller andre administrative myndigheder.

Under Billedkunstrådet nedsættes to udvalg til at indstille til Billedkunstrådet vedrørende fordelingen af de midler, der bevilges til Produktionspuljen vedrørende formål 1)-4) og til Formidlingspuljen vedrørende formål 5)-9).

Der nedsættes endvidere et repræsentantskab med bred repræsentation for billedkunstinteresser og samfundsinteresser i øvrigt til at følge Rådets virksomhed, drøfte dansk billedkunsts situation og afgive udtalelser om principielle forhold for området til kulturministeren. I repræsentantskabet tænkes også at foregå en bredere samfundsmæssig debat om billedkunstens forhold ved inddragelse af politisk og erhvervmæssig repræsentation.

Billedkunstrådet består af 9 kunstkyndige medlemmer, der vælges for 4 år, og sammensættes således:

3 medlemmer, herunder rådets formand udpeges af kulturministeren. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem kunsthistoriker. Rådets formand skal være en billedkunstner

3 medlemmer udpeges af repræsentantskabet. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem kunstformidler

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer

1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark og

1 medlem udpeges af Akadimirådet.

Repræsentantskabet skal udtale sig om de af ministeren udpegede medlemmer til Billedkunstrådet.

Hvert af udvalgene består af 5 medlemmer, hvoraf det ene medlem er rådets formand. De øvrige 4 medlemmer udpeges af og blandt medlemmerne i Rådet, således at der til Produktionsudvalget udpeges 3 repræsentanter for billedkunstnerne og 1 repræsentant for formidlerne og til Formidlingsudvalget 3 repræsentanter for formidlerne og 1 repræsentant for billedkunstnerne.

Umiddelbart genvalg som medlem af Rådet kan ikke finde sted.

Repræsentantskabet sammensættes således:

Hvert af partierne, der er repræsenteret i Folketingets finansudvalg, udpeger 1 medlem

1 medlem udpeges af Akadimirådet

1 medlem udpeges af Billedkunstnernes Forbund

1 medlem udpeges af Danske Billedkunstneres Fagforening

1 medlem udpeges af Statens Kunstfond

1 medlem udpeges af Kunstnersammenslutningernes Samråd

1 medlem udpeges af Center for Dansk Billedkunst

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer

1 medlem udpeges af Statens Museum for Kunst

1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark

1 medlem udpeges af Dansk Gallerisammenslutning

1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening

1 medlem udpeges af Amtsrådsforeningen

1 medlem udpeges af LO

1 medlem udpeges af DA

1 medlem udpeges af Håndværksrådet

3 medlemmer udpeges af de amtslige billedkunstråd.

Repræsentantskabet vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand.

Medlemmerne udpeges for en 5-årig periode.

Til Statens Billedkunstråd knyttes et sekretariat.

I hvert amt foreslås oprettet et lokalt billedkunstråd med det overordnede sigte at fremme det kunstfaglige niveau lokalt.

Disse lokale råd, der skal være obligatoriske, har til opgave

1. at rådgive lokale myndigheder i billedkunstneriske spørgsmål
2. at medvirke til gennemførelse af lokale udsmykningsopgaver
3. at medvirke ved fordelingen af de af Statens Kunstfond indkøbte værker og
4. at støtte lokale billedkunstformål i øvrigt.

Rådene kan endvidere på eget initiativ tage særlige anliggender på billedkunstområdet op.

Rådene består af 5 - 7 medlemmer og sammensættes således:

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer sammen med Foreningen af Kunsthaller i Danmark blandt kunstmuseerne og kunsthallerne i pågældende amt,

1 medlem udpeges af Akademirådet blandt kunstnere med tilknytning til pågældende amt,

1 medlem udpeges af repræsentantskabet for Statens Billedkunstråd blandt kunstnere med tilknytning til pågældende amt,

1 medlem udpeges af amtsrådet og

1 medlem udpeges af kommuneforeningen

Rådene kan supplere sig med op til 2 yderligere medlemmer f.eks. en arkitekt, en virksomhedsleder eller en repræsentant for en lokal kunstforening.

Medlemmerne udpeges for 4 år ad gangen.

Det forudsættes, at Statens Billedkunstråd mindst een gang om året indkalder de lokale billedkunstråd til en konference til drøftelse af fælles anliggender.

Bilag 1

Omkostninger ved gennemførelse af udvalgets forslag

Produktionspulje:	Mio.kr.
Produktion i forbindelse med billedkunstneres egne projekter, herunder i samarbejde med værksteder	25,0
Billedkunstneriske udsmykningerlokale råd	15,0
Billedkunstneriske udsmykningerlokale råd i øvrigt	8,0
Produktion i forbindelse med deltagelse i biennaler m.m. under DBC	2,0
I alt produktionspulje	50,0
Formidlingspulje:	Mio.kr.
Til billedkunstneres udstillingsvirksomhed i forbindelse med egne projekter	10,0
i forbindelse med udstillinger på kunstmuseer	10,0
i forbindelse med udstillinger i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner	10,0
i forbindelse med udstillinger i gallerier og andre udstillingssteder	10,0
Erhvervelser af samtidskunst til kunstmuseer	10,0
I alt formidlingspulje	50,0
Statens Kunstfond, udsmykninger	10,0
Vederlagsordning til billedkunstnere i forbindelse med udlån af egne værker	2,7
Visningsafgift	30,0
Statens Billedkunstråd, administration	5,0
Lokale billedkunstråd til administration 15 råd à 150.000 kr.	2,3
I alt	150,0
Allerede foreliggende bevillinger:	
Vandreudstillingernes Sekretariat m.fl.	1,5
Udstillingsstedet Overgaden	1,5
Kunstnersammenslutningerne/censurerede udstillinger	1,3
Yngre kunstneres udstillingsvirksomhed	0,4
Vederlagsordning til billedkunstnere i forbindelse med udlån af egne værker	2,0
I alt	6,7
Merudgifter	143,3

Bilag 2

Udkast til forslag til lov om billedkunst

Kapitel 1

Lovens formål

§ 1. Lovens formål er at fremme billedkunsten i Danmark.

Kapitel 2

Statens Billedkunstråd

§ 2. Billedkunstrådet administrerer de bevillinger, der stilles til rådighed for det i § 1 nævnte formål, jf. § 3.

Stk. 2. Rådet skal rådgive og bistå offentlige myndigheder og institutioner i sager angående produktion og formidling af billedkunst.

Stk. 3. Rådet administrerer vederlagsordningen til kunstnere for udlån af egne værker til udstillinger samt visningsafgiften til kunstnere for værker i offentligt eje og værker deponeret af private fonde i offentlige institutioner og i det offentlige rum.

Stk. 4. Rådet kan på eget initiativ behandle spørgsmål vedrørende produktion og formidling af billedkunst i Danmark og fremsætte erklæringer herom.

§ 3. Billedkunstrådet kan inden for de fastsatte bevillingsrammer yde støtte til:

1. billedkunstnere til produktion i forbindelse med egne projekter,
2. billedkunstneres produktion i samarbejde med selvstændige værksteder og virksomheder,
3. billedkunstneriske udsmykninger, der iværksættes gennem de lokale billedkunstråd,

billedkunstnere til produktion i forbindelse med deltagelse som Danmarks nationale repræsentanter ved biennalerne i Venedig og Sao Paulo,

4. billedkunstneres udstillingsvirksomhed,
5. udstillinger med nulevende kunstneres værker, fortrinsvis danske, på statslige og statsanerkendte kunstmuseer, herunder efterfølgende indkøb af disse kunstneres værker,
6. udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i kunsthaller og andre udstillingsinstitutioner, herunder periodevis driftsstøtte,
7. udstillinger med nulevende danske kunstneres værker i gallerier og andre udstillingssteder og
8. indkøb af nulevende danske kunstneres værker til statslige og statsanerkendte kunstmuseer.

§ 4. Billedkunstrådet består af 9 kunstkyndige medlemmer, der beskikkes for 4 år. Billedkunstrådet sammensættes således:

3 medlemmer, herunder rådets formand, udpeges af kulturministeren. 2 af medlemmerne skal være billedkunstnere og 1 medlem skal være kunsthistoriker. Rådets formand skal være billedkunstner. Ministerens udpegning af de 3 medlemmer foregår efter indhentet udtalelse fra repræsentantskabet.

3 medlemmer udpeges af det i § 5 omhandlede repræsentantskab. Af de 3 af repræsentantskabet udpegede medlemmer skal 2 være billedkunstnere og 1 medlem skal være kunstformidler.

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer,
1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark
1 medlem udpeges af Akademirådet.
Umiddelbar genbeskikkelse kan ikke finde sted.

Stk. 2. Til billedkunstrådet knyttes et sekretariat.

Kapitel 3

Billedkunstrådets repræsentantskab

§ 5. Der nedsættes et repræsentantskab til at følge Billedkunstrådets virksomhed. Repræsentantskabet kan drøfte dansk billedkunsts situation og afgive principielle udtalelser herom.

Stk. 2. Repræsentantskabet sammensættes således:

Hvert af partierne, der er repræsenteret i Folketingets Finansudvalg, udpeger et medlem,

1 medlem udpeges af Akademirådet,

1 medlem udpeges af Billedkunstnernes Forbund,

1 medlem udpeges af Danske Billedkunstneres Fagforening,

1 medlem udpeges af Statens Kunstfond,

1 medlem udpeges af Kunstnersammenslutningernes Samråd,

1 medlem udpeges af Center for Dansk Billedkunst,

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer,

1 medlem udpeges af Statens Museum for Kunst,

1 medlem udpeges af Foreningen af Kunsthaller i Danmark,

1 medlem udpeges af Dansk Gallerisammenslutning,

1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening,

1 medlem udpeges af Amtsrådsforeningen i Danmark,

1 medlem udpeges af Landsorganisationen i Danmark,

1 medlem udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening,

1 medlem udpeges af Håndværksrådet.

3 medlemmer udpeges af de i § 6 omhandlede amtslige billedkunstråd.

Stk. 3. Medlemmerne beskikkes for en 5-årig periode. Repræsentantskabet vælger en formand og en næstformand blandt sine medlemmer.

Kapitel 4

Amtslige billedkunstråd

§ 6. Hvert amt nedsætter et billedkunstråd. Billedkunstrådernes formål er at virke til fremme af produktion og formidling af billedkunst inden for amtet og at samarbejde med det i § 4 omhandlede Billedkunstråd.

Stk. 2. Billedkunstrådene har til opgave

at rådgive lokale myndigheder i billedkunstneriske spørgsmål,

at medvirke til gennemførelsen af lokale udsmykningsopgaver,

at medvirke ved fordelingen af de af Statens Kunstfond indkøbte værker

og

at støtte lokale billedkunstformål i øvrigt.

Stk. 3. Billedkunstrådene består af 5-7 medlemmer og sammensættes således:

1 medlem udpeges af Foreningen af Danske Kunstmuseer sammen med Foreningen af Kunsthaller i Danmark blandt kunstmuseerne og kunsthallerne i det pågældende amt,
1 medlem udpeges af Akademirådet blandt kunstnere med tilknytning til det pågældende amt,
1 medlem udpeges af repræsentantskabet for Statens Billedkunstråd blandt kunstnere med tilknytning til det pågældende amt,
1 medlem udpeges af amtsrådet,
1 medlem udpeges af kommuneforeningen.
Rådene kan supplere sig med indtil 2 yderligere medlemmer med tilknytning til det lokale område.

Stk. 4. De amtslige billedkunstråd udpeges for 4 år ad gangen. Rådenes funktionsperiode indledes 3 måneder efter hver ny kommunal valgperiodes begyndelse.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

§ 7. Loven træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i Lovtidende.

§ 8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

[Top](#) | [Bund](#)

Betænkning om Billedkunst

[Ministeriet](#) · [Publikationer](#) · [Søg](#)

Resumé:

Betænkningen om billedkunst peger på det grundlæggende problem, at omsætningen på billedkunstmarkedet er for lille i forhold antallet af professionelle kunstnere. Betænkningens forslag skal derfor ses i det lys, at der ad forskellige veje bør søges skabt en forøget omsætning af billedkunsten.

1. Den indenlandske formidling af kunst bør styrkes gennem en billedkunstlov, hvor der gennem en Produktionspulje og en Formidlingspulje skabes bedre vilkår såvel for kunstnerne som for udstillingsinstitutionerne, og hvor igennem lokale udsmykningsprojekter kan støttes via amtslige billedkunstråd.
2. Som kulturstøtteordning foreslås indført en visningsafgift til billedkunstnere for værker i offentligt eje.
3. Det foreslås overvejet om kunstmuseerne skal have en egen lov eller om de skal have et særligt kapitel i museumsloven.
4. Der foreslås en udvidelse og stramning af det gældende cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri.
5. Der foreslås indført mulighed for skattemæssig afskrivning af virksomheders indkøb af nulevende kunstners værker ved førstegangssalg.
6. Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg foreslås styrket med en forøget bevilling.

Indhold:

- [Sammenfatning](#)
- [Indledning](#)
- [Kapitel 1](#)
Udvalgets betragtninger om billedkunstens betydning og om grundlaget for udvalgets forslag til nye initiativer: Billedkunsten i et erhvervspolitisk perspektiv
- [Kapitel 2](#)
Den billedkunstneriske produktion, Statens Kunstfond og Produktionspulje
- [Kapitel 3](#)
Billedkunstformidlingen, eksisterende ordninger og Formidlingspulje om disse museers tilknytning til museumslovgivningen
- [Kapitel 4](#)
Kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet
- [Kapitel 5](#)
Boligministeriets ordning vedrørende kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri, den såkaldte 1%'s-regel
- [Kapitel 6](#)
Billedkunstaftgift ved offentlig visning af kunstværker, kaldet visningsafgift
- [Kapitel 7](#)
Beskatningsspørgsmål
- [Kapitel 8](#)

Forslag til struktur for en fremtidig administration af billedkunst-området

- [Bilag 1](#)
Omkostninger ved gennemførelse af udvalgets forslag
- [Bilag 2](#)
Udkast til lovforslag
- [Kolofon](#)
- [Ren tekst version af publikationen i HTML](#) (146 KB)

Sidst rettet: 24.09.1998 · Eksternt refereret 43* gange
<http://www.kum.dk:80/publ/1998/billedk/index.htm> · Server-site: [Det kongelige Bibliotek](#)